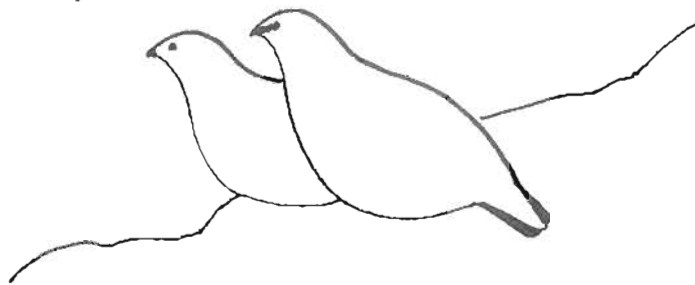

SPØRREUNDERSØKELSE BLANT JEGERE
I MØRE OG ROMSDAL

MILJØVERNAVDELINGA
Fylkeshusa Tlf. 072 - 58 000
6400 MOLDE

Rapport nr. 8-1990
ISBN 82-7430-031-9

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

MILJØVERNAVDELINGA

**SPØRREUNDERSØKELSE BLANT JEGERE
I MØRE OG ROMSDAL**

av

Asbjørn Børset,
Ulf Lucasen
og
Anne Marit Strøm

RAPPORT NR. 8 1990

ISBN 82-7430-031-9

FORORD

Disponeringen av retten til jakt og fiske og i grove trekk allmennhetens adgang til disse er dokumentert gjennom "Befolkningens adgang til jakt i Norge" (DVF 1982). Lite er imidlertid kjent om ulike forhold omkring jakt sett fra jegerens synspunkt. Viltkonsulent Asbjørn Børset tok derfor i 1986 initiativ til en spørreundersøkelse blant jegere i Møre og Romsdal. Hensikten var å få bedre kunnskap om hva som burde gjøres av informasjons- og organiseringstiltak rundt om i fylket. Undersøkelsen ble gjennomført i 1986. På grunnlag av permisjoner og nye tilsetninger ved avdelingen foreligger resultatene ferdig først nå.

Under planlegginga av undersøkelsen kom det også istand et samarbeid med Utmarkskontoret, et kontakt- og samarbeidsorgan for utmarkslaga i fylket. Dette la i 1989 fram en rapport fra en spørreundersøkelse blant utmarkslaga i fylket med oversikt over situasjonen i de private utmarksarealene.

Denne rapporten er i hovedsak skrevet av konsulent Ulf Lucasen mens konsulent Anne Marit Strøm er ansvarlig for siste del av diskusjonskapitlet og ferdigstilling.

Molde, august 1990

Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Miljøvernavdelinga

Odd Høgset
fylkesmiljøvernsjef

Ulf Lucasen
viltforvalter

I N N H O L D S F O R T E G N E L S E

Seksjon	Side
1. SAMMENDRAG	1
2. INNLEDNING	3
2.1 Historikk	3
2.2 Problemstilling	3
3. MATERIALE OG METODER	4
3.1 Utvelging av jegere som er med i spørreundersøkelsen	4
3.2 Utsending av spørreskjema	4
3.3 Svarmaterialet - er det representativt?	4
3.4 Bearbeiding og statistikk	5
3.5 Framstilling av materialet	5
Fig. 3.1 Regioninndeling av Møre og Romsdal	6
Tab. 3.1 Gruppeinndeling av svarmaterialet	7
4. DISKUSJON AV METODE	8
4.1 Grunnlagsmaterialet	8
4.2 Svarmaterialet - er det representativt?	8
4.3 Bearbeiding og statistikk	9
4.4 Regioninndeling	9
5. RESULTATER	10
5.1 Hvor mye jakter jegerne her i fylket?	10
5.2 Hvor jakter jegere fra Møre og Romsdal?	10
5.3 I hva slags terrengetyper foregår storviltjakta?	10
5.4 I hva slags terrengetyper foregår småviltjakta?	11
5.5 Hvorfor benytter jegerne de jaktterrenga de gjør?	12
5.6 Hvilke jegere ønsker bedre forhold for jakt?	12
5.7 Hvor ønsker fylkets jegere bedre tilgang på storviltjakt?	13
5.8 Hvor ønsker fylkets jegere bedre tilgang på småviltjakt?	13
5.9 Hvorfor jakter ikke en jeger storvilt?	13

Seksjon	Side
5.10 Hva kan gjøres for å bedre tilgangen på småviltjaktterreng?	14
5.11 Interesse for tilgang på utradisjonell jakt	14
5.12 Betaling for jaktrett	15
5.13 Hund til hjelp på jakt	16
5.14 Holdninger til bruk av hund på jakt	16
5.15 Tabeller og figurer	18
Tab. 5.1 Jaktdager pr. sesong	18
Fig. 5.1 Hvor stor del av jakta foregår i Møre og Romsdal?	19
Fig. 5.2 Hvor stor del av jakta utøver jegerne innenfor bostedskommunen sin?	20
Tab. 5.2 Hvor stor andel jakter ikke i bostedskommunen?	21
Fig. 5.3 I hvilke typer terreng jaktes det storvilt?	22
Fig. 5.4 I hvilke typer terreng jaktes det småvilt?	23
Fig. 5.5 Jegere som jakter på egen eller andres grunn	24
Tab. 5.3 Hvorfor jakter jegerne der de gjør?	25
Fig. 5.6 Vanskeligheter med å skaffe jaktrett - regionnivå	26
Fig. 5.7 Vanskeligheter med å skaffe jaktrett - grunneiere / ikke grunneiere	27
Fig. 5.8 Antall jegere som ønsker bedre tilbud på storviltjakt i de forskjellige kommunene	28
Fig. 5.9 Antall jegere som ønsker bedre tilbud på småviltjakt i de forskjellige kommunene	29
Fig. 5.10 Antall jegere som ønsker bedre tilbud på storviltjakt i % av hvor mange som jakter i kommunen	30
Fig. 5.11 Antall jegere som ønsker bedre tilbud på småviltjakt i % av hvor mange som jakter i kommunen	31
Fig. 5.12 Dersom en jeger ikke jakter storvilt, hvorfor gjør han ikke det?	32
Fig. 5.13 Hva kan gjøres for å bedre adgangen til småviltjaktterreng?	33
Fig. 5.14 Hvor vanskelig er det å skaffe jakt- eller fangstrett på arter som er lite utnyttet?	34
Fig. 5.15 Hvor vanskelig er det å skaffe jakt- eller fangstrett på arter som er lite utnyttet?	35
Fig. 5.16 Hvilke utradisjonelle arter er det ønske om bedre jaktadgang på?	36
Tab. 5.4 Priser på fellingstillatelse for hjort	37
Tab. 5.5 Priser på småviltjaktkort uten hund	37
Fig. 5.17 Utbredelse av gratis jakt	38
Fig. 5.18 Hvordan vurderer jegerne prisene på jaktrett - regioninndeling	39
Fig. 5.19 Hvordan vurderer jegerne prisene på jaktrett - grunneiere / ikke grunneiere	40
Tab. 5.6 Bruk av hund på jakt	41
Fig. 5.20 Hvilke årsaker er det til at jegerne her i fylket ikke bruker hund på jakt?	42
Fig. 5.21 Hvilke årsaker er det til at jegerne her i fylket ikke bruker hund på jakt?	43
Fig. 5.22 Interesse for å begynne å bruke hund på jakt dersom det blir bedre muligheter til det	44

Seksjon	Side
6. DISKUSJON OG KONKLUSJON	45
6.1 Hvor mye jakter jegerne her i fylket?	45
6.2 I hva slags terreng, og hvor jakter jegerne storvilt?	46
6.3 I hva slags terreng, og hvor jakter jegerne småvilt?	47
Tab. 6.1 Disponering av utmarksarealene til jakt på elg, hjort og rådyr.	50
Tab. 6.2 Disponering av utmarksarealene til villreinjakt	51
Tab. 6.3 Disponering av utmarksarealene til småviltjakt	52
Tab. 6.4 Dekning av grunneierlag i forhold til utmarksareal	53
Tab. 6.5 Fellingsstatistikk for Møre og Romsdal	54
6.4 Hvorfor benytter jegerne de jaktterrenga de gjør?	55
6.5 Hvilke jegere ønsker bedre forhold for jakt?	55
6.6 Hvor ønsker fylkets jegere bedre tilgang på jakt?	57
6.7 Hvorfor jakter ikke en jeger storvilt?	58
6.8 Hva kan gjøres for å bedre tilgangen på småviltjaktterreng?	59
6.9 Interesse for tilgang på utradisjonell jakt.	59
6.10 Betaling for jaktrett.	60
6.11 Hund til hjelp på jakt.	60
7. VIDERE ARBEID SOM FØLGE AV DENNE UNDERSØKELSEN	62
7.1 Informasjon om resultatene av undersøkelsen	62
7.2 Økning av tilbudet på storviltjakt	62
7.3 Økning av tilbudet på småviltjakt	62
7.4 Økt annonsering og informasjon om jakttilbud	63
7.5 Økt bruk av hund på jakt	63
 LITTERATUR	 64

1. SAMMENDRAG

Metodikk

Denne spørreundersøkelsen bygger på utsending av spørreskjema til 2040 av de 12730 jegerne som var registrert her i fylket ved utsendinga. Vi fikk svar fra 68 % av de spurte. Svarematerialet er forøvrig delt inn i 10 regioner etter jegerens bostedskommuner. De jegerne som har svart er noe mer aktive enn gjennomsnittet for fylkets jegere.

Jaktdager / sesong

Jegere som jaktet 85/86 - sesongen jakta i gjennomsnitt 15,2 dager. Reine storviltjegere jakta 16,1 dager, rene småviltjegere 9,6 dager og de som jakta både stor- og småvilt jakta 18,8 dager. For alle grupperingene jakta grunneiere mer enn ikke grunneiere.

På hvilke typer terreng foregår jakta?

90 % av storviltjakta og 85 % av småviltjakta foregår innen fylkets grenser, mens 75 % av storviltjakta og 65 % av småviltjakta foregår i jegeren sin bostedskommune. Jegere fra de mest tettbygde strøka jakter bare i liten utstrekning i bostedskommunen. 94 % av storviltjegerne jakter blant annet helt eller delvis på egen grunn eller hos naboer og kjentfolk. Storviltjakta foregår også noe på privat leid terreng og i kommuneskog/statsalmenning. 66 % av småviltjegerne jakter blant annet helt eller delvis på egen grunn eller hos naboer og kjentfolk. Ellers er jakt i grunneierlag, "tålt jakt", jakt i kommuneskog/statsalmenning og sjøfugl/seljakt endel utbredt.

Hvorfor jakter jegerne der de gjør?

Storviltjegere legger mest vekt på at de eier grunnen, har spesiell tilknytning til området og at det ligger i kort avstand til hjemstedet ved valg av jaktterreng. For småviltjegerne sin del er det spesiell tilknytning til området, kort avstand til hjemstedet og at det er fint terreng å ferdes i som veier tyngst ved valg av jaktterreng.

Tilgang på jaktmuligheter

Det er 5 - 30 % av jegerne fra de forskjellige regionene som synes det er vanskelig å få tilfredsstilt behovet for tilgang på de forskjellige jaktformene. Det vil si: elg-, hjort-, villrein-, rådyr- og småviltjakt.

Fylkets jegere ønsker bedre tilgang på storviltjakt i alle kommuner der det er åpna for jakt på storvilt. I Sunndal kommune, der flest jegere ønsker bedre tilgang på storviltjakt, er det nesten 300 jegere som gjør det. Tilgangen på storviltjakt er relativt best i kommunene Rindal, Sykkylven, Ørsta, Aure og Vestnes, mens den er relativt dårligst i kommunene Giske, Frei, Ørskog, Sula, Eide og Smøla.

Fylkets jegere ønsker bedre tilgang på småviltjakt i alle kommunene. I Molde kommune, der flest ønsker bedre tilgang på småviltjakt, er det omlag 400 jegere som gjør det. Tilgangen på småviltjaktterreng er relativt best i kommunene Vanylven, Halså, Volda, Midsund, Ørsta og Sunndal, mens den er relativt dårligst i kommunene Frei, Ørskog, Molde og Tingvoll.

Hvorfor endel jegere ikke jakter storvilt

De viktigste grunnene til at en jeger ikke jakter storvilt, er at han ikke er interessert i storviltjakt, at han ikke får innpass i eksisterende jaktlag og at prisene er for høye.

Muligheter for økning av tilgang på småviltjakt

Jegerne la stor vekt på følgende moment når det gjelder å øke tilgangen på småviltjakt:

- Øke samarbeidet mellom jegere og grunneiere
- Annonserer jakttilbudet bedre
- Sturviltjakt må ikke forhindre småviltjakt

Det var overraskende få som mente dannelse av grunneierlag ville øke tilgangen på småviltjakt.

Jakt / fangst på arter som tradisjonelt er lite utnyttet

Nesten halvparten av fylkets jegere er ikke interessert i jakt/fangst på arter som tradisjonelt er lite utnyttet. Blant de som ønsker bedre tilgang på slik jakt/fangst, er det ender og vadefugl, grågås og pelsvilt som peker seg ut.

Priser på jakt

En stor andel av jegerne jakter gratis. For hjortejakt er det også vanlig med del av dyr som betaling. De som betaler for hjortejakt, betaler i gjennomsnitt under 1000 kroner pr. dyr. Et mindre antall mener prisene især på sturviltjakt er for høye. Grunneiere aksepterer/ønsker et noe høyere prisnivå enn ikke grunneiere.

Priser for småviltjakkort uten rett til å bruke hund er:

- 40 kroner for døgnekort
- 90 kroner for helgekort
- 160 kroner for ukekort
- 140 kroner for sesongkort

Blant småviltjegerne er det imidlertid også mange som jakter gratis.

Hund på jakt

Bare 11 % av sturviltjegerne bruker sporhund, og bare 13 % av småviltjegerne bruker "småvilthund" på jakt. Hovedgrunnen til at jegerne ikke bruker hund på jakt er manglende tradisjon, de mener at det gir for høy beskatning av viltet, at det er problem å få jakte med hund og at det medfører konflikt med beiteinteressene. Bare en liten del av jegerne her i fylket vil begynne å bruke hund på jakt dersom det blir bedre muligheter til det. Det var overraskende liten forskjell på grunneiere og ikke grunneiere i synet på bruk av hund på jakt.

Videre arbeid som følge av denne undersøkelsen

- Informasjon om resultatene til jegere, viltorgan, grunneiere og kommuner.
- Bedre tilgangen på jakt ut fra tanken at alle ressurser bør utnyttes biologisk forsvarlig.
- Øke annonsering/informasjon om jakttilbud til jegerne.
- Arbeide for mer human jaktutøvelse ved satsing på økt bruk av hund på jakt. Spesielt med tanke på oppsporing av såra og dødt stor- og småvilt.

2. INNLEDNING

2.1 Historikk

Jakt har lang tradisjon i Norge, og Møre og Romsdal er ikke noe unntak. Med store og varierte utmarksareal fra kysten til høyfjellet og med et stort spekter av jaktbare arter er det rike jaktmuligheter her i fylket.

Så langt fram som til mellomkrigstida var det enkelte personer her i fylket som hadde betydelige inntekter av jakt. Etter hvert har jakt blitt mer og mer en fritidsaktivitet for allmennheten både fra by og land.

Nye jegere kommer til, også fra miljø der jakt ikke har direkte tradisjoner. Det blir trangere om plassen etterhvert som jegerantallet øker, og jaktarealet minker noe på grunn av utbygginger, fredningsområder og annet. Obligatorisk jegerprøve for førstegangsjegere er innført for å sikre at nye jegere får endel grunnleggende kunnskaper om vilt, jakt og våpen og om lover og forskrifter om gjelder det samme.

2.2 Problemstilling

Endel konflikter/problemstillinger er aktuelle. Det går på jegernes forhold til jakt, jaktrettshavere, hverandre, jaktmotstanderne og viltet. Spørreundersøkelsen ble utført for å kartlegge eksisterende forhold og for å gi grunnlag for å arbeide med de eventuelle problem / konflikter som eksisterer.

For å få en beskrivelse av jegernes forhold til jakt, jaktrettshaverne og hverandre, og for å prøve å oppspore eventuelle problem, har vi stilt oss følgende spørsmål:

- 1 - Hvor mye jakter jegerne her i fylket?
- 2 - I hva slags terreng jakter jegerne her i fylket?
- 3 - Hvorfor jakter jegerne der de gjør?
- 4 - Ønsker jegerne bedre forhold for jakt, og i tilfelle på hvilken måte?
- 5 - Hvor mye betaler jegerne for jaktrett, og hva synes de om prisnivået?

Når det gjelder jegernes forhold til viltet og til jaktmotstandere, har vi lagt vekt på utøvelse av human jakt. En av forutsetningene for å utøve human jakt er å ha en hund som kan oppspore såra og dødt vilt. Derfor har vi kartlagt bruk av jakthund og holdninger til det. Det har munnet ut i følgende spørsmål:

- 6 - Hvor stor andel av jegerne bruker hund på jakt?
- 7 - Hvilke motforestillinger har jegerne mot å bruke hund på jakt?
- 8 - Er det interesse for økt bruk av hund på jakt?

3. MATERIALE OG METODER

3.1 Utvelgning av jegere som er med i spørreundersøkelsen

Her i fylket var det pr. 1. april 1986 12730 registrerte jegere. Disse jegerne står i jegerregisteret. Det er et EDB-register plassert hos Direktoratet for Naturforvaltning (DN) i Trondheim. For å kunne holde seg innenfor de økonomiske rammene en har hatt for prosjektet, ble det plukka ut 2040 jegere som skulle være med i spørreundersøkelsen. Navn og adresse til disse jegerne ble tatt ut ved tilfeldig utplukking fra jegerregisteret.

3.2 Utsending av spørreskjema

Spørreskjemaet ble utforma for å kunne gi best mulig informasjon om de forholda vi ville kartlegge (vedlegg 1). Før spørreskjemaet ble endelig utformet, prøvde vi det på et lite utvalg jegere. Dette medførte at endel uheldige formuleringer ble retta på. Jegerne ble ved et følgebrev til spørreskjemaet oppfordra om ikke å oppgi navn og adresse på svararka. Dette ble gjort av flere hensyn. Blant annet for å kunne unngå nødvendig behandling av Datatilsynet, for å få flere til å svare og fordi vi rett og slett har liten interesse av å kunne oppspore svara mer nøyaktig enn til kommunenivå.

Da vi sendte ut spørreskjemaet til de utvalgte jegerne sendte vi med et spørreskjema på nynorsk og et på bokmål samt en frankert svarkonvolutt. I følgebrevet til utsendinga ga vi en svarfrist på 14 dager. Utsendinga foregikk fra 11. til 13. juni 1986. Vi sendte ut purring til samtlige av de spurte 26. juni, siden vi ikke visste hvem som hadde sendt inn svar til da. Det hadde forøvrig kommet inn 560 svar til denne dagen.

3.3 Svarmaterialet - er det representativt?

Det har kommet inn 1387 svar på spørreundersøkelsen. Det utgjør ca. 11 % av antallet registrerte jegere her i fylket. Når en sammenligner med antall utsendte spørreskjema, gir det en svarprosent på omlag 68. (Bare 2 av svara er slik utfylt at de ikke har blitt brukt i det videre arbeidet.) De jegerne som har fått tilsendt spørreskjemaet er plukka ut ved tilfeldig utvalg fra jegerregisteret. Dersom alle som fikk tilsendt spørreskjemaet hadde svart, ville en ha fått et representativt utvalg av jegerne i Møre og Romsdal. Den andre muligheten for at materialet er representativt, er at de 68 % av jegerne som har svart på spørreskjemaet ikke avviker vesentlig fra gjennomsnittet.

Vi har sammenligna forholdet mellom hvor mange % av svara som stammer fra de forskjellige kommunene med hva som er forventet ut fra tall i jegerregisteret. Når en sammenligner talla, ser det ut til å være en rimelig god fordeling; jfr. vedlegg 2. Ved å utføre en statistisk test viser det seg imidlertid at en ikke kan påstå at utvalget er riktig fordelt på kommunenivå ($\chi^2 = 36$, d.f. = 37, $p < 0,90$). Vi kan heller ikke påstå at utvalget er riktig med hensyn på fordeling på regioner ($\chi^2 = 13$, d.f. = 9, $0,10 < p < 0,25$).

Vi har også sammenligna aldersfordelinga av de innkomne svara med hva

som er forventet ut fra jegerregisteret; jfr. vedlegg 3. Ut fra disse sammenligningene ser det ut for at vi har fått et representativt utvalg blant de registrerte jegerne her i fylket; jfr. vedlegg 3. Ved statistisk testing viser det seg at en kan påstå at utvalget er riktig med hensyn på aldersfordeling ($\chi^2 = 3,6$, d.f. = 9, $p > 0,90$).

Til sammenligning med vår spørreundersøkelse opererer Statistisk Sentralbyrå med en svarprosent på omlag 80 ved innsamling av småviltstatistikk. Totalmengden svar utgjør ca. 3 % av de som betaler jegeravgift.

3.4 Bearbeiding og statistikk

For å se på forskjeller mellom ulike deler av fylket har vi delt inn fylket i regioner; jfr. fig. 3.1 side 6. Grunnen til at vi har delt inn i regioner og ikke i kommuner, er at materialet er for lite til å gi rimelig sikre resultat om en sammenligner kommunene imellom. Regioninndelinga er foretatt ut fra natur- og bosetningsforhold. Eksempelvis er de typiske kystkommunene delt i to regioner, mens byene og presskommunene Sula og Frei er slått sammen til en annen region. Regioninndelinga er basert på hvor jegerne bor, og ikke hvor de jakter. Bare når det gjelder ønsker om bedre forhold for jakt, er det for en del av materialet sett på hvor jegerne jakter / ønsker å jakte, og ikke hvor de er bosatt (vedlegg 1 spørsmål 7 og 8).

I liknende undersøkelser som denne er det vanlig å kreve minst 50 personer i hver gruppe. Vi har brukt forskjellige grupperinger alt etter som hvilke spørsmål det gjelder. I hovedsak har vi holdt oss over 50 personer i hver gruppe, men det er noen unntak. De viktigste unntaka er gjort i resultat der regionvise forskjeller i forhold til storviltjegere og småviltjegere skal vises. Hvordan fordelinga av storvilt- og småviltjegere er i de forskjellige regionene har vi tatt ut fra svar på spørsmåla 5, 6 og 7 (tab.3.1 side 7 og vedlegg 1)

For å kunne vise fram materialet på en enkel måte, har vi for det meste regna ut hvor mange prosent som har svart på de forskjellige svaralternativa. Vi har hovedsakelig brukt alle som har svart på spørreundersøkelsen, grunneiere / ikke grunneiere, storviltjegere / småviltjegere eller geografiske grupperinger som grunnlag for prosentberegninga. Hva det er regna i prosent av er oppgitt for hver enkelt framstilling av materialet.

Det er ikke spurt om hvem som er grunneiere i denne undersøkelsen. Vi har regna de som har oppgitt at de jakter helt eller delvis på egen grunn som grunneiere i denne sammenheng; jfr. vedlegg 1 spørsmål 9 og 10.

Materialet er lagt inn i et EDB-register (FICS) for å lette arbeidet med tallbehandlinga.

3.5 Framstilling av materialet

Vi har brukt prosentfordeling for framstilling av mye av materialet. Der det er flere svaralternativ på hvert spørsmål, kan det være maksimum 100 prosent som har svart på hvert svaralternativ eller hver enten/eller kombinasjon av disse. Det er tilfelle for spørsmål 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17 og 18 (vedlegg 1).

- REGION 1. Molde
Kr. sund
Ålesund
Sula
Frei
- REGION 2. Sande
Herøy
Ulstein
Hareid
Giske
- REGION 3. Midsund
Sandøy
Aukra
Averøy
Tustna
Smøla
- REGION 4. Ørskog
Skodje
Haram
Vestnes
- REGION 5. Fræna
Eide
- REGION 6. Vanylven
Volda
Ørsta
Sykkylven
- REGION 7. Gjemnes
Tingvoll
Aure
Halås
- REGION 8. Norddal
Stranda
Stordal
- REGION 9. Rauma
Nesset
Sunndal
- REGION 10. Surnadal
Rindal

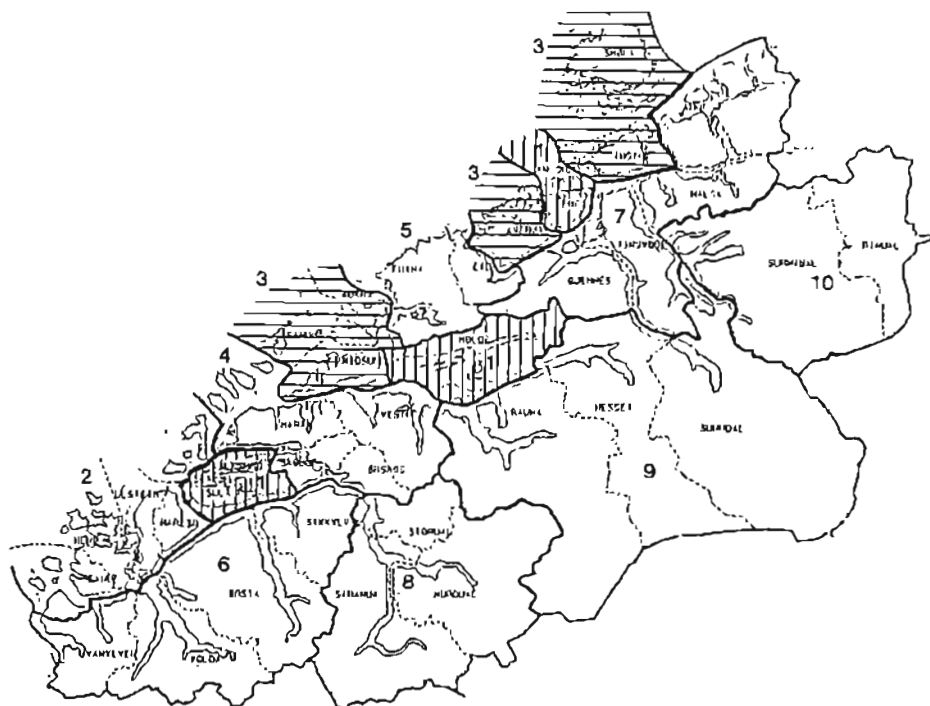

Fig. 3.1 Regioninndeling av Møre og Romsdal. Talla ved siden av kommunenavna henviser til tall på kartet. Region 1 og 3 er oppsplitta regioner, så de har fått skravur. Region 1 har vertikal skravur, mens region 3 har horisontal. Grenser mellom regioner er tykk heltrukken strek.

Tab. 3.1 Inndeling av svarmaterialet i regioner. Tabellen viser hvor mange av de jegerne som har svart fra hver region som er storviltjegere, både stor- og småviltjegere og småviltjegere. Blant storviltjegerne er det noen som også jakter småvilt og motsatt. De jegerne som jakter både storvilt og småvilt er med i alle de tre gruppene storviltjegere, både stor- og småviltjegere og småviltjegere. Det er også vist hvor mange som ikke har svart tilfredsstillende på de spørsmåla som ligger til grunn for grupperinga, og hvor mange som har svart totalt fra de forskjellige regionene. Grupperinga er gjort ut fra hva jegerne har svart på spørsmål 5, 6 og 7 (vedlegg 1).

		Storvilt- jegere	Både storvilt- og småviltjegere	Småvilt- jegere	Ikke svart på spørsmål 5, 6 eller 7.	Jegere totalt
Region	1	113	76	224	4	265
Region	2	37	27	49	1	60
Region	3	43	24	57	2	78
Region	4	83	55	86	4	118
Region	5	32	25	45	0	52
Region	6	129	95	157	0	191
Region	7	94	68	96	1	123
Region	8	80	54	77	0	103
Region	9	199	158	205	4	250
Region	10	98	65	110	2	145
FYLKESTALL:		910	628	1 108	18	1 385

4. DISKUSJON AV METODE

4.1 Grunnlagsmaterialet

Da spørreskjemaene kom inn, så vi over endel av skjemaene for å undersøke om det var noen tydelige misforståelser av spørsmåla. Det var det svært lite av. Der det er spesiell grunn til å anta at noen har svart "feil" vil det bli tatt opp under den videre diskusjonen.

4.2 Svarmaterialet - er det representativt?

Ved å plukke ut jegere tilfeldig utvalgt fra jegerregisteret, mener vi å ha sendt spørreskjemaet ut til et representativt utvalg av jegerne.

Når vi ser på de jegerne vi har fått svar fra, ser det ut til at det er bra overensstemmelse mellom fordeling på alder og bostedskommune ut fra det som er forventet (vedlegg 2 og 3). Overensstemmelsen i fordeling på bostedskommune er imidlertid ikke statistisk sikker. Det er heller ikke fordeling av svar på regionnivå. Det ligger altså et usikkerhetsmoment her med tanke på sammenligning av svar fra jegere fra de forskjellige regionene.

Det er 80 % av de som har svart som jakter småvilt. Det er det samme som landsgjennomsnittet, noe som gir en pekepinn om at det er rimelig fordeling mellom småvilt- og storviltjegere blant de som har svart på spørreskjemaet (DVF, 1982).

Ved å sammenligne den fellingsstatistikken vi får ved denne undersøkelsen med Statistisk Sentralbyrå sine tall (1987) viser det seg at vår undersøkelse gir høyere fellingstall. Det kan tyde på at av de jegerne som har svart på vår undersøkelse er mer aktive enn gjennomsnittet. Det kan delvis forklares ved at vi opererer med tall fra jegerregisteret pr 1. april 1986. Det var den dagen jegerregisteret ble stengt for førstegangsjegere som ikke har jegerprøven. Det har vært medvirkende årsak til at så mange som omlag 2000 nye jegere ble registrert fra "jaktas slutt" 1985/86 til jaktårets slutt 31. mars.

Når det gjelder det store avviket for storviltstatistikken, regner vi med at det i hovedsak skyldes at jegere oppgir at de selv har felt storvilt som er felt av andre på jaktlaget. Statistisk Sentralbyrå har tatt noen stikkprøver på dette når det gjelder rådyr, og der har de funnet at omlag 10 % av de rådyra som ble oppgitt i forbindelse med innsamling av småviltstatistikk var skutt av andre enn den som oppgav det på svarskjemaet (Ole Moss pers. medd.).

Ved Statistisk Sentralbyrå er det funnet at antall felt vilt pr. jeger har gått ned med 10 - 14 % etter purring på spørreskjema (Ole Moss pers. medd.) Det viser at de jegerne som feller mye vilt er raskere til å svare enn de som ikke feller så mye. Ved vår spørreundersøkelse var svarprosenten 68, mens den for Statistisk sentralbyrå sin fellingsstatistikk ligger på omlag 80. Det kan forklare endel av skjevheten i materialet med hensyn på beregna jaktutbytte.

Vi antar at de jegerne som ble registrert i jegerregisteret etter jaktåret 1985/86 er underrepresentert i materialet. Det samme gjelder de jegerne som er minst aktive. Når det gjelder de spørsmåla vi ønsker

svar på, er det ingen ulempe at de mest aktive jegerne er overrepresentert. En må imidlertid være klar over det når en vurderer spørsmål som går på jaktintensitet, jaktinteresse o. l.

4.3 Bearbeiding og statistikk

Vi har ikke utført statistiske tester for å sammenligne frekvensfordelinger mellom svar fra ulike grupperinger av materialet. Det er imidlertid anbefalt at det ikke skal splittes opp i grupper på mindre enn 50 når en skal sammenligne frekvensfordelinger. Vi har i hovedsak holdt oss til det. Der vi ikke har holdt oss til det er når det gjelder antall storviltjegere fra region 2, 3, og 5, antall småviltjegere fra region 2 og 5 samt enkelte andre grupperinger. Der det er grupper som er mindre enn 50 ut over storviltjegere fra region 2, 3 og 5 og småviltjegere fra region 2 og 5, er det nevnt ved framstillinga av materialet.

Til det formål vi har, regner vi med at det er god nok nøyaktighet. Vi får fram tendensene som materialet viser. En skal imidlertid være forsiktig med å legge for stor vekt på forskjeller mellom grupper der grunnlagsmaterialet for hver gruppe er mindre enn 50 svar. En kan se på store forskjeller som tendenser, men ikke som sikre forskjeller. En må også være varsom med å trekke for kraftige konklusjoner om små forskjeller mellom grupper selv om det ligger over 50 svar bak hver gruppe.

4.4 Regioninndeling

Regioninndelinga er foretatt skjønnsmessig ut fra folketetthet, naturtyper, geografi m. m. Ved framstilling av materialet for de forskjellige regionene, er det gjennomsnittet for regionene som er brukt. Eventuelle forskjeller innen regionene kommer ikke fram. Dersom det er store forskjeller innen en region, vil det være med på å gjøre materialet vanskeligere å tolke. Ved vurdering av svar fra jegere fra de forskjellige regionene, ser det imidlertid ut for at inndelinga er fornuftig.

5. RESULTATER

5.1 Hvor mye jakter jegerne her i fylket?

De av jegerne her i fylket som svarte på spørreskjemaet og i tillegg jakta i 1985/86 - sesongen jakta i gjennomsnitt 15,2 dager. De som jakta bare storvilt jakta i gjennomsnitt 16,1 dager, de som jakta både stor- og småvilt 18,8 dager og de som bare jakta småvilt 9,6 dager. For alle gruppene jakta grunneiere mer enn ikke grunneiere (tab. 5.1 side 18).

Det var store forskjeller på hvor mye jegere fra de ulike regionene jakta. De som jakta mest, var jegere fra region 3, 5 og 7 (Midsund, Sandøy, Aukra, Averøy, Tustna, Smøla, Fræna, Eide, Gjemnes, Tingvoll, Aure og Halså) mens de som jakta minst var jegerne fra region 1, 9 og 10 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Rauma, Nesset, Sunndal, Surnadal og Rindal) (tab. 5.1 side 18).

5.2 Hvor jakter jegere fra Møre og Romsdal?

Jegere som bor i Møre og Romsdal jakter i hovedsak innenfor fylkets grenser (fig 5.1 side 19). Anslagsvis skjer ca. 90 % av storviltjakta og ca. 85 % av småviltjakta innenfor fylkets grenser. Når det gjelder hvor stor del av jakta som foregår i bostedskommunen, er den noe lavere (fig. 5.2 side 20). Ca. 75 % av storviltjakta og ca. 65 % av småviltjakta foregår i jegeren sin bostedskommune. For å komme fram til disse tallene har vi regnet at de som jakter "mesteparten" innenfor jakter 75 %, de som jakter "halvparten" jakter 50 % og de som jakter "svært lite" jakter 25 % (vedlegg 1 spørsmål 5 og 6).

På spørsmål om hvor stor del av jakta som foregår i bostedskommunen er "ikke noe" det svaralternativet som flest har svart på etter "all jakta" (fig. 5.2 side 20 og vedlegg 1 spørsmål 6). Vel 10 % av de som har svart "ikke noe" er jegere som ikke utøver den respektive jaktformen, mens de resterende 90 % er jegere som jakter, men gjør det utenfor bostedskommunen. Jegere fra region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei) skiller seg ut. Her er det 62 % av de som har svart på spørsmålet om storviltjakt og 69 % av de som har svart på spørsmålet om småviltjakt som ikke utøver de respektive jaktformene innen bostedskommunen. Blant de som har svart på spørsmålet om storviltjakt i region 2 (Sande, Herøy, Ulstein, Hareid og Giske) og blant de som har svart på spørsmålet om småviltjakt i region 4 (Ørskog, Skodje, Haram, og Vestnes) er det omlag en fjerdedel av jegerne som ikke utøver noe av sine respektive jaktformer innen bostedskommunen. Av de fra region 5 (Fræna og Eide) som har svart på spørsmålet om småviltjakt utøver allene av småviltjakta innen bostedskommunen. Blant de resterende gruppene er det omlag 10 % av jegerne som ikke utøver noe av sine respektive jaktformer innen bostedskommunen (tab.5.2 side 21).

5.3 I hva slags terrenntyper foregår storviltjakta?

Over halvparten av storviltjegerne jakter storvilt på egen grunn eller i sameie / grunneierlag / vald der egen grunn er med. Noe under halvparten av storviltjegerne jakter hos naboer og kjentfolk. På fylkesbasis jakter 94 % av storviltjegerne enten helt eller delvis på

egen grunn eller hos naboer og kjentfolk.

Få av de som jakter storvilt leier terreng. Storviltjegere fra region 1 og 5 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Frei, Sula, Fræna og Eide) skiller seg ut. Omlag 20 % av disse leier privat terreng for å utøve storviltjakt. Gjennomsnittet for fylket er vel 10 %.

Under 5 % av storviltjegerne jakter i terreng som er disponert av jeger og fiskerforeninger.

Endel storviltjegere jakter i kommuneskog og statsalmenning. På fylkesbasis dreier det seg om ca. 10 %, mens det blant jegere fra region 1 og 9 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Frei, Sula, Rauma, Nesset og Sunndal) er over 30 % som jakter i kommuneskog eller statsalmenning.

Nærmere detaljer om i hvilke terrengetyper det foregår storviltjakt er vist i fig. 5.3 side 22 og i fig. 5.5 side 24.

5.4 I hva slags terrengetyper foregår småviltjakta?

Småviltjakta her i fylket foregår i mange ulike typer terreng. Omlag halvparten av de som jakter småvilt, jakter på egen grunn eller i sameie / grunneierlag der egen grunn er med. Som venta er det i region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei) at andelen av jegere som jakter helt eller delvis på egen grunn er minst. Omlag 20 % av jegerne fra disse regionene gjør det. For resten av regionene i fylket er det 40 - 60 % av småviltjegerne som jakter på egen grunn eller jaktområde der egen grunn er med.

Andelen av småviltjegere som jakter hos naboer / kjentfolk er omlag 30 % i gjennomsnitt for fylket. Ca. 66 % av småviltjegerne i fylket jakter enten på egen grunn, i sameie / grunneierlag der egen grunn er med eller hos naboer / kjentfolk.

Jakt i grunneierlag der egen grunn ikke er med er mest utbredt blant jegere fra region 10 (Surnadal og Rindal). Her jakter snaut 60 % av småviltjegerne i denne terrengetypen. Minst utbredt er det blant jegere fra region 4 og 5 (Ørskog, Skodje, Haram, Vestnes, Fræna og Eide). I disse regionene er det under 20 % av småviltjegerne som jakter i grunneierlag der egen grunn ikke er med.

Noe som var overraskende, var at så mange småviltjegere jakter i uorganisert område der det ofte ikke innhentes direkte grunneiertillatelse for å utøve jakt. Småviltjegere fra region 2, 4, og 5 (Sande, Herøy, Ulstein, Hareid, Giske, Ørskog, Skodje, Haram, Vestnes, Fræna og Eide) ligger på topp med snaut 50 % som jakter i denne typen terreng. Småviltjegerne fra region 8, 9 og 10 (Norddal, Stranda, Stordal, Rauma, Nesset, Sunndal, Surnadal og Rindal) jakter derimot svært lite i uorganisert terreng og områder der jakt bare er tålt, men ikke formelt tillatt.

Privat leie av småviltjaktterreng skjer i liten utstrekning. Det er mest utbredt blant småviltjegerne fra region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei), der ca. 10 % gjør det.

Småviltjakt i terreng som er disponert av jeger og fiskerforeninger er mest utbredt blant småviltjegere fra region 1, 2 og 9 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Sande, Herøy, Ulstein, Hareid,

Giske, Rauma, Nesset og Sunndal), der noe over 10 % av småviltjegerne jakter i denne typen terreng. Gjennomsnittet for fylket ligger under 10 %.

Småviltjakt i kommuneskog eller statsalmenning utøves mest av jegerne fra region 1 og 9 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Rauma, Nesset og Sunndal). Det dreier seg om ca. 40 % av jegerne fra disse regionene som driver jakt i denne typen terreng. Fylkesgjennomsnittet ligger på ca. 20 %.

Sjøfugl og seljakt drives i hovedsak av jegere fra kystkommunene der 30 - 40 % av småviltjegerne gjør det. Det er imidlertid overraskende få fra regionene 6 og 7 (Vanylven, Volda, Ørsta, Sykkylven, Gjemnes, Tingvoll, Aure og Halså) som driver med denne typen jakt.

Nærmere detaljer om i hvilke terrengtyper det foregår småviltjakt er vist i fig. 5.4 side 23 og i fig. 5.5 side 24.

5.5 Hvorfor benytter jegerne de jaktterrenga de gjør?

Storviltjegerens valg av terreng synes i hovedsak å være knytta til følgende tre forhold: de eier grunnen, de har spesiell tilknytning til området og det er kort avstand til hjemstedet. Tilsvarende er de tre viktigste grunnene til småviltjegerne sitt terrengvalg at de har spesiell tilknytning til området, det er kort avstand til hjemstedet og fordi det er fint terreng å ferdes i.

Blant storviltjegere spiller eiendom større rolle enn blant småviltjegere. Det ser også ut til at storviltjegere legger mindre vekt på at terrenget er fint å ferdes i enn det småviltjegerne gjør. Ellers er det dobbelt så stor andel av storviltjegerne som av småviltjegerne som oppgir stor viltbestand som årsak til valg av jaktterreng.

Om det er lov å bruke hund på jakt eller ikke ser ut til å spille liten rolle for de fleste jegerne når de velger terreng. Størst rolle spiller det for småviltjegerne. 7 % av disse legger vekt på at det er lovlig å jakte med hund, mens 10 % legger vekt på at det er forbudt å jakte med hund (tab. 5.3 side 25).

5.6 Hvilke jegerer ønsker bedre forhold for jakt?

Det er 5 - 30 % av jegerne fra de forskjellige regionene som synes det er vanskelig å få tilfredsstilt behovet for tilgang på de forskjellige jaktformene. Størst misnøye er det med tilgangen på elgjakt blant jegere fra region 7 og 9 (Gjemnes, Tingvoll, Aure, Halså, Rauma, Nesset og Sunndal), på hjortejakt fra region 1, 5 og 7 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Fræna, Eide, Gjemnes, Tingvoll, Aure og Halså), på villrein fra region 7, 8 og 9 (Gjemnes, Tingvoll, Aure, Halså, Norddal, Stranda, Stordal, Rauma, Nesset og Sunndal) og på småviltjakt fra region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei).

Vi har også sett på fordelinga mellom grunneiere og ikke grunneiere av de jegerne som synes det er vanskelig å skaffe jaktrett som tilfredsstiller behovet. For jakt på elg er det overvekt av grunneiere som synes det er vanskelig å få dekket behov for tilgang på jaktterreng, mens det for jakt på småvilt, hjort og rådyr er overvekt

av ikke grunneiere som synes det er vanskelig (fig. 5.6 side 26 og fig. 5.7 side 27).

5.7 Hvor ønsker fylkets jegere bedre tilgang på storviltjakt?

Hvor mange som ønsker bedre tilgang på storviltjakt i de forskjellige kommuner varierer fra ingen i Kristiansund og Sandøy (som forøvrig ikke har fått åpna for storviltjakt av noe slag), til omlag 300 i Sunndal. Andelen av de som ønsker bedre jakttilbud og er innenbygdsboende varierer fra ingen i Vanylven, Sande, Herøy, Sykkylven, Midsund, Aukra og Averøy til alle i Ålesund, Ulstein, Hareid, Giske og Rindal (fig. 5.8 side 28).

Som ei rangering av hvor godt tilbudet er på storviltjakt i de forskjellige kommunene har vi sett på hvor mange jegere som ønsker bedre tilbud på jakt i prosent av hvor mange som jakter der. Av de kommunene som har storviltjakt, er det Rindal, Sykkylven, Ørsta, Aure og Vestnes hvor tilbudet er best, mens det er forholdsvis dårligst i Giske, Frei, Ørskog, Sula, Eide og Smøla (fig. 5.10 side 30).

5.8 Hvor ønsker fylkets jegere bedre tilgang på småviltjakt?

Hvor mange som ønsker bedre tilbud på småviltjakt i de forskjellige kommunene varierer fra 10 i Sandøy til 400 i Molde. Andelen av innenbygdsboende blant de som ønsker bedre tilbud om jakt varierer fra ingen i Vanylven, Midsund, Sandøy og Tustna til 100 % i Kristiansund og Ålesund (fig. 5.9 side 29).

På lik linje med for storvilt har vi for småvilt rangert kommunene etter hvor mange som ønsker bedre tilbud på småviltjakt i kommunen i prosent av hvor mange som jakter småvilt der. Rangeringa viser at tilbudet på småviltjakt er forholdsvis best i Vanylven, Halså, Volda, Midsund, Ørsta og Sunndal og forholdsvis dårligst i Frei, Ørskog, Molde og Tingvoll (fig. 5.11 side 31).

5.9 Hvorfor jakter ikke en jeger storvilt?

Årsaken til at endel jegere ikke jakter storvilt, ser ut til å være mange. De årsakene som flest jegere mener er viktige, er at de ikke er interessert i storviltjakt, at prisene er for høye og at det er vanskelig å få innpass i eksisterende jaktlag.

Jegere som ikke jakter storvilt fordi de ikke er interessert i det, finner en forholdsvis flest av i region 1 og 6 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Vanylven, Volda, Ørsta, og Sykkylven). Det er ca. 20 % av disse jegerne som ikke er interessert i storviltjakt.

Der forholdsvis flest jegere ikke driver storviltjakt fordi de synes prisene er for høye, er i region 1 og 3 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Midsund, Sandøy, Aukra, Averøy, Tustna og Smøla).

I region 2 og 5 (Sande, Herøy, Ulstein, Hareid, Giske Fræna og Eide) er det vel 10 % av jegerne som ikke vet hvordan en skaffer storviltjakt. Blant jegerne fra de resterende regionene synes dette å være et ubetydelig problem.

Vanskeligheter med å få innpass i eksisterende jaktlag synes å være et

stort problem for jegere fra region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei). Også jegere fra de andre regionene har noe vanskeligheter med å få innpass i eksisterende jaktlag.

Vanskeligheter med å planlegge storviltjakta på grunn av sein tildeling er trolig i hovedsak et problem som angår villreinjakta. Svært få har nevnt dette som en årsak til at de ikke driver storviltjakt (fig. 5.12 side 32).

5.10 Hva kan gjøres for å bedre tilgangen på småviltjaktterreng?

Når vi spurte hva som kan gjøres for å bedre adgangen til småviltjaktterreng, var det 40 % av jegerne som svarte at en bør øke samarbeidet mellom jegere og grunneiere. Her var det stor likhet mellom svara fra de forskjellige regionene.

Av andre ting som mange jegere mente kunne gjøres var å annonsere jakttilbudet bedre og at storviltjakt ikke måtte forhindre utøvelse av småviltjakt. Også for disse svaralternativa var det bra likhet mellom regionene. Jegere fra region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei) var de som la størst vekt på at jakttilbudet bør annonseres bedre, mens jegere fra region 2 og 5 (Sande, Herøy, Ulstein, Hareid, Giske, Fræna og Eide) var de som la størst vekt på at storviltjakt ikke må forhindre småviltjakt.

Blant jegere fra region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei) var det over 20 % som mente at en bør bruke tvang for å åpne nye områder for småviltjakt. I gjennomsnitt for fylket var det bare 12 % som mente at en burde ta i bruk tvangsmidler for å åpne for småviltjakt. Som ventet var det større andel av de som ikke er grunneiere(20%) enn av de som er grunneiere(6%) som mente at det bør brukes tvang for å åpne nye områder for småviltjakt.

På fylkesbasis er det 16 % av jegerne som mener at en kan øke adgangen til småviltjaktterreng ved å slå sammen grunneierlag. Jegere fra region 2, 3 og 4 (Sande, Herøy, Ulstein, Hareid, Giske, Midsund, Sandøy, Aukra, Averøy, Tustna, Smøla, Ørskog, Skodje, Haram og Vestnes) er de som har minst tro på at sammenslåing av grunneierlag vil gi bedre adgang til småviltjaktterreng.

Ca. 10 % av fylkets jegere mener at det å danne flere grunneierlag vil øke adgangen til småviltjaktterreng, mens bare 4 % mener at det å oppløse grunneierlag vil tjene den samme hensikten. Svært få mener at endring av jaktregler eller økt kortsalg i grunneierlag vil gi økt adgang til småviltjakt. Jegere fra region 8 (Norddal, Stranda og Stordal) skiller seg ut ved at forholdsvis mange mener at det å danne flere grunneierlag og det å øke jaktkortsalget i grunneierlag er viktig (fig. 5.13 side 33).

5.11 Interesse for tilgang på utradisjonell jakt

Nesten halvparten av de som har svart på spørreskjemaet vet ikke om det er vanskelig å skaffe jakt- eller fangstrett på arter som tradisjonelt er lite utnyttede. Det gir en pekepinn om hvor mange som ikke er interessert i slik jakt / fangst.

Flest synes det er svært lett å skaffe slik rett blant jegere fra region 3 og 10 (Midsund, Sandøy, Aukra, Averøy, Tustna, Smøla,

Surnadal og Rindal), mens flest synes det er vanskelig å skaffe slik rett blant jegere fra region 1, 2 og 5 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Sande, Herøy, Ulstein, Hareid, Giske, Fræna og Eide).

Omlag 20 % av fylkets jegere har svart "varierende" på om det er vanskelig å skaffe jakt- eller fangstrett på arter som tradisjonelt er lite utnyttede. Denne andelen varierer ikke så mye mellom jegere fra de forskjellige regionene, noe som delvis kan skyldes at det er ei forholdsvis "rund" formulering. Svært få av jegerne mente at det var umulig å skaffe rett til denne typen jakt.

Av de som synes det er svært lett, er det overvekt av grunneiere, mens det av de som synes det er vanskelig er overvekt av ikke grunneiere (fig. 5.14 side 34 og fig 5.15 side 35).

Når det gjelder hvilke arter av de som tradisjonelt er lite utnyttede som jegerne ønsker bedre jaktmuligheter på, peker pelsvilt, grågås, ender og vadefugl seg ut i samtlige regioner der slik jakt er aktuell. Det er liten interesse for bedre jakttilgang på måkefugl og trost, men noe større for kråkefugl i de fleste regioner (fig. 5.16 side 36).

5.12 Betaling for jaktrett

I gjennomsnitt for de som har betalt for felling av hjort ligger prisene på under 1000 kroner pr. dyr her i fylket. For jakt etter småvilt uten hund koster et døgnkort ca. 40 kroner, et helgekort ca. 90 kroner, et ukekort ca. 160 kroner og et sesongkort ca. 140 kroner. Vi har for få svar på disse spørsmåla til å si noe mer detaljert om prisnivået (tab. 5.4 og tab. 5.5 side 37).

Snaut halvparten av de som jakter storvilt jakter hjort uten å betale noe for det. De som ikke betaler noe er ca. 45 % av grunneierne og ca. 35 % av de som ikke er grunneiere. Av de storviltjegerne som betaler for hjortejakt med del av dyr er det forholdsvis flest av ikke grunneiere. Totalt er det noe over 25 % som betaler med del av dyr. Av småviltjegerne er det omlag 40 % som jakter gratis. Det er større del av grunneierne som jakter gratis enn det er av de som ikke er grunneiere (fig. 5.17 side 38).

Når vi har spurt jegerne om hvordan de vurderer prisene på jaktrett er det mange som ikke vet noe. Denne gruppa består for storviltjakta sitt vedkommende av 17 % av jegerne. Disse 17 prosentene fordeler seg på 11 % som er jegere som blant annet jakter hjort uten å betale noe eller betaler med del av dyr, 2 % er jegere som ikke jakter storvilt og 4 % er jegere som jakter storvilt, men av ukjent grunn ikke er orientert om prisene. Tilsvarende tall for jegere som ikke vet noe om priser på småviltjakt er 22 %. Disse prosentene fordeler seg med 14 % på jegere som blant annet jakter småvilt gratis, 3 % som ikke er småviltjegere og 5 % som jakter småvilt, men av ukjent grunn ikke er orientert om prisene.

Både blant storvilt- og småviltjegere er de som ikke betaler noe for å utøve jakt overrepresentert i gruppa "vet ikke".

Det er også en del av jegerne som synes prisene på jakt er for høye. Av disse er det noen flere blant storviltjegerne. I enkelte regioner er dette opptil 20% av storviltjegerne og 15% av småviltjegerne.

I overkant av 20 % av jegerne synes prisene på storviltjakt er

passende, mens tilsvarende tall for småviltjakt er vel 40 % (fig. 5.18 side 39). Det er flere av grunneierne enn av ikke grunneierne synes prisene på storviltjakt er passende. Samtidig er det flere av ikke grunneiere enn av grunneierne synes prisene på småviltjakt er for høye. Det viser en tendens til at grunneierne aksepterer / ønsker et noe høyere prisnivå på jakt enn ikke grunneierne (fig. 5.19 side 40).

5.13 Hund til hjelp på jakt

Bare ca. 17 % av jegerne her i fylket bruker hund på jakt. Omlag 11 % av storviltjegerne bruker sporhund til storviltjakt. Totalt bruker 13 % av småviltjegerne en eller flere hundetyper som egner seg til småviltjakt. Det fordeler seg på 2 % som bruker drivende hunder, 1 % som bruker hihund, 9 % som bruker stående fuglehund og 3 % som bruker appporterende fuglehund. Når en summerer for de forskjellige hundetyperne som er brukt til småviltjakt, kommer en til 15 %. At ikke summen blir 13 % kommer av avrundinger og det at noen bruker flere typer hund på småviltjakt.

De regionene der flest av storviltjegerne bruker hund er 5, 7, 9 og 10 (Fræna, Eide, Gjemnes, Tingvoll, Aure, Halså, Rauma, Nesset, Sunndal, Surnadal og Rindal). Her bruker omlag 15 % av storviltjegerne sporhund. De regionene der sporhund er minst i bruk på storviltjakt er det bare 4 - 5 % av storviltjegerne som gjør det. Dette gjelder storviltjegere fra region 3, 4 og 6 (Midsund, Sandøy, Aukra, Averøy, Tustna, Smøla, Ørskog, Skodje, Haram, Vestnes, Vanylven, Volda, Ørsta og Sykkylven).

Hund til bruk på småviltjakt er mest utbredt blant jegere fra region 1 og 5 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Fræna og Eide). Blant småviltjegerne her er det snaut 20 % som bruker hund. Der minst andel av småviltjegerne bruker hund er det under 10 % som gjør det. Det er tilfelle blant småviltjegerne fra region 6, 7, og 8 (Vanylven, Volda, Ørsta, Sykkylven, Gjemnes, Tingvoll, Aure, Halså, Norddal, Stranda og Stordal) (tab. 5.6 side 41).

5.14 Holdninger til bruk av hund på jakt

Når vi spurte jegerne hvorfor de ikke bruker hund på jakt, var det noen svaralternativ som pekte seg ut. Det er naturlig å skille svaralternativa i to grupper. De svaralternativa som går på de praktiske sidene ved å ha hund og de svaralternativa som går mer på jakting med hund.

Ca. 30 % av jegerne har svart at de ikke har hund, og ca. 20 % synes det er for mye bry å ha hund. Dette sier ikke så mye om jegerens forhold til hund på jakt, men mer om forholdet til det å ha hund.

Av de svaralternativa som går på jakt med hund er det tre som vil si ut jegerne som "kan tenke seg" å bruke hund på jakt. Det er svaralternativa "problem å få jakte med hund", "forbud mot hund først i jakta" og "båndtvang". Av disse tre svaralternativa, er det "problem å få jakte med hund" som flest har svart. Ca. 14 % av fylkets jegere har svart det. Forbud mot å bruke hund først i jakta og båndtvang ser ut til å representere et lite problem. Unntaket er jegere fra region 6 og 10 (Vanylven, Volda, Ørsta, Sykkylven, Surnadal og Rindal) der omlag 10 % av jegerne oppgir "forbud mot hund først i jakta" som årsak til at de ikke bruker hund på jakt (fig. 5.20 side 42).

De resterende svaralternativa gjenspeiler noe mer skepsis til bruk av hund på jakt. Det er svaralternativa "ikke vanlig å jakte med hund", "for høy beskatning av viltet", "liker ikke å jakte med hund", "konflikt med beiteinteressene", "konflikt med andre jegere / jaktformer" og "større utfordring å finne viltet selv" (fig.5.20 side 42).

Ca. 30 % svarer at det ikke er vanlig å jakte med hund og ca. 35 % mener det er større utfordring å finne viltet selv. Mange av jegerne mener også at bruk av hund fører til for høy beskatning av viltet. Det gjelder spesielt jegere fra region 2 (Sande, Herøy, Ulstein, Hareid og Giske) der nesten 30 % av jegerne mener det. Minst andel av jegerne mener det er tilfelle i region 3 og 5 (Midsund, Sandøy, Aukra, Averøy, Tustna, Smøla, Frøna og Eide). Her er det under 10 % av jegerne som mener det fører til for høy beskatning.

Omlag 10 % av fylkets jegere oppgir at de ikke liker å jakte med hund. Denne andelen ser ut til å være forholdsvis lik i de forskjellige regionene.

Konflikt med beiteinteressene er også en grunn til at jegerne ikke bruker hund på jakt. På fylkesbasis er det ca. 10 % av jegerne som angir dette som grunn, men her er de regionale forskjellene store. Blant jegere fra region 5, 6 og 8 (Frøna, Eide, Vanylven, Volda, Ørsta, Sykkylven, Norddal, Stranda og Stordal) er det vel 15 % av jegerne som har svart det. Blant jegere fra region 3 (Midsund, Sandøy, Aukra, Averøy, Tustna og Smøla) er det ingen som har svart at konflikt med beiteinteressene er en årsak til at de ikke bruker hund på jakt (fig. 5.20 side 42).

Det er liten forskjell på jegere som er grunneiere og de som ikke er det når det gjelder innstilling til bruk av hund på jakt. Det er imidlertid overvekt av ikke grunneiere som mener det er problem å få jakte med hund, mens det er overvekt av grunneiere av de som mener at jakt med hund fører til konflikt med beiteinteressene (fig . 5.21 side 43).

Det er forholdsvis liten interesse for å begynne å bruke hund på jakt dersom det blir bedre muligheter til å jakte med hund. Omlag 10 % av de som svarte på spørsmålet hadde interesse av å begynne å bruke hund på jakt mens over 60 % ikke hadde interesse av det; jfr vedlegg 1 spørsmål 19 . Det var svak overvekt av ikke grunneiere blant de som ville begynne å bruke hund dersom mulighetene bedret seg (fig. 5.22 side 44).

5.15 Tabeller og figurer

Tab. 5.1 Tabellen viser hvor mange dager jegere fra forskjellige regioner jaktet 1985/86 - sesongen. Det er regnet gjennomsnitt bare for de som jaktet denne sesongen. For hele fylket er det skilt på hvilke typer jakt jegerne utøver. Det er også vist forskjeller mellom grunneiere og ikke grunneiere; jfr vedlegg 1 spørsmål 4, 5, 6 og 7.

	All jakt	Bare storvilt- jakt	Både storvilt- og småviltjakt	Bare småvilt- jakt
Region 1	13			
Region 2	16			
Region 3	18			
Region 4	17			
Region 5	21 *)			
Region 6	15			
Region 7	18			
Region 8	15			
Region 9	14			
Region 10	13			
Grunneiere	17,1	16,5	19,0	9,9
Ikke grunneiere	13,0	15,0	18,2	9,5
FYLKESTALL :	15,2	16,1	18,8	9,6

*) Mindre enn 50 svar ligger til grunn.

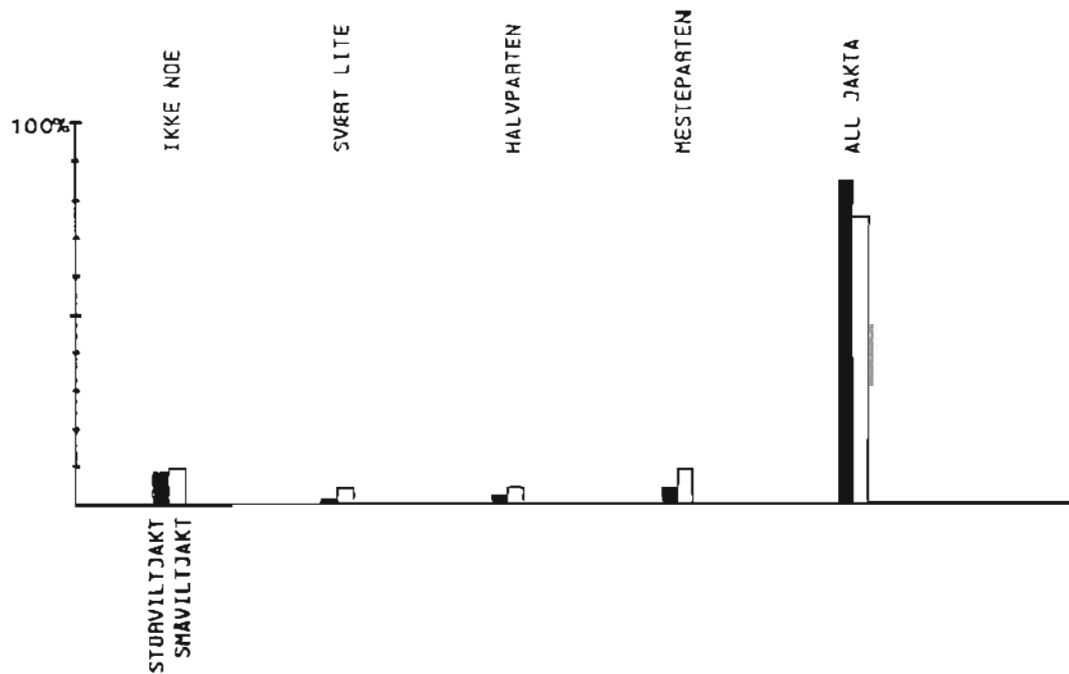

Fig. 5.1 Hvor stor del av jakta foregår i Møre og Romsdal? Figuren viser fordeling av svarene for storvilt- og småviltjakt i prosent av hvor mange som har svart på de aktuelle spørsmåla. For stor- og småviltjakt er det henholdsvis 860 og 1043 svar. Fylte søyler angir storviltjakt, mens åpne søyler angir småviltjakt; jfr. vedlegg 1 spørsmål 5.

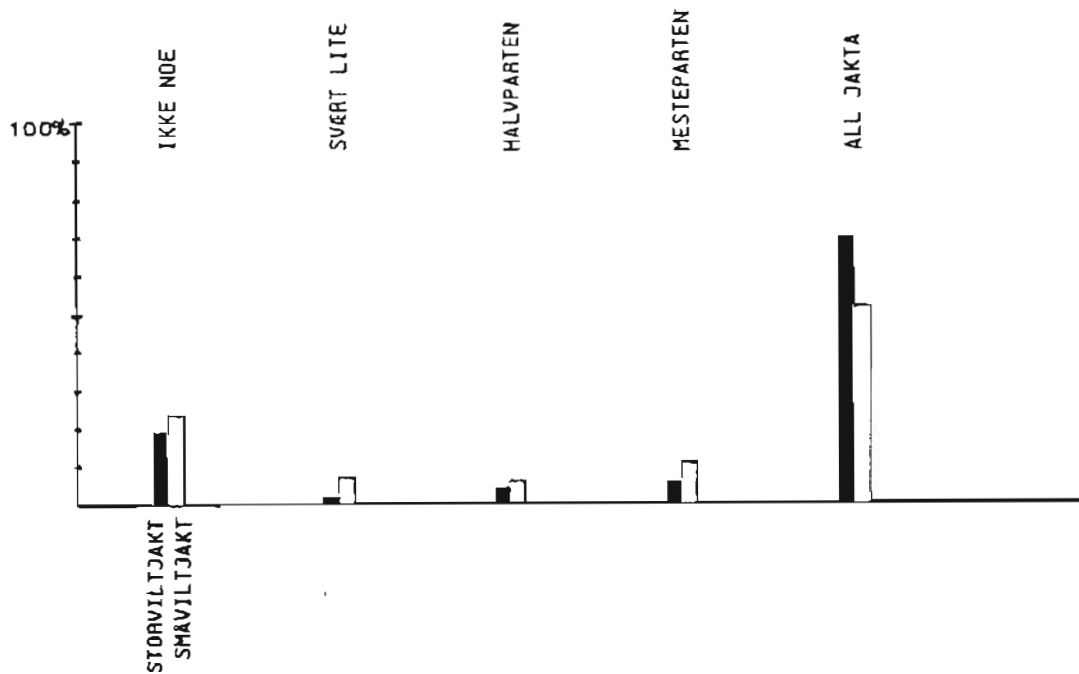

Fig. 5.2 Hvor stor del av jakta utøver jegerene innenfor bostedskommunen sin? Figuren viser fordeling av svarea for storvilt- og småviltjakt i prosent av hvor mange som har svart på de aktuelle spørsmåla. For stor- og småviltjakt er det henholdsvis 855 og 1042 svar; jfr. vedlegg 1 spørsmål 6.

Tab. 5.2 Tabellen viser hvor mange prosent av jegerne som ikke jaktet storvilt / småvilt i hjemkommunen 1985/86 - sesongen fordelt på regionnivå. Det er regnet i prosent av de som har svart på henholdsvis hvor mye av storvilt- og småviltjakta som foregikk i bostedskommunen; jfr. vedlegg 1 spørsmål 6.

	Storviltjakt	Småviltjakt
Region 1	62	69
Region 2	25 *)	12 *)
Region 3	10 *)	14
Region 4	15	26
Region 5	10 *)	0 *)
Region 6	12	10
Region 7	8	12
Region 8	10	10
Region 9	14	11
Region 10	11	11
FYLKESTALL	19	24

*) Mindre enn 50 svar ligger til grunn.

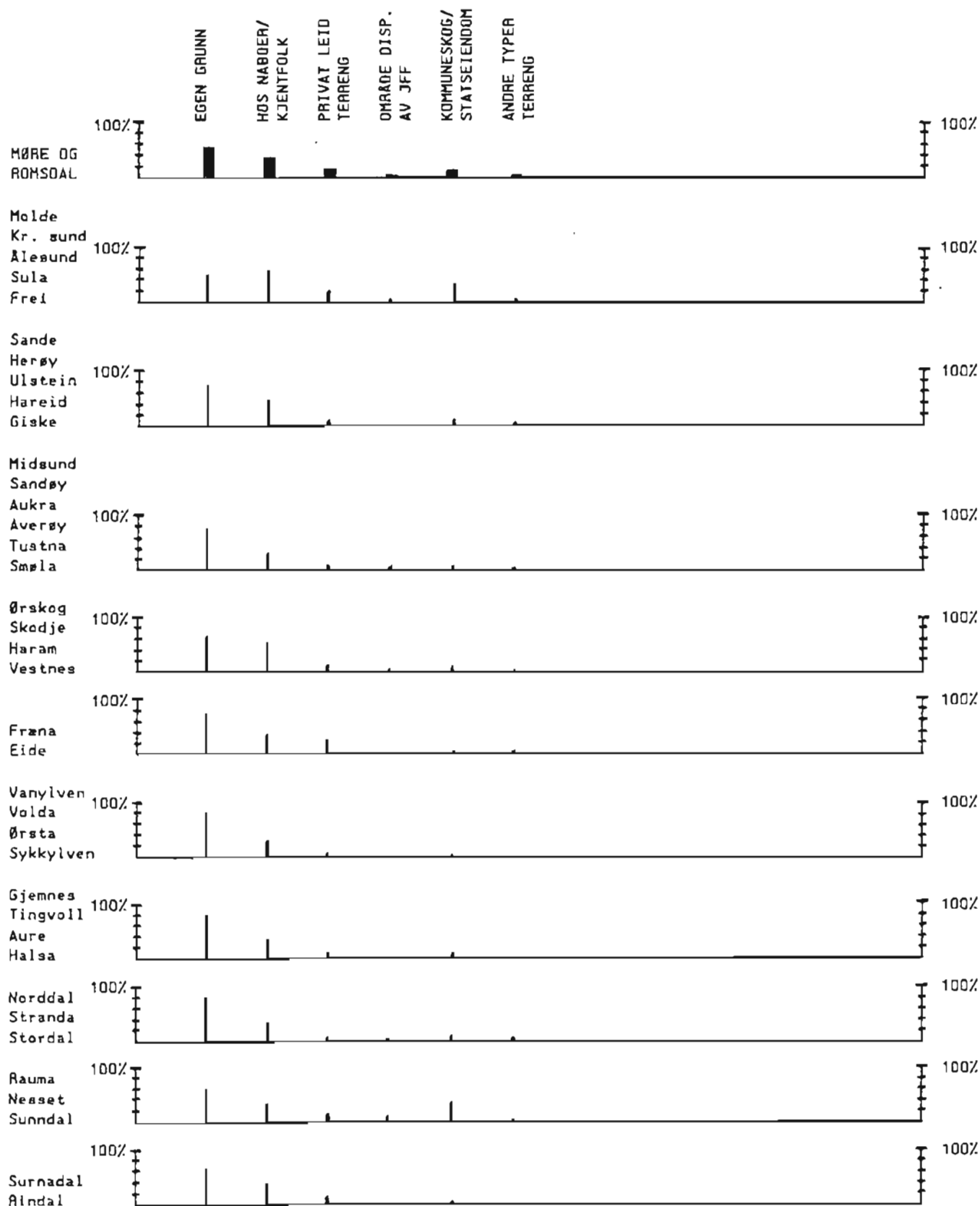

Fig. 5.3 I hvilke typer terreng jaktes det storvilt? Talla er i prosent av storviltjegere. Talla for egen grunn er slått sammen av svar på "egen grunn" og "sameie / grunneierlag / vald der egen grunn er med". Øverst står gjennomsnittsverdier for hele fylket, og nedenfor står tall for jegere fra de ulike regionene, jfr.vedlegg 1 spørsmål 9.

Spørreundersøkelse blant jegere i Møre og Romsdal

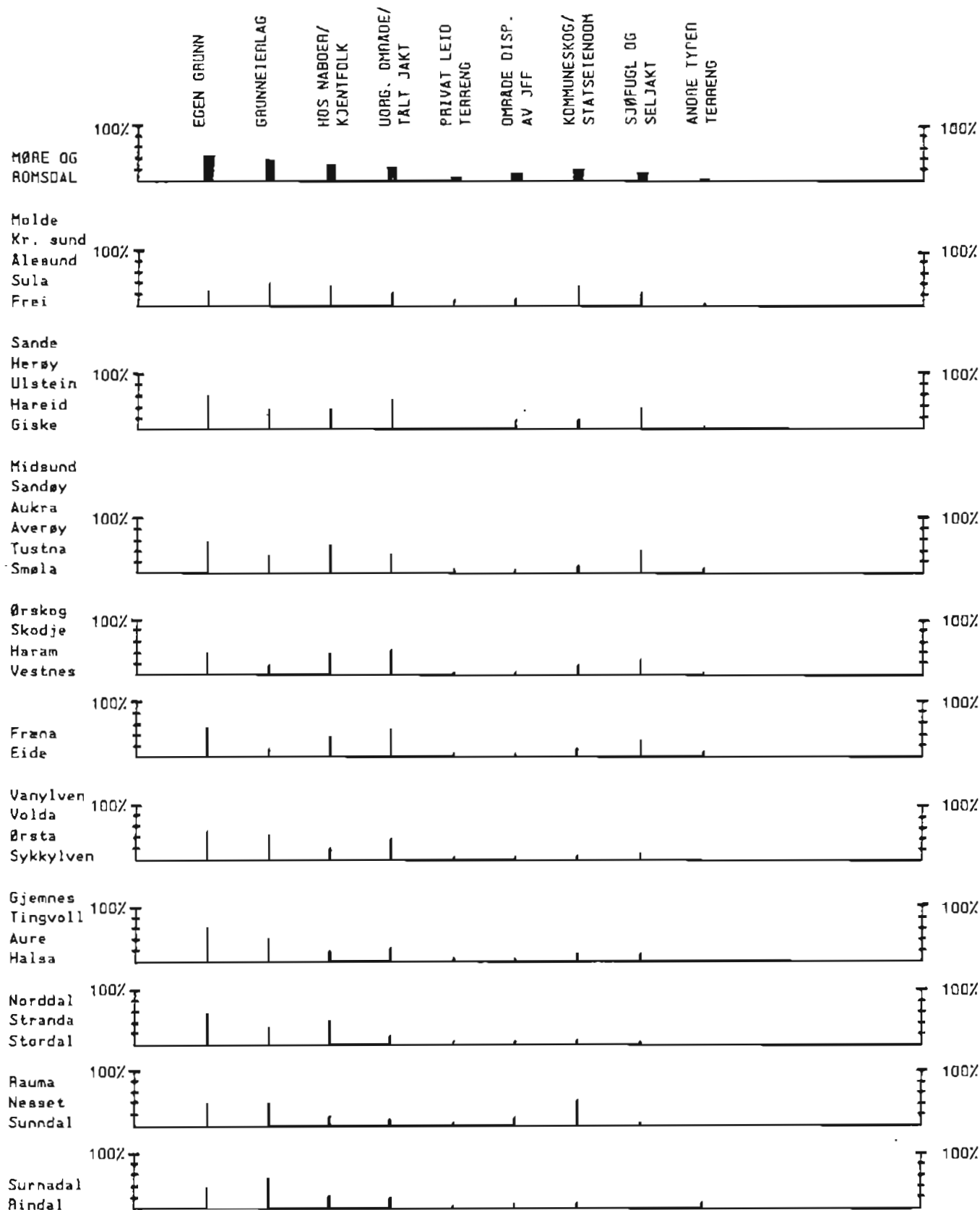

Fig. 5.4 I hvilke typer terreng jaktes det småvilt? Talla er i prosent av småviltjegere. Talla for egen grunn er slått sammen av svar på "egen grunn" og "sameie / grunneierlag der egen grunn er med". Med "grunneierlag" menes grunneierlag der egen grunn ikke er med. Øverst står gjennomsnittsverdier for hele fylket, og nedenfor står tall for jegere fra de ulike regionene; jfr. vedlegg 1 spørsmål 10.

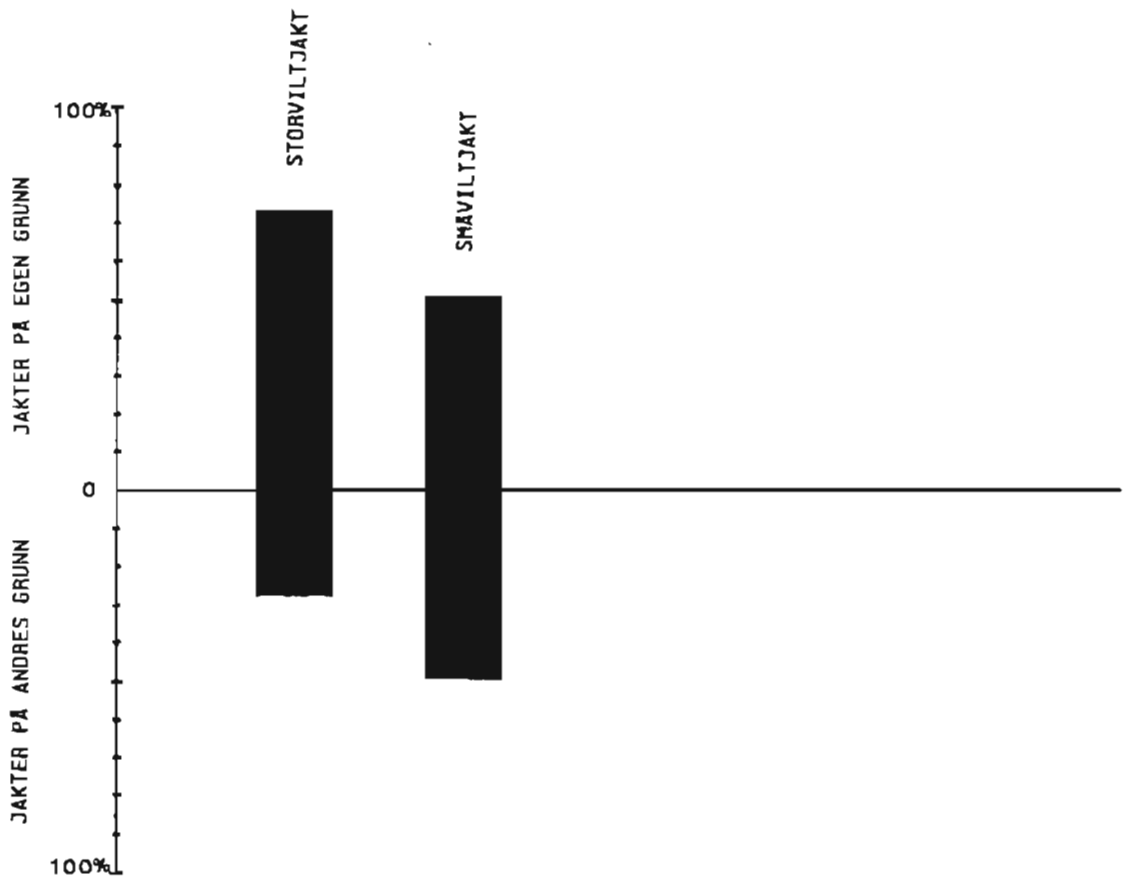

Fig. 5.5 Jegere som jakter storvilt / småvilt på egen eller andres grunn. Talla er beregna i prosent av de som jakter henholdsvis storvilt og småvilt. For storviltjakt er det alternativa "egen grunn" og "sameie / grunneierlag / vald der egen grunn er med" som er regna som grunneiere, mens det for småviltjakt er svartalternativa "egen grunn" og "sameie/ grunneierlag der egen grunn er med"; jfr. vedlegg 1 spørsmål 9 og 10.

Tab. 5.3 Hva ligger til grunn for jegerens valg av terreng?
 Tabellen viser hvor mange prosent som velger terreng etter de forskjellige årsakene. Mange jegere har svart på flere av svaralternativa. Det er regna i prosent av stor- og småviltjegere; jfr. vedlegg 1 spørsmål 11.

Storvilt- jegere %	Småvilt- jegere %	Hvorfor velger jegerne de terrenga de gjør?
41	23	Fordi de eier grunnen
48	44	Spesiell tilknytning til området
22	11	Stor viltbestand
24	19	Billigste jaktterrenget
45	53	Kort avstand til hjemstedet
28	31	Terrenget har lett tilkomst
25	46	Fint terreng å ferdes i
3	7	Lovlig å bruke hund
3	10	Forbudt å bruke hund
8	12	Få andre som jakter i terrenget
4	3	Andre årsaker

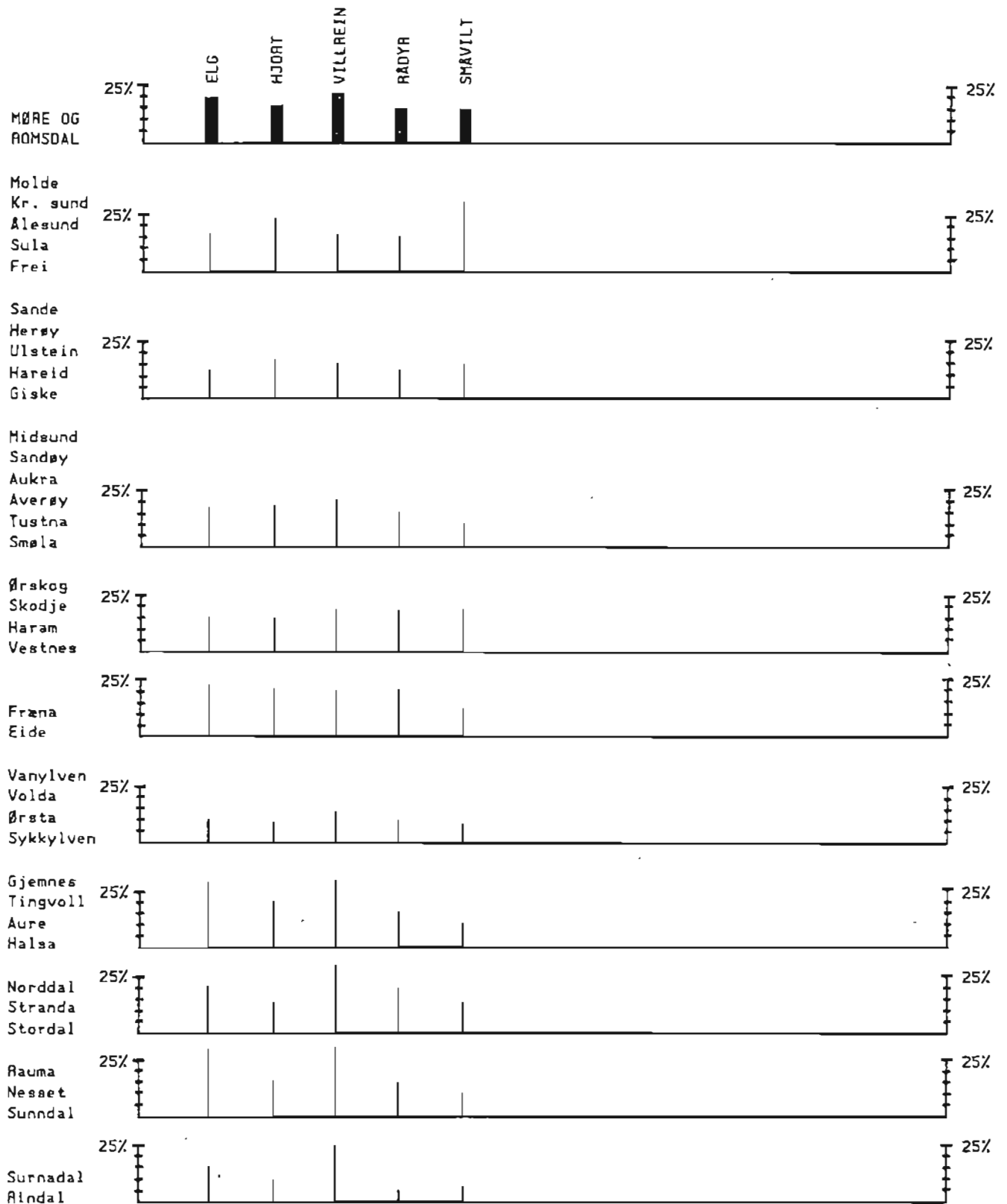

Fig. 5.6 Vanskeligheter med å skaffe jaktrett som tilfredsstillende den enkeltes behov. Søylen viser hvor mange som har svart at det er vanskelig å skaffe jaktrett som tilfredsstillende behovet i prosent av alle som har svart på spørreskjemaet. Figuren viser oversikt over fylkestall, og tall for jegere fra de forskjellige regionene; jfr. vedlegg 1 spørsmål 12.

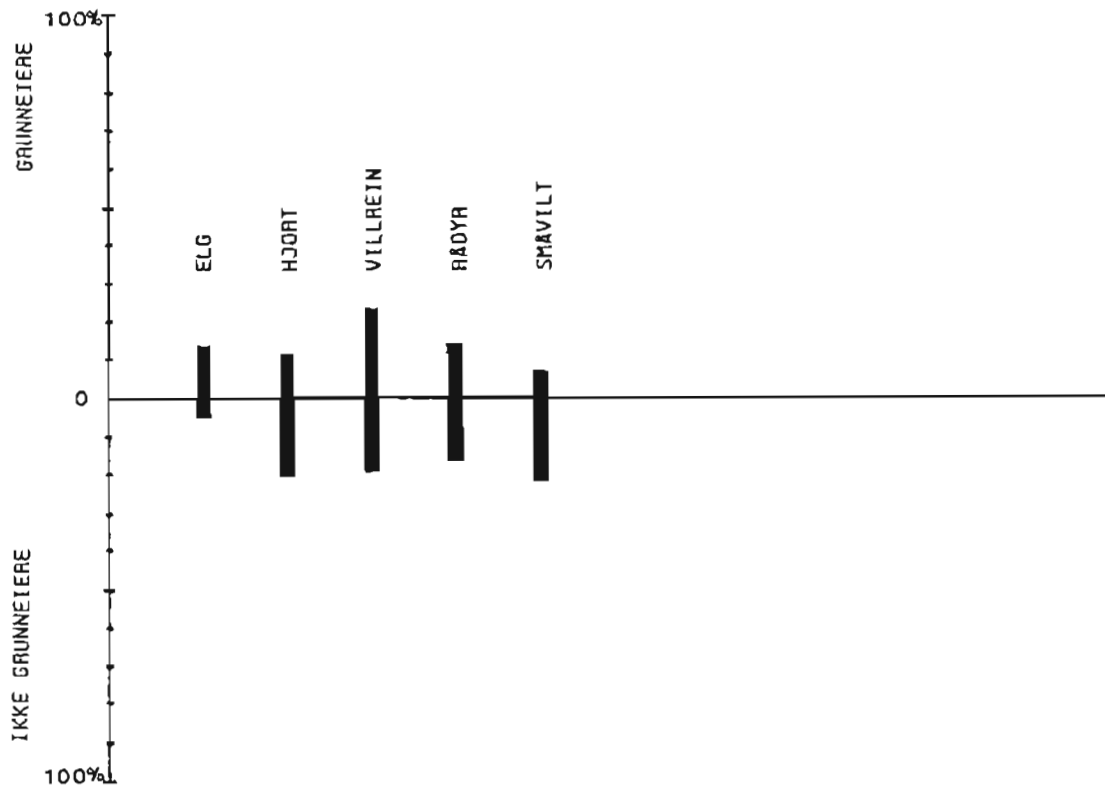

Fig. 5.7 Vanskeligheter med å skaffe jaktrett som tilfredsstill den enkeltes behov. Søylene angir hvor mange som har svart at det er vanskelig å skaffe jaktrett som tilfredsstill behovet i prosent av hvor mange som har svart på spørreskjemaet. Figuren viser oversikt over fylkestall fordelt på grunneiere - ikke grunneiere; jfr. vedlegg 1 spørsmål 12.

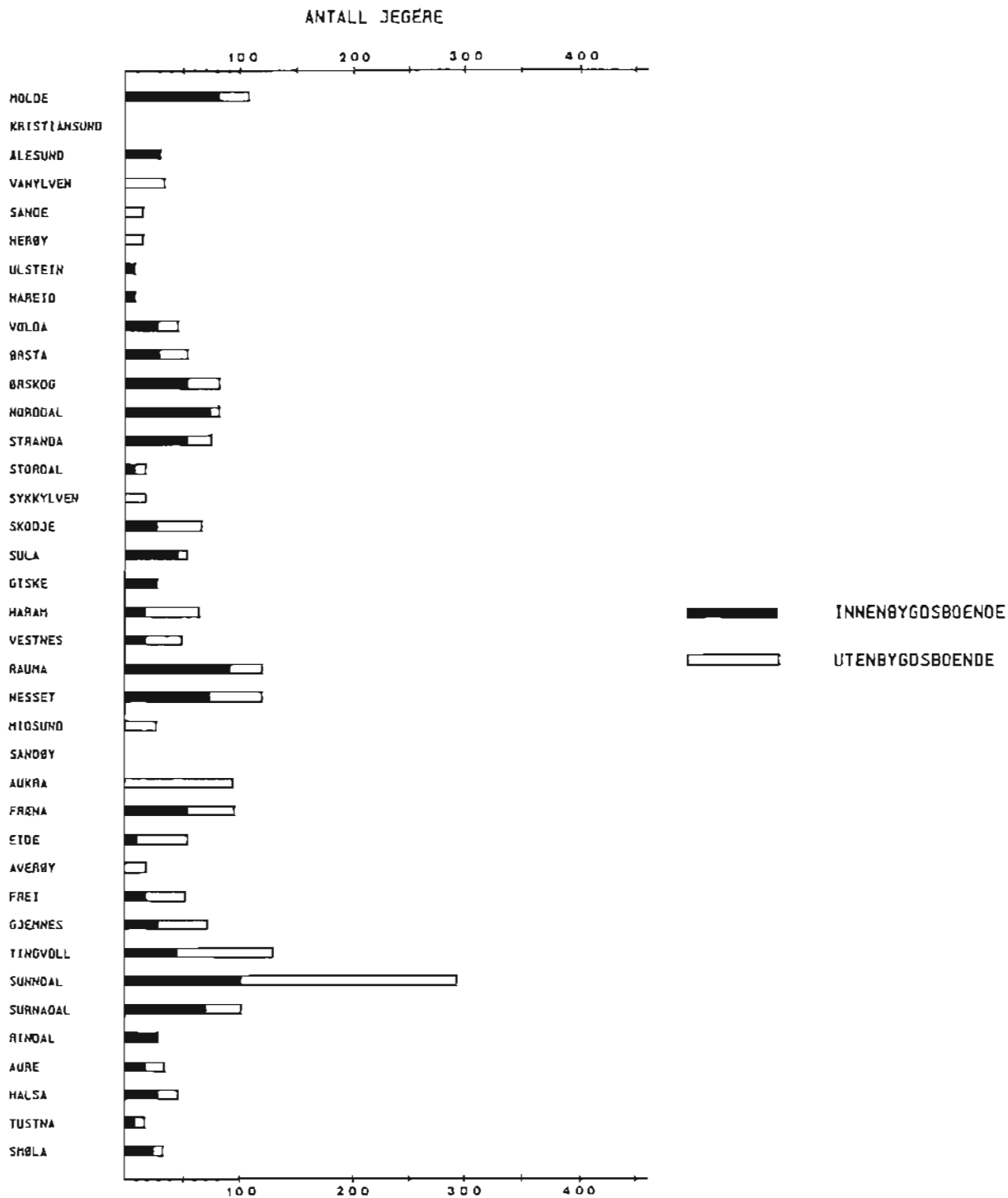

Fig. 5.8 Antall jegere som ønsker bedre tilbud på storviltjakt i de forskjellige kommunene. Summen av innenbygdsboende og utenbygdsboende er beregna med totalmaterialet på 1385 som grunnlag, mens andelen innenbygdsboende også bygger på svar på kommunenivå. Andelen innenbygdsboende er følgelig usikker; jfr. vedlegg 1 spørsmål 2, 7 og 8.

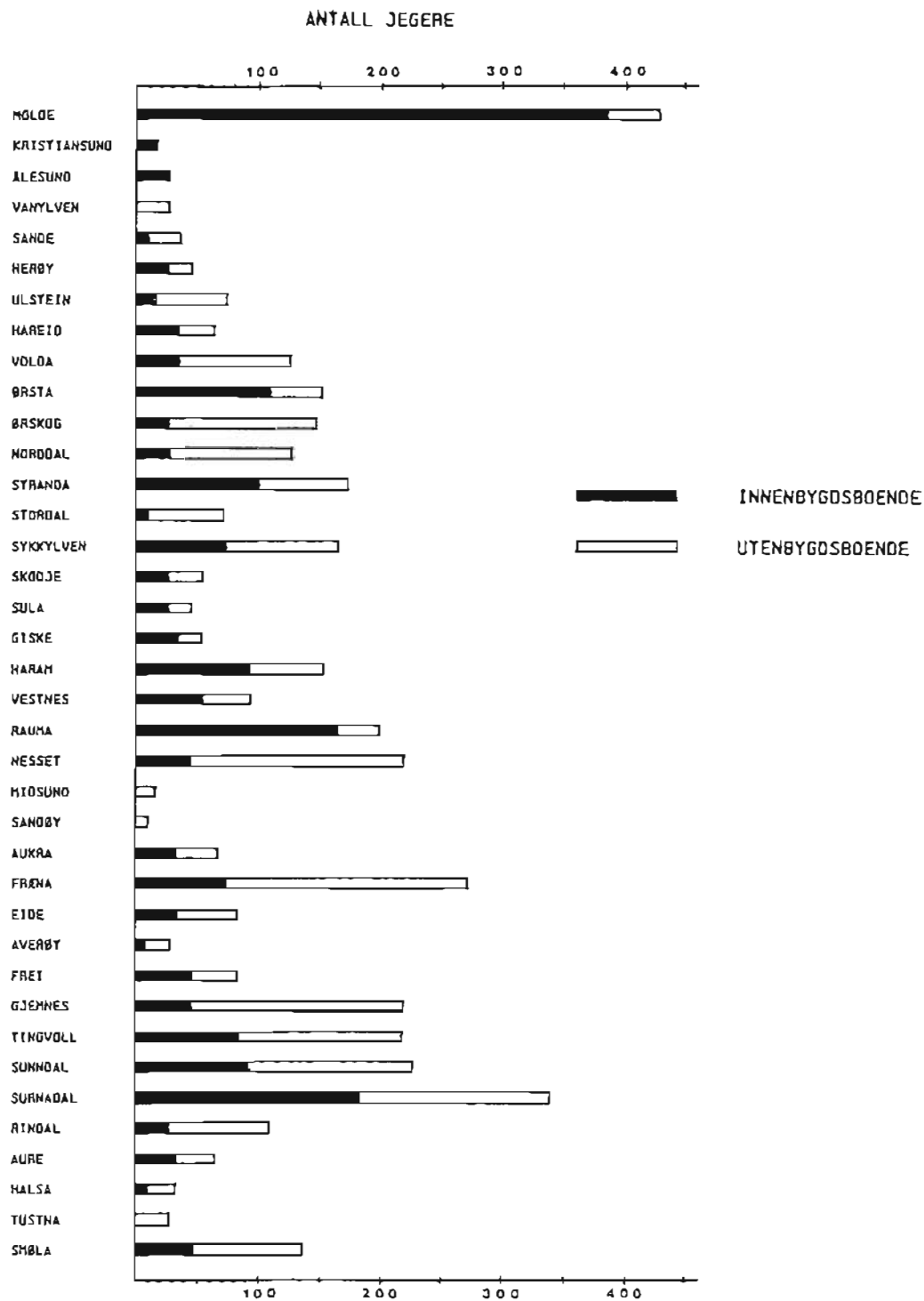

Fig. 5.9 Antall jegere som ønsker bedre tilbud på småviltjakt i de forskjellige kommunene. Summen av innenbygdsboende og utenbygdsboende er beregna med totalmaterialet på 1385 som grunnlag, mens andelen innenbygdsboende også bygger på svar på kommunenivå. Andelen innenbygdsboende er følgelig usikker; jfr. vedlegg 1 spørsmål 2, 7 og 8.

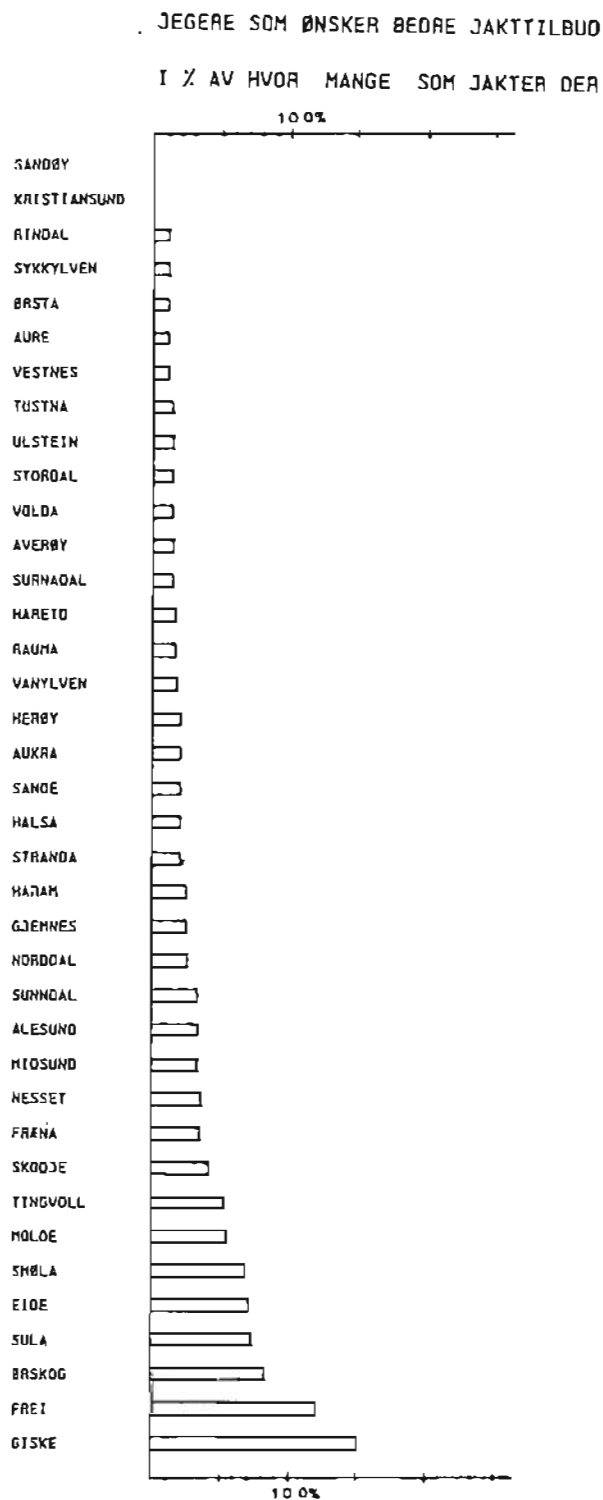

Fig. 5.10 Antall jegere som ønsker bedre tilbud på storviltjakt i de forskjellige kommunene. Verdiene angir prosent av hvor mange som jakter storvilt i den aktuelle kommunen; jfr. vedlegg 1 spørsmål 7 og 8.

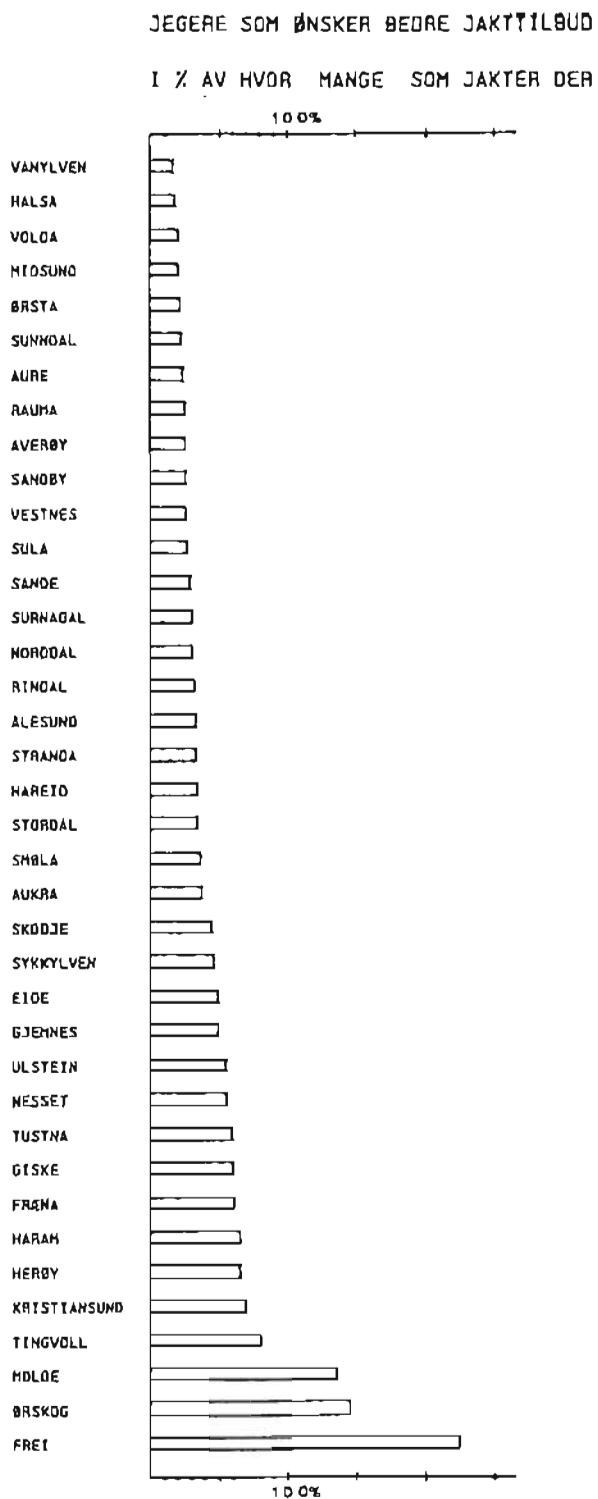

Fig. 5.11 Antall jegere som ønsker bedre tilbud på småviltjakt i de forskjellige kommunene i prosent av hvor mange som jakter småvilt i den aktuelle kommunen; jfr. vedlegg 1 spørsmål 7 og 8.

Spørreundersøkelse blant jegere i Møre og Romsdal

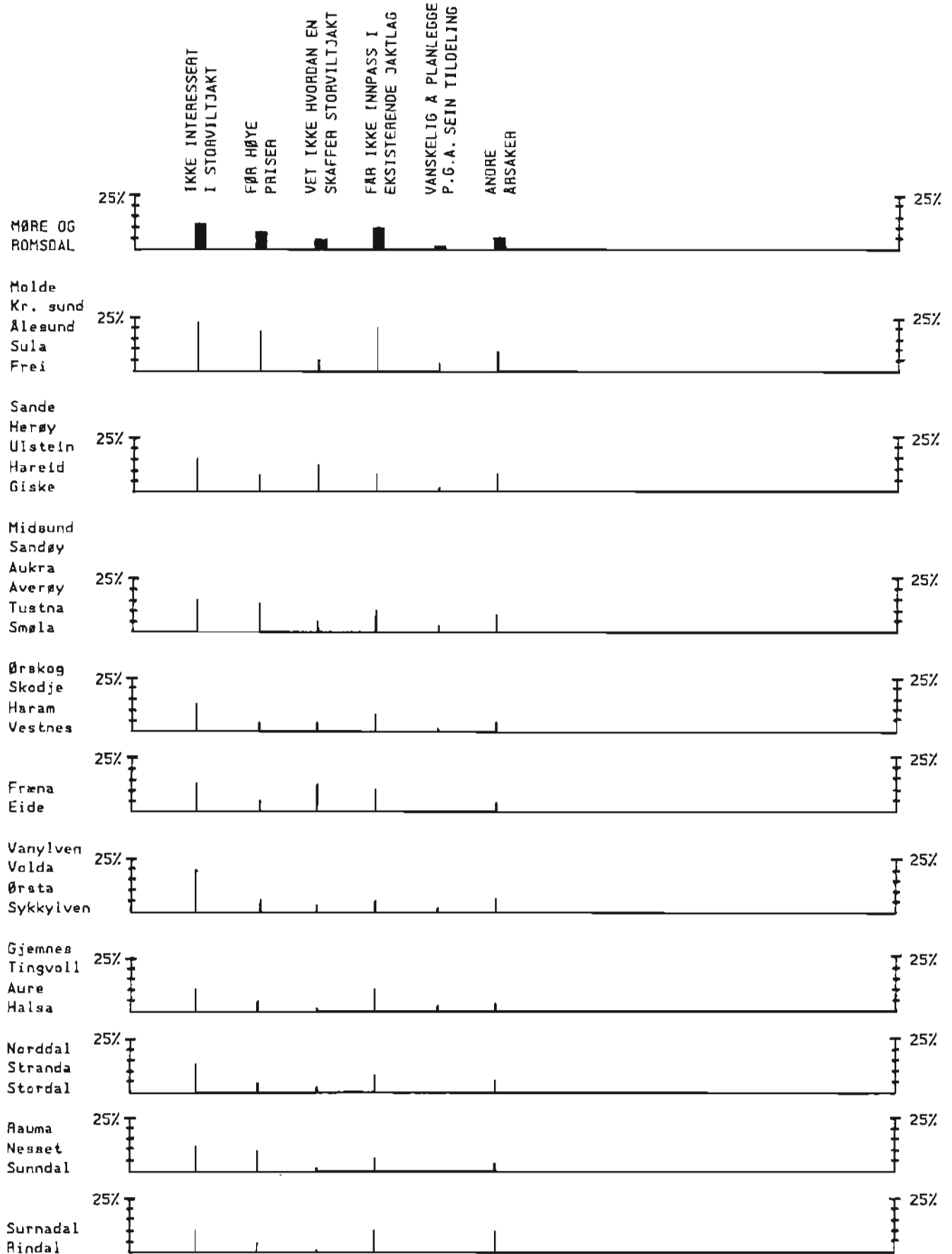

Fig. 5.12 Dersom en jeger ikke jakter storvilt, hvorfor gjør han ikke det? Søylen angir hvor mange som har svart på de forskjellige alternativa i prosent av alle som har svart på spørreskjemaet. Øverst står gjennomsnittsverdier for hele fylket, og nedenfor står verdier for jegere fra de ulike regionene, jfr. vedlegg 1 spørsmål 15.

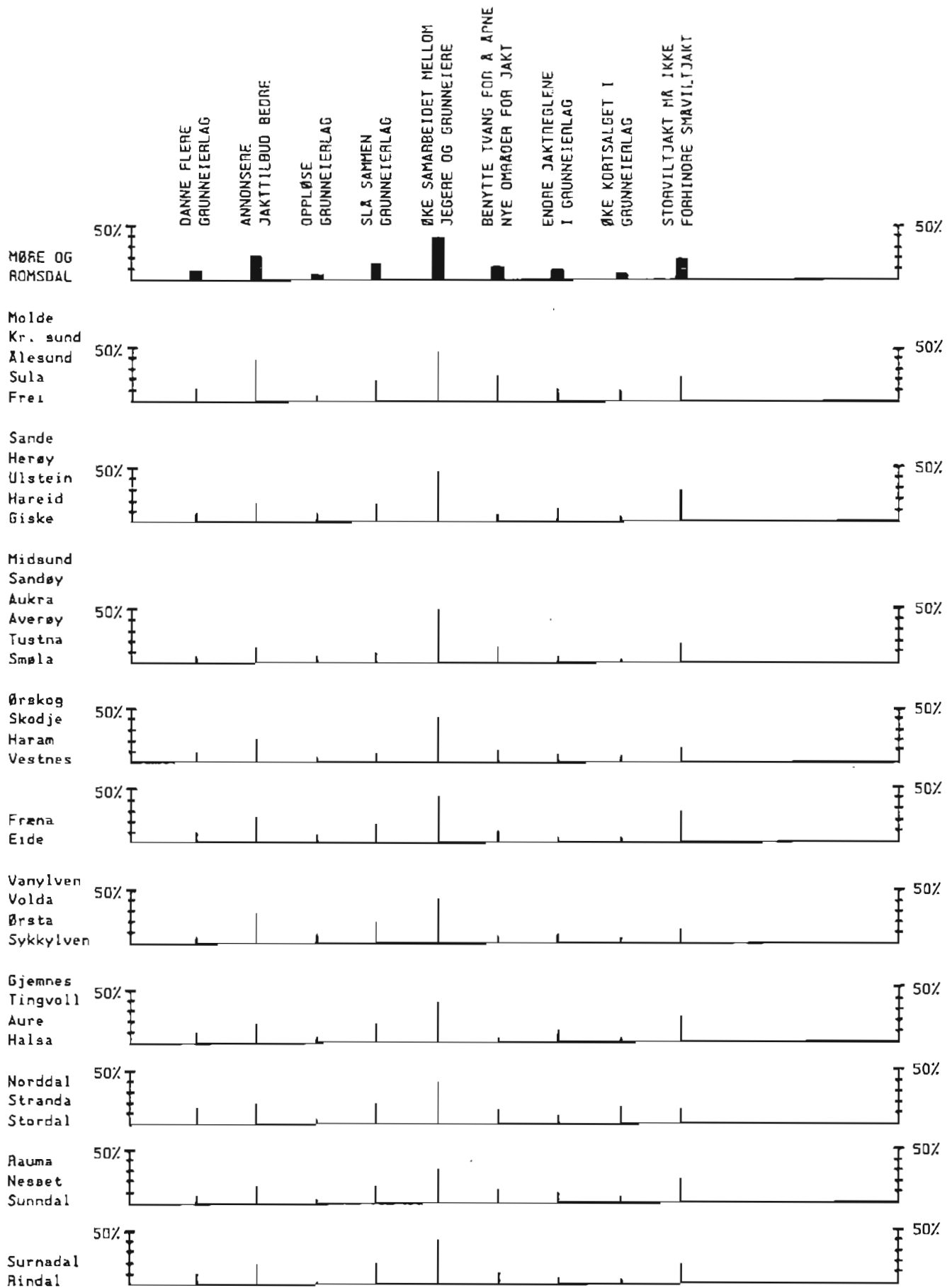

Fig. 5.13 Hva kan gjøres for å bedre adgangen til småviltjaktterreng? Søylen angir hvor mange som har svart på de forskjellige alternativa i prosent av alle som har svart på spørreskjemaet. Øverst står gjennomsnittsverdier for hele fylket, og nedenfor står verdier for jegere fra de ulike regionene, jfr. vedlegg 1 spørsmål 16.

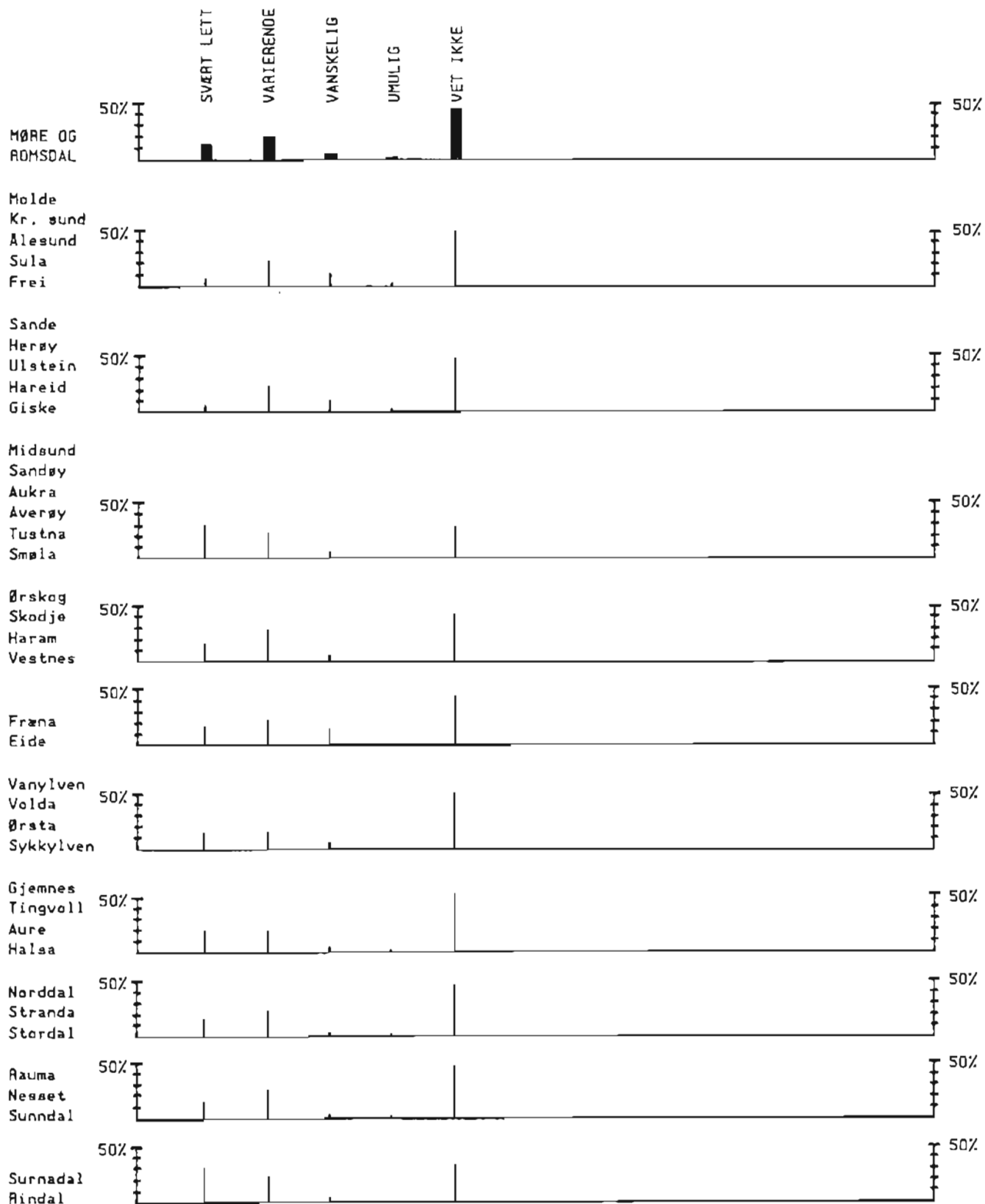

Fig. 5.14 Vanskeligheter med å skaffe jakt- eller fangstrett på arter som tradisjonelt er lite utnyttede. Verdiene angir prosent av totalt antall svar for hele fylket og hver region, jfr. vedlegg 1 spørsmål 13.

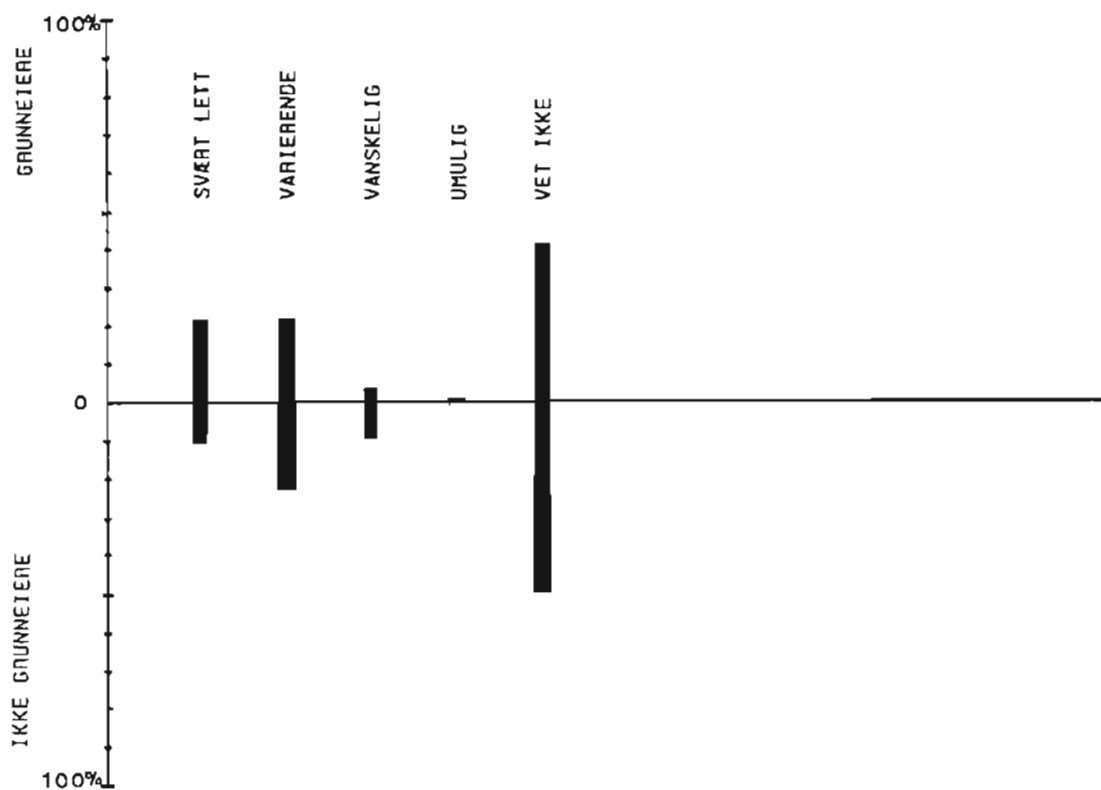

Fig. 5.15 Vanskeligheter med å skaffe jakt- eller fangstrett på arter som tradisjonelt er lite utnyttet. Verdiene angir prosent av totalt antall svar for fylket fordelt på grunneiere - ikke grunneiere, jfr. vedlegg 1 spørsmål 13.

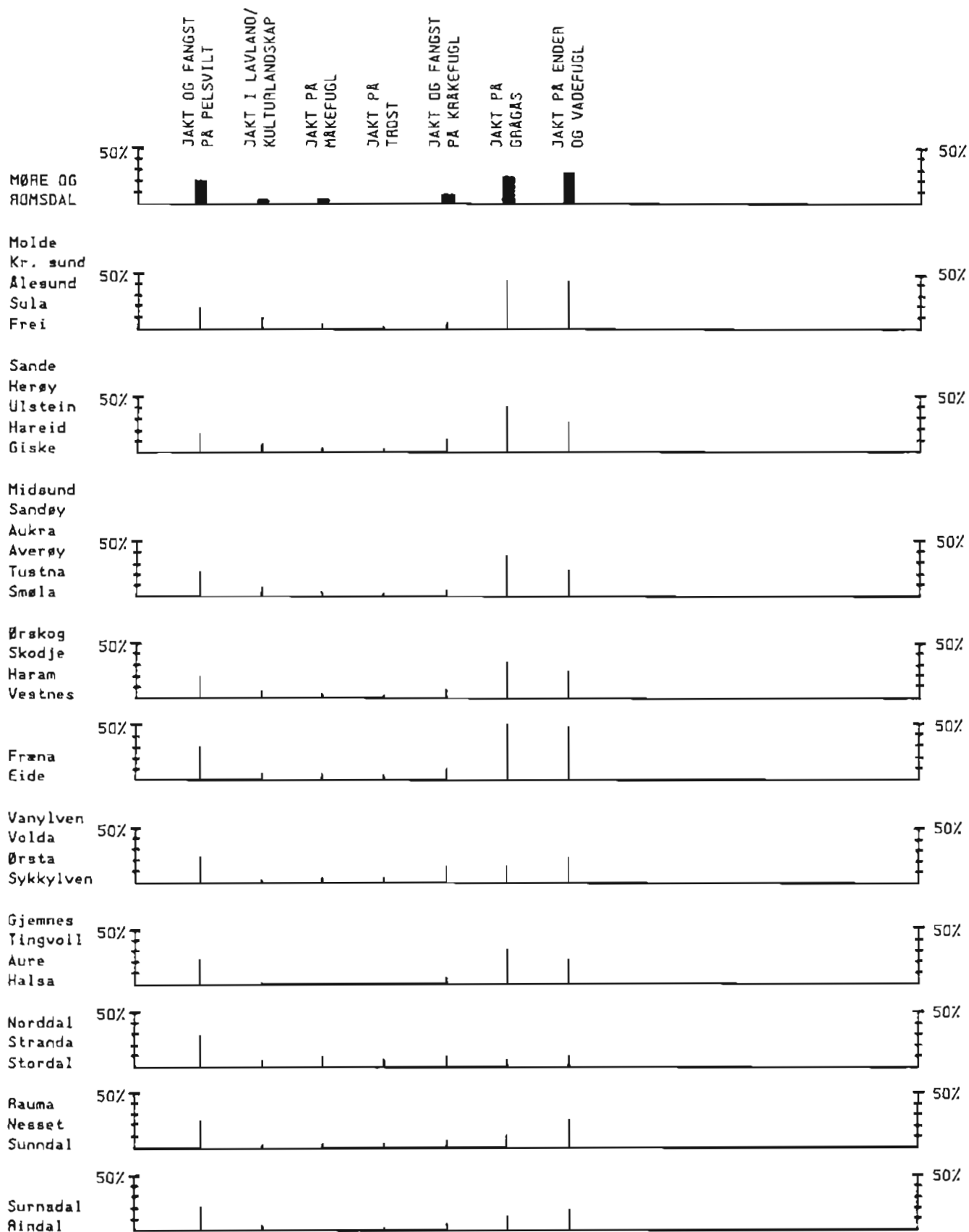

Fig. 5.16 Arter som tradisjonelt er lite utnyttede og som jegerne ønsker større mulighet til jakt/fangst på. Søylen angir svarprosent for hvert alternativ. Øverst står gjennomsnittsverdier for hele fylket og nedenfor verdier for hver region; jfr. vedlegg 1 spørsmål 14.

Tab. 5.4 Priser på fellingstillatelse for hjort. Tabellen viser gjennomsnittspriser for ulike dyrekategorier, og antall svar som ligger bak hvert gjennomsnitt. Svar som lyder på 100 kroner eller mindre er ikke tatt med; jfr. vedlegg 1 spørsmål 20.

Dyre- kategori	Fellings- tillatelse	Antall svar
Fridyr	500	43
Kalv	730	39
Hundyr	830	40
Handyr	860	54

Tab. 5.5 Priser på småviltjakkort uten hund. Tabellen viser gjennomsnittspriser for ulike korttyper, og antall svar som ligger bak hvert gjennomsnitt; jfr. vedlegg 1 spørsmål 21.

Type kort	Pris på jakkort	Antall svar
Døgnkort	40	119
Helgekort	90	47
Ukekort	160	14
Sesongkort	140	261

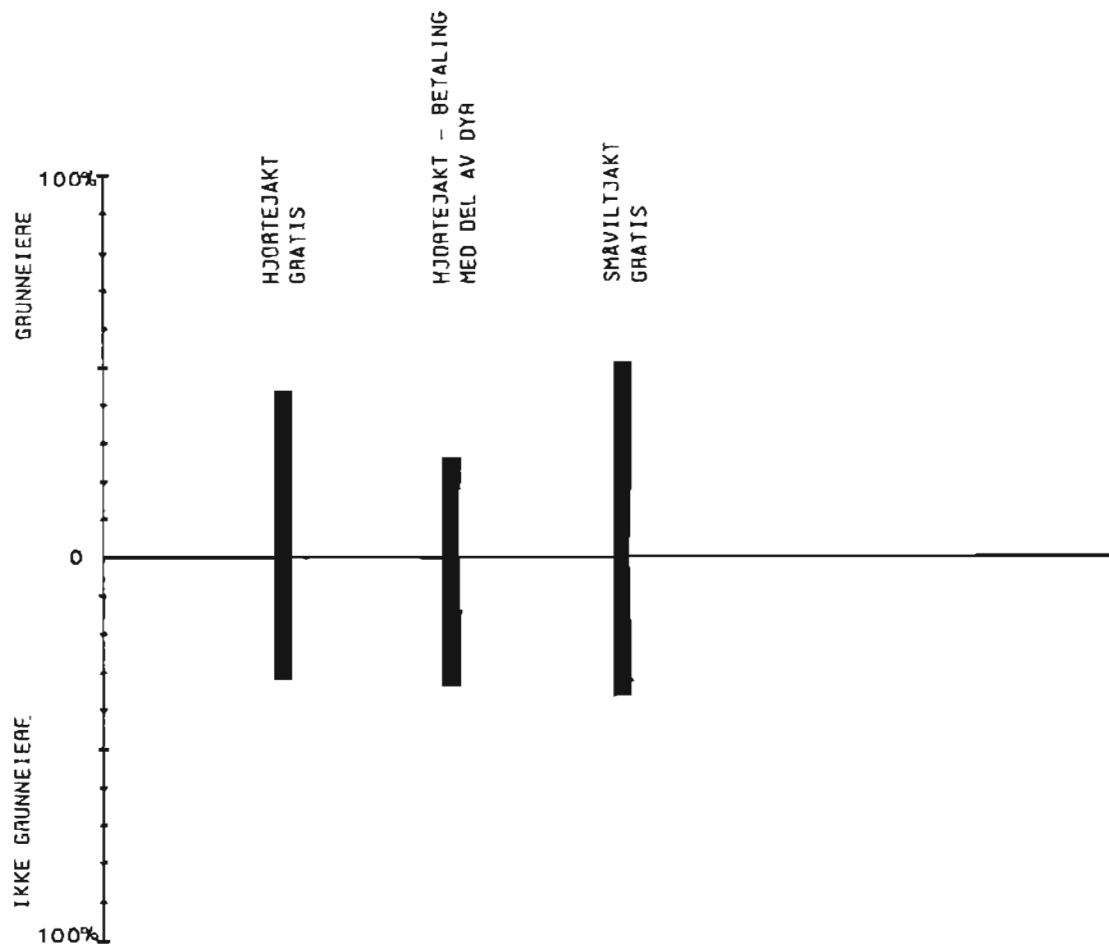

Fig. 5.17 Hvor utbredt er det med gratis jakt på hjort, betaling av hjortejakt med del av dyr og gratis småviltjakt? Figuren viser fylkestall i prosent av storviltjegere når det gjelder hjortejakt, og i prosent av småviltjegere når det gjelder småviltjakt. Talla er fordelt på grunneiere - ikke grunneiere; jfr. vedlegg 1 spørsmål 20 og 21.

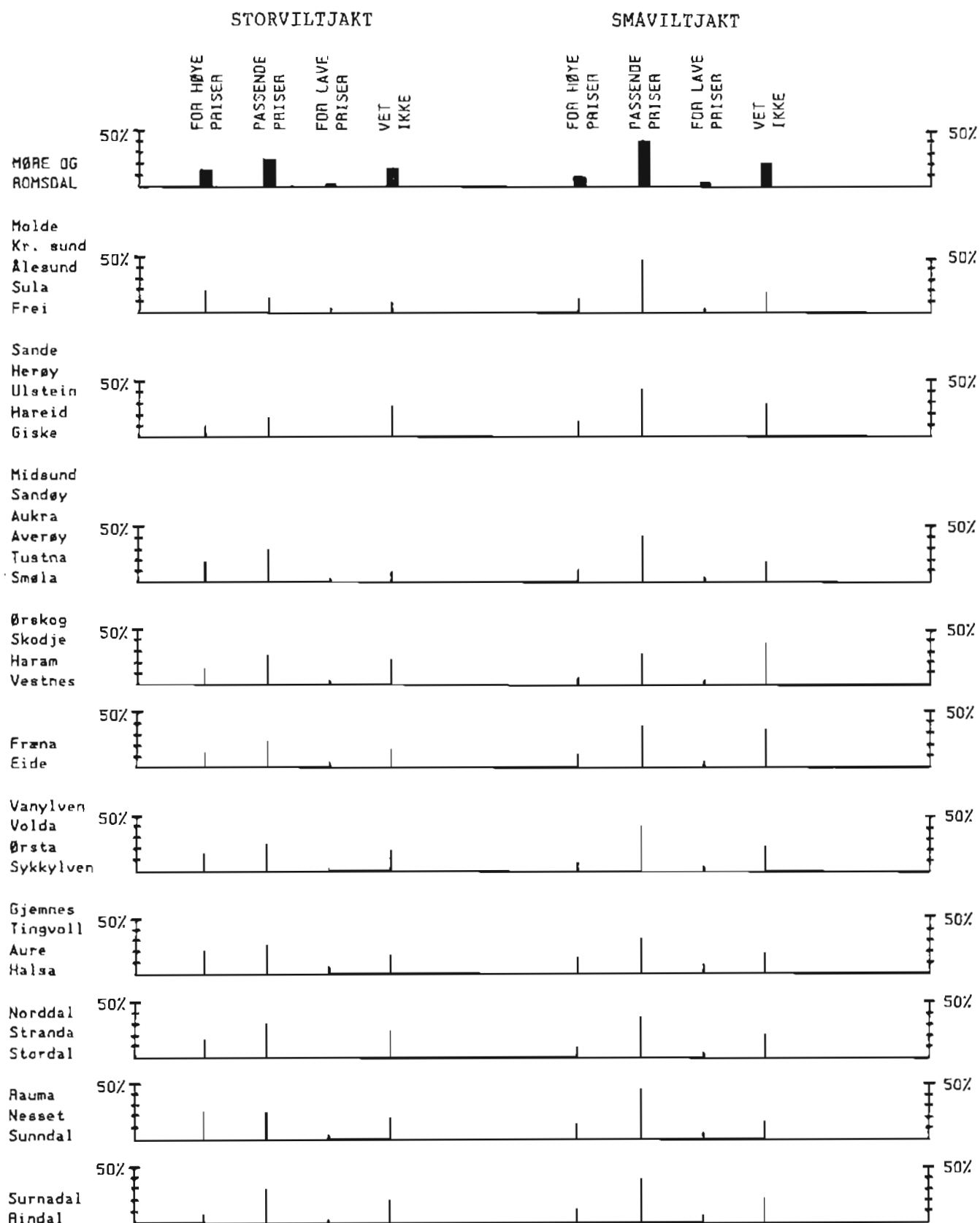

Fig. 5.18 Hvordan vurderer jegerne prisene på jaktrett her i fylket? Talla er i prosent av de som har svart på spørreskjemaet. Øverst står gjennomsnittsverdier for hele fylket, og nedenfor står tall for jegere fra de ulike regionene; jfr. vedlegg 1 spørsmål 22.

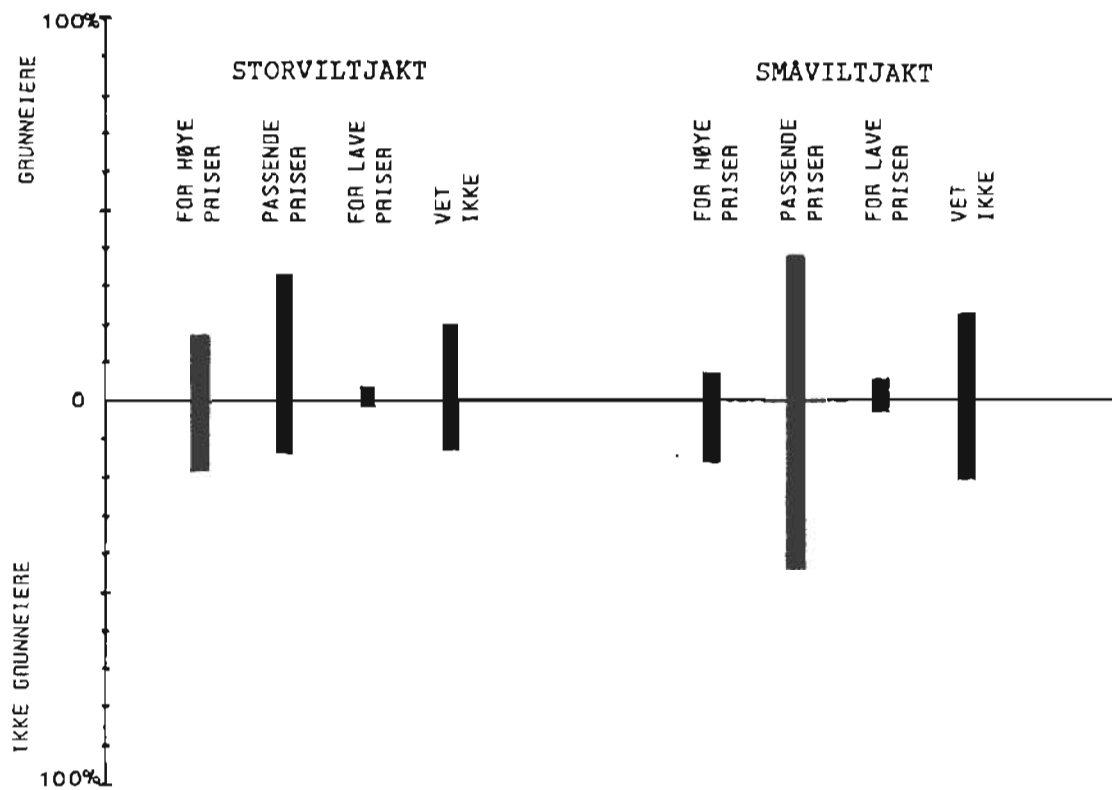

Fig. 5.19 Hvordan vurderer jegerne prisene på jaktrett her i fylket? Figuren viser fylkestall i prosent fordelt på grunneiere - ikke grunneiere; jfr. vedlegg 1 spørsmål 22.

Tab. 5.6 Tabellen viser hvor mange prosent av storviltjegerne som bruker sporhund, og hvor mange prosent av småviltjegerne som bruker en eller annen form for "småvilthund" på jakt. Drivende hund, hihund, stående fuglehund og appporterende fuglehund er de gruppene som er regnet som "småvilthunder"; jfr. vedlegg 1 spørsmål 17.

	Bruk av <u>sporhund</u> blant storviltjegere %	Bruk av " <u>småvilthund</u> " blant småviltjegere %
Region 1	11	19
Region 2	8	16
Region 3	5	12
Region 4	4	12
Region 5	16	18
Region 6	5	8
Region 7	16	9
Region 8	5	6
Region 9	16	12
Region 10	15	15
FYLKESTALL	11	13

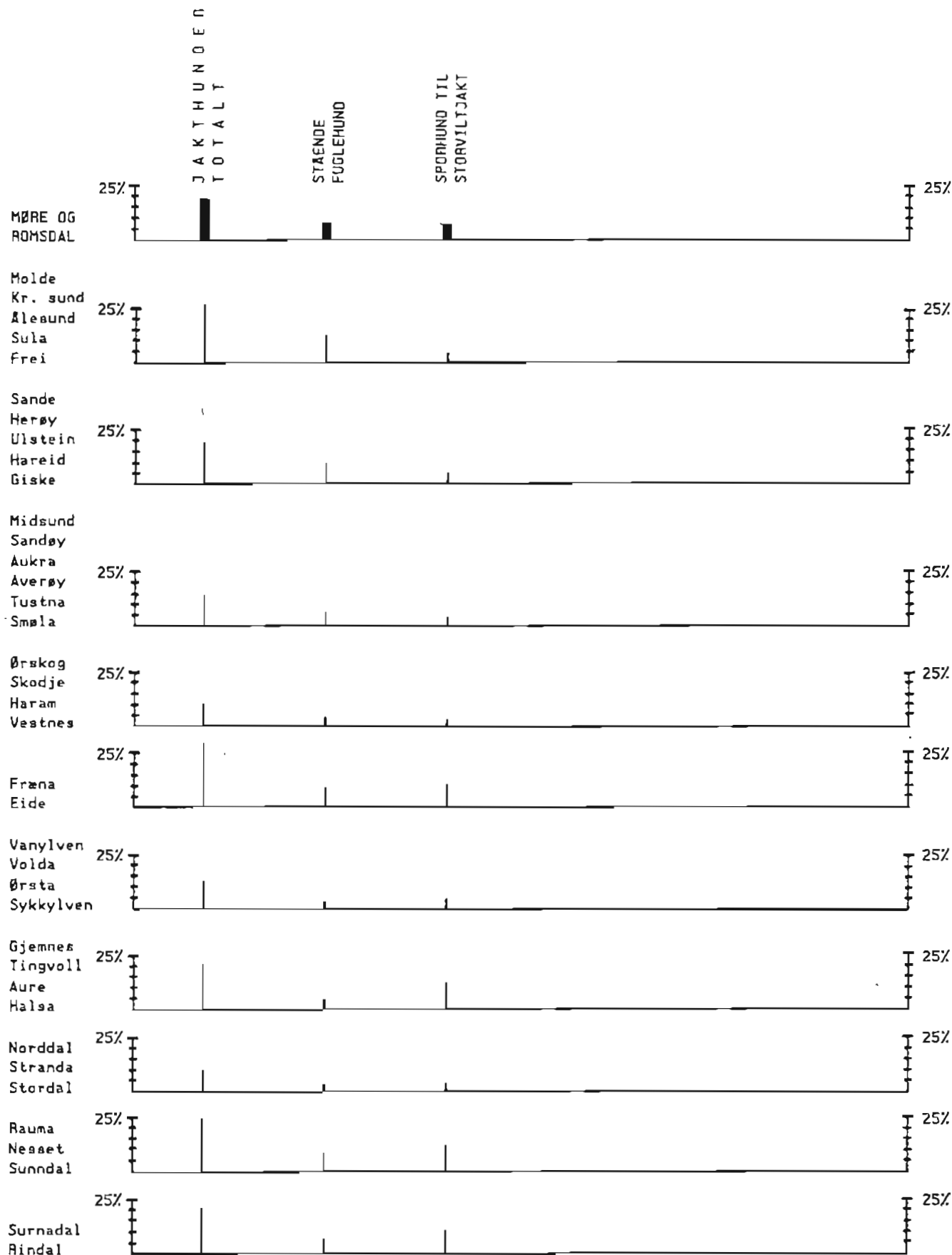

Fig. 5.20 Hvilke årsaker er det til at jegerne her i fylket ikke bruker hund på jakt? Talla er i prosent av de som har svart på spørreskjemaet. Øverst står gjennomsnittsverdier for hele fylket, og nedenfor står tall for jegere fra de ulike regionene; jfr. vedlegg 1 spørsmål 18.

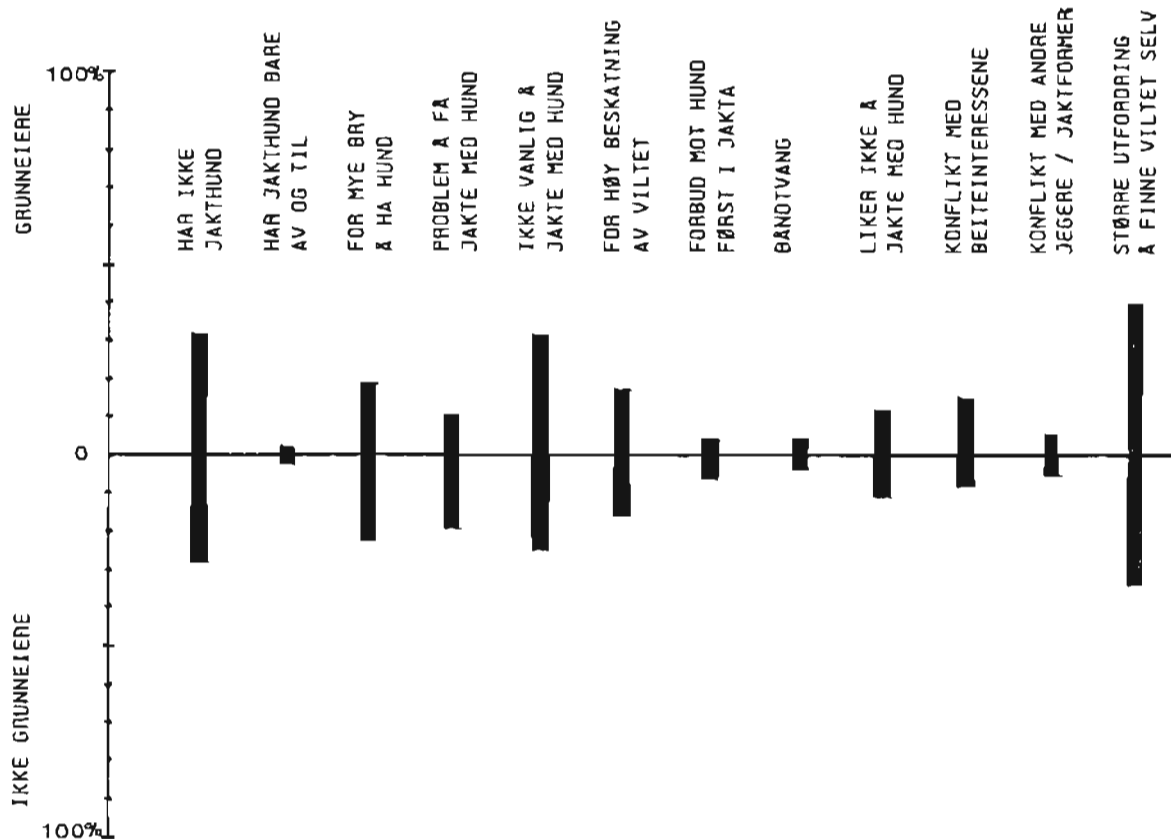

Fig. 5.21 Hvilke årsaker er det til at jegerne her i fylket ikke bruker hund på jakt? Talla er i prosent av de som har svart på spørreskjemaet. Figuren viser fylkestall fordelt på grunneiere - ikke grunneiere; jfr. vedlegg 1 spørsmål 18.

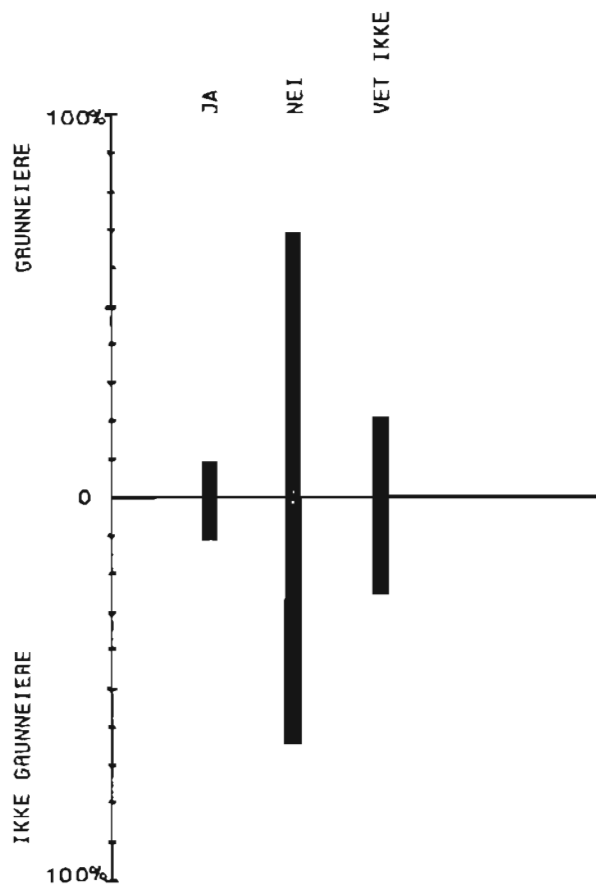

Fig. 5.22 Interesse for å begynne å bruke hund på jakt dersom det blir bedre muligheter til å jakte med hund. Talla er i prosent av de som har svart på dette spørsmålet. Figuren viser fylkestall fordelt på grunneiere - ikke grunneiere; jfr. vedlegg 1 spørsmål 19.

6. DISKUSJON OG KONKLUSJON

6.1 Hvor mye jakter jegerne her i fylket?

I denne undersøkelsen har vi operert med antall jaktdager i sesongen bare for de som jakta. De som ikke jakta, eller har unnlatt å svare på dette spørsmålet er ikke med i beregningene.

Jegerne fra de regionene der de jakta mest jakta over 20 dager denne sesongen. De regionene der jegerne jakta minst jakta de ca. 13 dager. Når det gjelder hvor mange dager jegerne fra de forskjellige regionene jaktet, er materialet for lite til å splitte opp i jegere som utøver de forskjellige jaktformene. Det gjør det noe innfløkt å forklare forskjellene mellom regionene.

For alle gruppene jegere jakta grunneierne mer enn de som ikke er grunneiere. Det henger sannsynligvis sammen med at de som er grunneiere har lettere tilgang på jaktterreng samtidig som de oftest bor nærmere jaktterrenget. I gjennomsnitt for jegere som jakta i nedslagsfeltet til 10 års verna vassdrag i 78/79 - sesongen er det vist at innenbygdsboendejegere jakter mer enn utenbygdsboende (DVF-RU 1982). Det antas å gjenspeile at antall jaktdager går noe ned når avstanden til jaktterrenget øker. For jegere i Trondheim ser det også ut til at de som jakter i egen kommune jakter flere dager enn de som ikke gjør det. (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, udat.).

Hvor lang tid jegerne bruker på jakt vil kunne si noe om forholda for jakt. Dette vil være forskjellig for stor- og småviltjakt. Når det gjelder storviltjakt er det begrensning på hvor mange dyr det er lov å felle. Det er da rimelig å tenke seg at gode forhold for jakt vil gi færre jaktdager pr. sesong enn middels gode forhold. Uansett er jakta slutt når det siste dyret på kvota er felt. Det at det er lite dyr i et terrenget kan gjøre at jegerne anser det for å være nytteløst å jakte. Det kan også gi seg utslag i få jaktdager pr. sesong.

Når det gjelder småviltjakt, regner vi med at antall dager på jakt vil øke jo bedre forholda er for jakt. Det gjelder både tilgangen på terreng, hvor lang avstand det er til terrenget og hvor mye vilt det er i det.

Det var etter måten bra bestander av hønsefugl her i fylket høsten 1985. Det var denne sesongen det var spørsmål om hvor mye jegerne jaktet. Når det i tillegg er antydnet at det er den mest aktive delen av jegermassen som har svart på spørreundersøkelsen, er det rimelig å anta at jegerne her i fylket i gjennomsnitt jakter noe mindre enn det som er funnet i denne undersøkelsen. Allikevel ser det ut for at jegerne her i fylket jakter noe mer enn landsgjennomsnittet. (DVF-RU, 1982)

Alle påbegynte jaktdager i denne undersøkelsen er regna som 1 jaktdag. Det gjør det umulig å regne et fast antall timer for hver dag. Lengden på jaktdagene kan følgelig også være forskjellig mellom de ulike delene av fylket. De som bor nær jaktterrenget vil ha større mulighet til morgen- og kveldsturer enn de som bor langt unna jaktterrenget. Det vil for eksempel være rimelig om jaktdagene for jegere fra region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei) vil være lengre enn for jegere fra de andre regionene. Dette fordi mange av jegerne region 1 ikke jakter noe i hjemkommunen (tab.5.2 s.22).

6.2 I hva slags terreng, og hvor jakter jegerne storvilt?

Det spørsmålet som har gitt svar på dette har noen sider som må kommenteres; jfr. vedlegg 1 spørsmål 9. Det er ikke presisert i spørsmålsteksta at det gjelder bare 85/86 - sesongen, så endel kan ha svart på hvilken type terreng de har jaktet i tidligere. Det tilsier at noen svaralternativ kan være overrepresentert i forhold til arealmessig betydning. Det gjelder spesielt de typer terreng der det er løsest bånd mellom jaktretten og jaktutøveren slik som "kommuneskog /statseiendom", "område disponert av JFF" og "hos naboer/ kjentfolk".

Ved gruppering i regioner er det jegeren sin bostedskommune som er avgjørende, og ikke hvor han faktisk jakter. Siden størstedelen av jegerne jakter innen den regionen de bor, er det forholda her det vil bli lagt mest vekt på ved diskusjon av resultatene.

Omlag 90 % av storviltjakta som utøves av storviltjegere her fra Møre og Romsdal, utøves innen fylket, mens 75 % foregår i jegerens bostedskommune. 94 % av de som jakter storvilt jakter blant annet helt eller delvis på egen grunn eller hos naboer og kjentfolk.

I 1978 ble 85 % av elgjaktarealet, 82 % av hjortejaktarealet, 14 % av villreinjaktarealet og 72 % av rådyrjaktarealet her i fylket utnyttet til jakt av grunneier, venner og bekjente (tab. 6.1 s.50 og tab. 6.2 side 51). Dersom en antar at utnyttelsen av storviltjaktarealene ikke har endra seg vesentlig fra 1978, og legger fellingsstatistikken til grunn, tilsier det at 70 - 80 % av de fellingstillatelsene som blir gitt utnyttes til jakt av grunneiere, venner og bekjente (tab. 6.5 side 54).

At 94 % av storviltjegerne har svart at de blant annet jakter på egen grunn eller hos naboer og kjentfolk som har omlag 70 - 80 % av fellingstillatelsene, antas å henge sammen med at det kan være forholdsvis flere jegere på disse arealene enn på areal der storviltjakta utnyttes på annen måte. Det tilsier at disse arealene er godt utnyttet med hensyn på å slippe til jegere på storviltjakt. En skal imidlertid ikke se bort fra at det kan være en "feil" i svarea på disse spørsmåla slik at de i vår undersøkelse som har svart at de jakter hos naboer og kjentfolk også kan ha svart det selv om eiendommen de jakter på kommer inn under en annen utleieform, eller det kan være at de har jaktet på denne typen terreng tidligere år. Det tilsier at en ikke skal regne med at antall jegere pr. fellingstillatelse er så mye høyere på disse arealene enn på andre areal som vår undersøkelse viser. Vi antar likevel at disse arealene er godt utnyttet av de gruppene som bruker dem.

Storviltjakta er en begrensa ressurs. Den er sterkt knytta til grunneiere. I mer tettbygde strøk reiser jegerne ut av bostedskommunen for å jakte storvilt. Forholdet må sannsynligvis sees i sammenheng med priser og betalingsvillighet. Blant storviltjegere fra region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei) er det over halvparten som ikke jakter noe storvilt i bostedskommunen (tab 5.2 side 21). Det er også en forholdsvis mindre andel av jegerne fra region 1 enn fra de andre regionene som jakter storvilt (tab 3.1 side 7).

Storviltjegere fra region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei) er den region hvor minst andel av jegerne jakter helt eller delvis på egen grunn (53 %), mens de er blant de som i størst grad jakter storvilt hos naboer/kjentfolk (58%), i privat leid terreng (20 %) og i kommuneskog / statsalmenning (32 %). Det gjenspeiler at

jegerne herfra må skaffe storviltjakt på andre måter enn jegere fra de andre regionene.

Privat leie av jaktterreng forekommer også endel blant storviltjegere fra andre regioner enn 1 uten at vi har grunnlag for å si hvorfor. Anslagsvis 10 - 15 % av fellingstillatelsene på storvilt her i fylket gis på terreng som leies ut til privatpersoner (tab. 6.1, 6.2 og 6.5. side 50, 51 og 54). Til sammenligning har 12 % av storviltjegerne oppgitt at de jakter i denne typen terreng. Det tyder på at antall fellingstillatelser pr. jeger er som gjennomsnittet for fylket for denne typen terreng.

Storviltjakt i kommuneskog og statsalmenning forekommer mye (33 %) blant storviltjegere fra region 9 (Rauma, Nesset og Sunndal) i tillegg til de fra region 1. For storviltjegere fra region 9 kommer det i hovedsak av at disse kommunene har store areal med statsalmenning der det foregår storviltjakt. Som gjennomsnitt for fylket er det omlag 15 % av storviltjegerne som jakter i "kommuneskog / statsalmenning". Det er langt større andel av jegerne enn det antall fellingstillatelser skulle tilsi, noe som delvis antas å komme av at flere som har svart at de jakter i denne typen terreng ikke gjorde det i 85/86 - sesongen, men har gjort det tidligere.

6.3 I hva slags terreng, og hvor jakter jegerne småvilt?

Det spørsmålet som har gitt svar på dette har noen sider som må kommenteres; jfr. vedlegg 1 spørsmål 10. Det er ikke presisert i spørsmålsteksten at det gjelder bare 85/86 - sesongen, så endel kan ha svart på hvilken type terreng de har jaktet i tidligere. Det tilsier at noen svaralternativ kan være overrepresentert i forhold til jaktmessig betydning.

Ved gruppering i regioner er det jegerens sin bostedskommune som er avgjørende, og ikke hvor han faktisk jakter. Siden størstedelen av jegerne jakter innen den regionen de bor, er det forholda her det vil bli lagt mest vekt på ved diskusjon av resultatene.

Det er også verd å merke seg at "sjøfugl og seljakt" er jakt som for en stor del foregår utenfor grunneiernes rettighetsområder, og således er fri for norske borgere som har betalt jegeravgift. 40 % av de som driver sjøfugl/seljakt har også svart at de jakter i uorganisert område/område der jakt er tålt, men ikke formelt tillatt, heretter kalt "tålt jakt". Det er da naturlig om noen av disse kombinerte svara gjelder det samme området.

Omlag 85 % av småviltjakta som utøves av småviltjegere her fra fylket utøves innen fylket, mens 65 % foregår i jegerens bostedskommune. 66 % av de som jakter småvilt jakter blant annet helt eller delvis på egen grunn eller hos naboer og kjentfolk.

Her i fylket er omlag 90 % av utmarka i privat eie, og omlag 9 % statseid som statsalmenning (tab. 6.3 side 52). Det tilsier at det er disse eiendomskategoriene som har størst betydning når det gjelder jaktutøvelse. Når det gjelder småviltjakt, disponeres 30 % av utmarksarealene til jakt for grunneieren selv og venner og bekjente. Ut fra våre resultat antar vi at de areala som utnyttes til småviltjakt av grunneier og venner og bekjente er forholdsvis bra utnyttede. En skal imidlertid ikke se bort fra at det kan være en "feil" i svarea på disse spørsmåla, slik at de i vår undersøkelse som har

svart at de jakter hos naboer og kjentfolk også kan ha svart det selv om eiendommen de jakter på kommer inn under en annen utleieform, eller det kan være at de har jaktet på denne typen terreng tidligere år. Det tilsier at en ikke skal regne med at jegertettheten er så mye høyere på disse arealene enn på andre areal som vår undersøkelse viser. Det er imidlertid liten tvil om at disse areala må være godt utnyttede med hensyn på å slippe til jegere.

Jakt i grunneierlag der egen grunn ikke er med kan gi et bilde på tilgjengelighet på småviltjakt for almenheten. Som gjennomsnitt for fylket er det 40 % av småviltjegerne som jakter i denne type terreng. Det er omlag 30 % av det totale utmarksarealet her i fylket som er organisert med tanke på småviltjakt (tab. 6.4 side 53). Slik sett er det en rimelig andel av småviltjegerne som har svart at de jakter småvilt i grunneierlag der egen grunn ikke er med. I tillegg vil en ha endel småviltjegere som jakter i grunneierlag der egen grunn er med. Hvor mye det er kan en ikke si ut fra denne undersøkelsen (vedlegg 1 spørsmål 10).

Jakt i grunneierlag der egen grunn ikke er med er mest utbredt blant jegere fra region 10 (Surnadal og Rindal), der snaut 60 % av jegerne jakter i denne typen terreng. Her er det også svært få jegere som utøver "tålt jakt". Det henger sammen med en forholdsvis god organisering i denne regionen. Over halvparten av utmarksareala i denne regionen er organisert i grunneierlag med tanke på utleie av småviltjakt (tab. 6.4 side 53).

Minst utbredt er det med jakt i grunneierlag der egen grunn ikke er med blant jegere fra region 2, 4 og 5 (Sande, Hærøy, Ulstein, Hareid, Giske, Ørskog, Skodje, Haram, Vestnes, Fræna og Eide), der mindre enn 20 % jakter i denne terrengtypen. Her er det imidlertid forholdsvis mange av småviltjegerne som utøver "tålt jakt". Det henger sammen med at en forholdsvis liten del av utmarksareala i disse regionene er organisert med tanke på utnyttelse av småviltjakt. Organiseringsarbeid er imidlertid starta opp innen region 4 og 5 i 1987 (Atle Franzen pers. medd.).

"Tålt jakt" er minst utbredt blant småviltjegere fra region 8, 9 og 10 (Norrdal, Stranda, Stordal, Rauma, Nesset, Sunndal, Surnadal og Rindal). Kommunene i disse regionene er de her i fylket som har lavest folketetthet. Den ligger fra 2,3 - 5,6 innbyggere/km² landareal (SSB, 1985). Det i seg selv vil gi gode muligheter for tilgang på småviltjaktareal.

For jegere fra region 8 (Norrdal, Stranda og Stordal) sitt vedkommende er det i tillegg forholdsvis stor andel som jakter hos naboer og kjentfolk. For jegere fra region 9 (Rauma, Nesset og Sunndal) sitt vedkommende er det en stor andel som jakter i kommuneskog/statseiendom. Det vil i hovedsak si statsalmenning, som det er forholdsvis mye av i denne regionen. Grunnen til at det er få av småviltjegerne fra region 10 (Surnadal og Rindal) som utøver "tålt jakt" antas å henge sammen med gode organiseringsforhold i regionen. Også i region 8 og 9 (Norrdal, Stranda, Stordal, Rauma, Nesset og Sunndal) er det betydelige areal som er organisert med tanke på utnyttelse av småviltjakt (tab. 6.4 side 53).

Privat leie av småviltjaktterreng forekommer lite her i fylket. Dersom en antar små endringer fra 78/79 - sesongen betyr denne utleieformen også arealmessig lite (tab. 6.3 side 52).

Få av småviltjegerne her i fylket jakter i område disponert av jeger og fiskerforeninger. Det er imidlertid mest utbredt blant småviltjegere fra region 1, 2 og 9 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Sande, Hærøy, Ulstein, Hareid, Giske, Rauma, Nesset og Sunndal). Det er venta at denne utleieformen vil øke noe i tida framover.

Småviltjakt i kommuneskog/statseiendom vil i hovedsak si i statsalmenning som utgjør 9 % av utmarksarealene her i fylket. Hele dette arealet ble i 78/79 - sesongen disponert til småviltjakt ved direkte kortsalg (tab 6.3 side 52). Det er i kommunene Norddal, Rauma, Nesset og Sunndal at statsalmenningsareala ligger. Altså hovedsakelig i regionen 9 (Rauma, Nesset og Sunndal), men også noe i region 8 (Norddal, Stranda og Stordal).

Det er småviltjegerne fra region 1 og 9 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Rauma, Nesset og Sunndal) som i størst grad jakter i kommuneskog/statseiendom. Jegere fra region 1 antas å reise til kommuneskog/statseiendom/statsalmenning for å jakte, da kortsalg i denne eiendoms-kategorien er forholdsvis godt kjent. Det henger sammen med det bildet en har av at småviltjegere fra region 1 utøver mesteparten av jakta utenfor bostedskommunen (tab. 5.2 side 21). For jegere fra region 9 er det naturlig å utnytte statsalmenningsareala til småviltjakt da det både ligger nært til og omfatter relativt store areal.

Sjøfugl og seljakt utøves av 30 - 40 % av småviltjegerne fra de fleste regionene i kyststrøka. Det er imidlertid overraskende få fra region 6 og 7 (Vanylven, Volda, Ørsta, Sykkylven, Gjemnes, Tingvoll, Aure og Halså) som driver med denne typen jakt. Spesielt i region 7 (Gjemnes, Tingvoll, Aure og Halså) skulle det være gode muligheter. At mulighetene ikke utnyttes av småviltjegerne fra region 6 og 7 antas å skyldes manglende tradisjon på sjøfugl og seljakt. Innen begge regionene er det imidlertid store hønsefuglproduserende areal som det er langt større tradisjon i å utnytte.

Tab. 6.1 Utmarksarealer i privat eie i Møre og Romsdal disponert til jakt på elg, hjort og rådyr sesongen 1978. For elg er andelene oppgitt som prosent av det totale arealet der det er tillatt å drive slik jakt. For hjort og rådyr er denne andelen henholdsvis 99 og 97 %. Utarbeidet etter opplysninger i "Befolkningens adgang til jakt i Norge" (DVF, 1982).

	ELG	HJORT	RÅDYR
	Privat grunn		
Ikke disponert til jakt	6,8	3,9	16,1
Grunneier, venner og bekjente	85,0	82,2	71,6
Terrengutleie til privatpersoner	7,7	13,0	9,2
SUM	99,6	99,1	96,9

Tab. 6.2 Utmarksarealer i forskjellig eie i Møre og Romsdal disponert til villreinjakt sesongen 1978. Andelene er oppgitt som prosent av det totale arealet der det er tillatt å drive villreinjakt. Utarbeidet ut fra opplysninger i "Befolkningens adgang til jakt i Norge" (DVF,1982).

Villreinjakt	- Privat grunn	Statsalmenning	Annen grunn *)	SUM
Grunneier,	-			-
venner og	- 14,3			- 14,3
bekjente	-			-
	-			-
Terrengutleie	-			-
til privat-	- 29,4		5,0	- 34,4
personer	-			-
	-			-
Salg av jakt-	-			-
kort til	-	51,3		- 51,3
privatpersoner	-			-
SUM	- 43,7	51,3	5,0	- 100,0

*) Med "annen grunn" menes bl. a. kommunal og fylkeskommunal grunn.

Tab. 6.3 Oversikt over hvordan utmarksarealer i forskjellig eie i Møre og Romsdal ble disponert til småviltjakt sesongen 1978 - 79. Andelene er oppgitt som prosent av det totale utmarksarealet. Utarbeidet ut fra opplysninger i "Befolkningens adgang til jakt i Norge" *) (DVF, 1982) og tab.6.4. side 53.

Småviltjakt	- Privat grunn	Statsalmenning	Statens grunn	- SUM
Ikke disponert	-			-
til småvilt-	10,0		0,8	10,8
jakt	-			-
Grunneier,	-			-
venner og	29,6			29,6
bekjente	-			-
Terrengutleie	-			-
til privat-	2,8			2,8
personer	-			-
Direkte salg	-			-
av jakt-	36,4	9,0		45,4
kort	-			-
Annen utleie-	-			-
form **)	11,3			11,3
	-			-
SUM	90,1	9,0	0,8	99,9

*) I "Befolkningens adgang til jakt i Norge" (DVF, 1982) er det tatt med bare 6974 km² utmarksareal av de snaut 14000 km² utmarksareal vi har her i fylket. Vi har antatt at det arealet som ikke er tatt med, er privateid utmark med samme utleieforhold som det privateide arealet undersøkelsen tar for seg.

***) Med "annen utleieform" menes bl. a.: Tålt jakt, fri jakt og utleie til naboeiendom med tanke på utnyttelse av småviltjakt.

Tab. 6.4 Andel av utmarksarealene her i fylket som er organisert i grunneierlag med tanke på forvaltning av småviltjakta. Opplysninger om organiserte områder er samlet inn av fylkesutmarkslaget ved en spørreundersøkelse 1987. Tabellen viser totalt utmarksareal og områder som er organisert angitt i km² og hvor mange prosent det organiserte arealet representerer for regionene og for fylket samla (Møre og Romsdal Bondelag , 1989, SSB,1986)

		UTMARKS- AREAL TOTALT	GR.LAG M. SM.- JAKT	PROSENT SOM ER ORGANISERT	
REGION 1	MOLDE KR.SUND ÅLESUND SULA FREI	531	25	5 %	
REGION 2	SANDE HERØY ULSTEIN HAREID GISKE	407	10	2 %	
REGION 3	MIDSUND SANDØY AUKRA AVERØY TUSTNA SMØLA	687	7	1 %	
REGION 4	ØRSKOG SKODJE HARAM VESTNES	777	16	2 %	
REGION 5	FRÆNA EIDE	430	93	22 %	
REGION 6	VANYLVEN VOLDA ØRSTA SYKKYLVEN	1862	861	46 %	
REGION 7	GJEMNES TINGVOLL AURE HALSA	1408	628	45 %	
REGION 8	NORDDAL *) STRANDA STORDAL	1960	459	23 %	
REGION 9	RAUMA *) NESSET *) SUNNDAL *)	3999	1016	25 %	
REGION 10	SURNADAL RINDAL	1876	1040	55 %	
T O T A L T		13937	4155	30 %	

*) BETYDELIGE AREAL I HØYFJELLET I DISSE KOMMUNENE ER STATSALMENNING.

Tab. 6.5 Fellingsstatistikk for Møre og Romsdal for 1985/86 - sesongen (SSB, 1987).

S T O R V I L T			S M Å V I L T	
A R T	Tillatt felt	Felt	A R T	Antall felte
Elg	233	111	Storfugl	710
Hjort	6451	3394	Orrfugl	2128
Villrein	510	149	Ryper	28273
Rådyr	3931	1392 *)	Jerpe	67
S U M	11125	5046	Ringdue	102
			Kråkefugl	13178
			Troster	5763
			Vadefugler	908
			Gressender	1382
			Andre ender	3135
			Grågås	674
			Storskarv	4989
			Måker	6807
			Hare	3642
			Ekorn	135
			Rødrev	912
			Villmink	4248
			Mår	674
			Røyskatt	573
			SUM	78300

*) Statistisk Sentralbyrå går ikke god for rådyrstatistikken. Det er opplagte feil i den, men vi har satt den opp for å gi en pekepinn om størrelsesnivået. Rådyrstatistikken er forøvrig ikke publisert.

6.4 Hvorfor benytter jegerne de jaktterrenga de gjør?

Det ser ut til å være vesentlige forskjeller på stor- og småviltjegere når det gjelder grunnen til at de jakter der de gjør.

Storviltjegerne legger større vekt enn småviltjegerne på at de eier grunnen. Det har naturlig forklaring i det at storviltjakt er en mer begrensa ressurs enn småviltjakt. På den måten vil jegere i større grad være avhengig av tilknytning til grunn for å få utøve storviltjakt. Det gir seg uttrykk i at 70 % av storviltjegerne jakter helt eller delvis på egen grunn, mens det for småviltjegerne sitt vedkommende er omlag 50 % (fig. 5.5 side 24).

Det ser ut for at stor viltbestand har forholdsvis liten betydning for valg av jaktterreng. Storviltjegerne vektlegger det imidlertid mer enn småviltjegerne. Det har si forklaring i at storviltjakta kan bety mye mer enn småviltjakta når det gjelder å skaffe kjøtt til husholdningene. Det er blant annet også vist i en spørreundersøkelse blant jegere fra Trondheim (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, udat.).

Både stor- og småviltjegere legger stor vekt på at de har spesiell tilknytning til jaktområdet og at det ligger i kort avstand til hjemstedet. Tradisjon for å jakte i et område er altså vesentlig for en stor del av jegerne. Jegere som blant annet jakter på egen grunn vil rimeligvis ha noe jaktterreng forholdsvis nært til hjemstedet. Det antas å være en del av grunnen til at både storviltjegere, stor- og småviltjegere og småviltjegere som jakter noe på egen grunn bruker flere dager til jakt pr. sesong enn de som ikke jakter noe på egen grunn (tab. 5.1 side 18). Småviltjegerne legger imidlertid mer vekt på at terrenget er fint å ferdes i enn storviltjegerne.

Svara på dette spørsmålet gjenspeiler tilgjengeligheten på jaktmuligheter, den betydning den aktuelle jaktformen har som matauk og rekreasjon og den betydning fysisk nærhet og tilknytning til jaktområdet representer.

6.5 Hvilke jegere ønsker bedre forhold for jakt?

Svar på om det er vanskelig å skaffe jaktrett som tilfredsstillende behovet er regna i prosent av alle som har svart på spørreskjemaet; jfr. forøvrig vedlegg 1 spørsmål 12. Det er gjort da alle jegere kan ønske å utøve en jaktform de ikke utøver.

Det er flere forhold som antas å påvirke svargivinga på dette spørsmålet. Den enkelte jegers tradisjon for jakt / jaktformer er sannsynligvis det som betyr mest. Svargivinga vil også være påvirket av den enkelte jegers vurdering av om det er mulig å øke tilgangen på jakt innen det han anser som "sine jaktområder". Hva en jeger anser som "sine jaktområder" vil for de fleste være hjemkommunen og nærområdene (fig. 5.2 side 20 og tab. 5.3 side 25). Det er imidlertid tydelig at endel storviltjegere er villige til å reise langt for å få utøve jakt. Det går fram av at endel av jegerne ikke klarer å skaffe jaktrett som tilfredsstillende behovet for arter som bare opptrer langt fra bostedskommunen (fig. 5.6 side 26). Vi tolker det som ihvertfall en del av dem er villige til å reise for å få utøve den aktuelle formen for storviltjakt.

Når det gjelder vurdering av muligheter for økt tilgang på jakt vil det være noe forskjell på storvilt- og småviltjakt. For storviltjakt

kan det komme inn åpning av jakt i nye områder, økning av kvoter, endring av jakttidsrammer og endra fordelingspolitikk. For småviltjakt vil åpning av nye områder for småviltjakt, minska begrensninger på småviltjakt og endra jakttidsbestemmelser være mulige måter å øke tilgangen på.

På fylkesbasis er det omlag 15 % av jegerne som synes det er vanskelig å skaffe jaktrett som tilfredsstillende behovet på hjort, rådyr og småvilt. For jakt på elg og villrein ligger det på omlag 20 %.

Størst misnøye er det med tilgangen på elgjakt blant jegere fra region 7 og 9 (Gjemnes, Tingvoll, Aure, Halså, Rauma, Nesset og Sunndal). Innen disse regionene er det åpna for elgjakt i en del av arealene. Ønske om åpning av elgjakt i nye områder antas å kunne være noe av årsaken til dette. Jegere fra region 10 (Surnadal og Rindal) som er av de eldste elgjaktområdene her i fylket, er det langt mindre andel av jegerne som ikke klarer å skaffe seg elgjakt som tilfredsstillende behovet.

Det er størst andel av jegerne fra region 1, 5 og 7 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula, Frei, Fræna, Eide, Gjemnes, Tingvoll, Aure og Halså) som ikke får tak i hjortejakt som tilfredsstillende behovet. For region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei) sitt vedkommende, er problemene forholdsvis lette å forklare. Regionen er svært tett befolket og hjortejakt er den storviltjaktformen som har størst tradisjon her i fylket. Grunnen til at så mange av jegerne fra region 5 og 7 (Fræna, Eide, Gjemnes, Tingvoll, Aure og Halså) ikke klarer å skaffe hjortejakt som tilfredsstillende behovet er vanskeligere å forklare. Alle kommunene har solide hjortestammer med god avkastning, så det er bare å konstantere at etterspørselen / interessen er større enn tilbudet.

Det er mange som ikke klarer å skaffe jaktrett som tilfredsstillende behovet når det gjelder villrein. Det gjelder jegere fra hele fylket, men spesielt jegere fra region 7, 8 og 9 (Gjemnes, Tingvoll, Aure, Halså, Norddal, Stranda, Stordal, Rauma, Nesset og Sunndal). Det antas å henge sammen med at svært mange kjenner til mulighetene for villreinjakt. Åpent kortsalg i endel av områdene innbyr mange til å søke, og gjør at mange anser det for mulig å skaffe villreinjakt selv om det er et begrensa antall kort som selges.

Det er noe problem blant jegere fra alle regioner å skaffe tilfredsstillende jaktrett på rådyr. Det er imidlertid den storviltarten det er minst problem å skaffe tilfredsstillende jaktrett på. Det antas å henge sammen med den spesielle stillingen rådyret har i Norge. Det omtales som storvilt, men mange storviltjegere betrakter det som annenrangs, ikke minst på grunn av manglende størrelse.

Det udekkede behovet for småviltjakt er størst blant jegere fra region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei). Det henger sammen med at det er den regionen som har størst folketetthet, og bare 5 % av de begrensede utmarksareala i regionen er organisert med tanke på småviltjakt (tab. 6.4 side 53).

Vi har også sett på fordelinga mellom grunneiere og ikke grunneiere når det gjelder spørsmålet om det er vanskelig å skaffe jaktrett som tilfredsstillende behovet. Det er grunneierne som er minst tilfredse med tilgang på terreng for elg- og villreinjakt. For jakt på småvilt, hjort og rådyr er det motsatt ved at her er det ikke grunneierne som er minst fornøyde med tilbudet (fig. 5.6 side 26 og fig.5.7 side 27).

At det er størst andel av grunneiere når det gjelder elg- og villreinjakt skyldes trolig at det er overvekt av grunneiere som anser det for mulig å få jakte. Det henger sammen med at jaktretten er bundet til eiendomsretten. For elgjakta sitt vedkommende er det imidlertid så store minsteareal at et utstrakt grunneiersamarbeid må til. Ved samarbeid mellom mange småeiendommer er det naturlig at ikke alle grunneierne kan få noe stort jakttilbud selv om de bidrar med grunn til et elgvald. For villreinjakt antas det å være lignende årsakssammenhenger.

For jakt på hjort, rådyr og småvilt er det større andel av ikke grunneiere enn av grunneiere som synes det er vanskelig å få tilfredsstilt behovet. Det skyldes trolig at ressursene er forholdsvis store når det gjelder disse artene. Det er da naturlig at rettighetshaverne er mer fornøyd enn de som er avhengig av andres rettigheter ved all utøvelse av jakt.

Vi kan konkludere med at det er et visst udekket behov når det gjelder tilgang på jakt for alle jaktformer i alle fylkets regioner. Hvilke typer tilbud som skal til for å dekke opp disse behova er det ikke mulig å si. Blant annet vil geografisk plassering og prisnivået på tilbudene være med på å bestemme om de blir etterspurt, og dermed om de løser noe av det udekte behovet.

6.6 Hvor ønsker fylkets jegere bedre tilgang på jakt?

Disse resultatene bygger på hele svarmaterialet. I spørsmålsteksten står det nevnt dags- eller helgeturer for å avgrense svarene til de områdene som tradisjonelt utnyttes av jegerne; jfr. vedlegg 1 spørsmål 8. For jegere fra Trondheim er det vist at en vesentlig del av den tida som brukes til jakt er helgedager. (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, udat.). Vi antar derfor at en vil dekke opp mesteparten av den tradisjonelle tidsbruken til jakt ved å begrense det til dags- eller helgeturer.

Den andelen av innenbygdsboende jegerne som ønsker bedre tilbud på jakt bygger på svar fra hver enkelt kommune, og er følgelig mye mer usikker enn totaltalla.

Når en ser på antallet jegere som ønsker bedre tilgang på jakt, vil blant annet kommuner med stor jaktlig betydning peke seg ut. For storviltjakta sitt vedkommende skiller Sunndal seg ut med snaut 300 jegere som ønsker bedre tilgang på storviltjakt. Det er sannsynligvis villreinjakta som er hovedgrunnen til dette store tallet (fig. 5.6 side 26). Når det gjelder småviltjakt er det i Molde kommune at flest jegere ønsker bedre tilgang på jakt. Her er det vel 400 jegere som ønsker det. Samtidig som det er liten andel av arealene som er organisert, er det stor folketetthet i dette området, og forholdsvis mange innen regionen (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei) klarer ikke å skaffe jaktrett på småvilt som tilfredsstiller behovet; (fig. 5.6 side 26 og tab. 6.4 side 53).

Vi har rangert kommunene etter hvor mange som ønsker bedre tilbud på jakt i prosent av hvor mange som jakter der. Det er ment å tjene som en målestokk på tilbud og etterspørsel. Det kan brukes som en rangering av hvor en bør satse mest på å bedre tilgangen på jakt. Sammen med oversikt over hvor stor del av arealene i den enkelte kommune som er fullt utnyttet, vil denne rangeringa være viktig i prioritering av arbeid med bedring av tilgangen på jakt.

De talla en har kommet fram til når det gjelder ønsker om bedre tilgang på jakt er for høye fordi de jegerne som har svart på spørreskjemaet er mer aktive enn gjennomsnittet. Dette har vi ikke tatt hensyn til ved beregningene. Hvor mye for høye talla er, har vi ikke grunnlag for å si. Rangeringa av kommunene med hensyn på forholdet mellom hvor mange som ønsker bedre tilgang på jakt i prosent av hvor mange som jakter der vil ikke bli påverka av denne systematiske feilen på samme måte som de eksakte talla, og er følgelig mer å stole på.

6.7 Hvorfor jakter ikke en jeger storvilt?

Ved framstilling av resultatene er det regna i prosent av alle som har svart på spørreskjemaet (fig. 5.12 side 32).

Flere forhold gjør at det i denne sammenheng ikke uten videre er riktig å sidestille storvilt- og småviltjakt. Det gjelder i første rekke selve jaktformen. Både ved elg- og hjortejakt i Møre og Romsdal anvendes i stor utstrekning drivjakt. Jaktformen forutsetter flere deltagere og hvor den enkelte jeger ikke vil være fristilt på samme måte som ved småviltjakt.

Det andre gjelder eiendomsforholdene. I mange tilfeller er disse av en slik arrondering og størrelse at det fra et ressursutnyttings- og jaktmessig rasjonelt synspunkt kan være mest hensiktsmessig med samarbeid på tvers av eiendomsgrensene.

En del grunneiere er på bakgrunn av det forannevnte bundet opp i samarbeidsavtaler og jaktlag hvor det er få utskiftninger fra et år til et annet, og ved behov er det gjerne ikke mangel på rekruttering av mannskap i nærmiljø eller bekjentskapskrets (fig.5.3 side 22, tab.5.3 side 25 og fig.5.12 side 32). Skulle jakta gi resultater gjenstår umiddelbart et stort etterarbeid hvor det nok kan vise seg at bare et par dager eller ei helg til disposisjon kan bli i knappest laget.

I forhold til småviltjakt er det følgelig en rekke rent praktiske sider bundet til utøvelsen av storviltjakt som kan gjøre at noen flere, i det minste blant de som ikke er grunneiere, nok finner småviltjakt mer tiltrekkende.

Det er på bakgrunn av dette ikke overraskende at det på fylkesbasis er ca.94% av storviltjegerne som jakter enten helt eller delvis på egen grunn eller hos naboer og kjentfolk (fig.5.2 side 20 og fig. 5.3 side 22) og at de fleste jegere som ikke jakter storvilt avstår på grunn av mangel på interesse (fig.5.12 side 32). Det vil være rimelig å anta at liten interesse for storviltjakt heller ikke kan sees uavhengig av andre av de hyppigst nevnte årsakene slik som prisnivå, at en er ukjent med hvordan en skaffer seg storviltjakt og ikke minst det at en ikke får innpass i eksisterende jaktlag.

Interessen, eller mangel på sådan, ser også ut til å følge et visst geografisk mønster. Med unntak av region 6 (Vanylven, Volda, Ørsta og Sykkylven), synes den å være minst i kommuner hvor det felles lite dyr. Det vil si i kommunene ytterst mot kysten og i region 1 (Molde, Kristiansund, Ålesund, Sula og Frei) (fig.5.12 side 32) (SSB, Oslo 1987).

Det er videre flest av jegerne i region 1 som mener prisene er for høye og synes å ha størst problem med å få innpass i eksisterende jaktlag. Dette er ikke uventa ut fra at det er i denne region det er flest storviltjegere som ikke jakter i hjemkommunen og heller ikke jakter på egen grunn (tab.5.2 side 21 og fig.5.3 side 22).

6.8 Hva kan gjøres for å bedre tilgangen på småviltjaktterreng?

For å bedre tilgang på småviltjaktterreng ble det lagt størst vekt på å øke samarbeidet mellom jegere og grunneiere. Dette gjaldt jegere i alle regioner. Dette spesifiseres ikke nærmere. En del muligheter kan likevel utelukkes idet overraskende få har synspunkter på grunneierlag og organiseringen av småviltjakta (fig.5.13 side 33).

Det kan umiddelbart se ut som om jegerne ikke stiller seg udelt positive til organisering av jakttilbudet. En slik tolkning ville også kunne innebære at de fleste ønsker å jakte i terreng hvor det ikke er flere grunneiere, kortsalg for flere samtidig og konkurranse om jaktutøvelsen på samme tid og sted. Imidlertid jakter så mange som en femtedel av småviltjegerne i grunneierlag og bare 12% av småviltjegerne hevder at de jakter i området fordi det er få andre jegere der (fig.5.4 s.23 og tab.5.3 s.25). Det er kjent at en del grunneier- og utmarkslag her i fylket har startet som reine fredningslag, især i perioder med lite småvilt. Det gjør at det blir en viss begrensning i jakttilbudet etter organisering dersom det har vært praktisert "tålt jakt" tidligere.

To av de øvrige alternativene ser også ut til å være tillagt en viss betydning. Det gjelder å gjøre jakttilbudene bedre kjent blant folk og det at storviltjakt ikke må forhindre småviltjakt. Dette er forøvrig på linje med Berganutvalgets innstilling av 1977 om befolkningens adgang til jakt i Norge (DVF, 1982).

6.9 Interesse for tilgang på utradisjonell jakt.

Fra et ressurs synspunkt er det klart at flere jaktbare småviltarter enn de det tradisjonelt jakes på, tåler en viss beskatning i form av jakt.

Utover sin verdi som jaktobjekt er i dag ikke alle utradisjonelle arter like interessante. Å ha slik verdi ser imidlertid ut til å være av en viss betydning for hvor interessant arten er i jaktsammenheng. Pelsvilt, grågås, ender og vadefugl peker seg klart ut i så måte (fig.5.16 side 36).

Måke- og kråkefugl representerer både i egenskap av størrelse og antall en stor kjøttressurs, men later likevel ikke til å være av særlig interesse i jaktsammenheng. Muligens virker disse artenes tilknytning til åtsel, søppelplasser og menneskelig aktivitet til denne holdningen.

Bakterieinnholdet i kråke- og måkefugl er da også vesentlig værre enn i annet vilt. Forutsatt riktig og meget nøyaktig slakteteknikk, rengjøring, frysing og koking kan imidlertid disse artene i noen grad utnyttes også som matressurs (Øystein Skjerve, Institutt for næringsmiddelhygiene, NVH, pers.medd.).

At så mange som halvparten av både grunneiere og ikke grunneiere ikke

kjenner til mulighetene med hensyn til jakt på arter som tradisjonelt er lite utnyttet, kan skyldes at temaet er lite vurdert. Kanskje er det også slik at forholdet mellom etterspørsel og tilbud når det gjelder det tradisjonelle småviltet faktisk står i en viss rimelighet til hverandre (fig.5.15 side 35).

6.10 Betaling for jaktrett.

Når det gjelder priser på småviltjaktkort og fellingstillatelser for hjort, viser de noe sprikende resultatene at det nok trengs ytterligere informasjon for å få et riktig bilde av situasjonen (tab.5.5 side 37). At pris for ukekort kommer dyrere ut enn for sesongkort kan bero på at det ikke er vanlig med salg av begge typene kort i ett og samme terreng.

Legges prisen for helgekort til grunn og forutsettes en fangst på 1-10 ryper med antatt snittvekt 0.4 kilo, vil småviltjegeren komme ut med en kilopris på ca. kr. 22.50 til 225.00. Sammenlignet med prisene for felling av hjort som varierer fra kr.500.00 til 860.00 pr.individ, og med en antatt slaktevekt fra 15 til 100 kilo, vil storviltjegeren komme ut med en kilopris på ca. kr. 5.00 til 57.00. Rent umiddelbart kan det derved se ut som om storviltjegeren prismessig kommer noe gunstigere ut enn småviltjegeren med tanke på kjøttuttak.

Muligens blir ikke kjøttverdi tillagt vesentlig vekt ved fastsetting av pris for salg av hjortejakt. Beregningene av kilopris viser likevel at en viss lovmessighet mellom innsats, risiko og gevinst gjør seg gjeldende. Det er imidlertid grunn til å anta at den rekreasjonsmessige delen av småviltjakta tillegges relativt større vekt da prisen for å få jakte er overkommelig.

Andre mekanismer enn markedskreftene kan spille inn ved fastsetting av priser. Mulighetene skulle ligge åpne for det i og med at så mange av storviltjegerne jakter på egen grunn eller hos naboer og kjente og salget derved ikke foregår på det helt åpne marked. Det kan forklare hvorfor de aller fleste mener prisene både for storvilt- og småviltjakt er passende (fig.5.3 side 22 og fig.5.19 side 40).

Det er imidlertid klart at en del av jegerne synes prisnivået er for høyt. For hjortejegerens vedkommende kan det forhold at det er vanlig blant ikke grunneiere med betaling med del av dyr, ha virket til å redusere denne størrelsen (fig.5.17 side 38 og fig.5.19 side 40).

6.11 Hund til hjelp på jakt.

17 prosent av jegerne i fylket bruker hund på jakt. Dette ser også ut til å være knyttet til tradisjon. Det bekreftes av at det bare er ubetydelig flere som ville begynne å bruke hund på jakt dersom forholda legges bedre til rette for det (tab.5.6 side 41 og fig.5.22 side 44).

Selv om det er flere blant ikke grunneiere enn blant grunneiere som synes det er vanskelig å skaffe jaktrett som tilfredsstillende behovet, kan neppe dette settes i forbindelse med bruk av hund (fig.5.7 side 27). Heller ikke ser det ut til å være særlig mange som ønsker å endre jaktreglene i grunneierlag slik at det i større grad kan åpnes for bruk av hund.

Generelt viser resultatene fra denne spørreundersøkelsen skepsis til bruk av hund på jakt. Dette kan være reellt nok på bakgrunn av at det i dette fylket er liten tradisjon med en slik praksis.

Et lite spørsmålstegn kan likevel stilles ved selve spørreundersøkelsen i denne sammenheng. Jegerne er stilt spørsmål om hvilke årsaker det er til at en her i fylket ikke bruker hund på jakt og er derpå gitt en rekke alternativer til svar som angår det negative ved å bruke hund (fig.5.20 side 42 og fig.5.21 side 43). Med andre ord er skeptikere og motstandere gitt fritt spillerom.

Slike formuleringer kan ha en viss selvopplyllende effekt. For balansens skyld burde det muligens vært gitt flere alternativer til svar når det gjelder mulighetene ved bruk av hund (fig. 5.22 side 44). Eventuelle spørsmål vedrørende jaktetikk ville muligens også ha frembragt et mer nyansert bilde av forholdet.

7. VIDERE ARBEID SOM FØLGE AV DENNE UNDERSØKELSEN

7.1 Informasjon om resultatene av undersøkelsen

Viltorgan, kommuner og grunneiere må få informasjon om resultatene av denne undersøkelsen. Det skjer i første rekke ved at rapporten blir distribuert til viltnevnder, kommuner, grunneierlag, utmarkslag m.fl., at personell ved miljøvernavdelinga vil svare på eventuelle spørsmål og til en viss grad kunne stille opp på informasjonsmøter.

7.2 Økning av tilbudet på storviltjakt

Etterspørselen ser ut til å være større enn tilbudet for alle former storviltjakt. Det gjør at enhver jaktlig ressurs bør utnyttes biologisk forsvarlig.

Når det gjelder storviltjakt, var det endel areal som ikke ble utnyttet til jakt året 1978 (DVF, 1982). Vi antar at det er tilfelle også i dag. I 1978 var det 6,8 % av elgjaktarealet, 3,9 % av hjortejaktarealet og 16,1 % av rådyrjaktarealet der det ikke ble drevet med de respektive jaktformene. Hele villreinjaktarealet ble utnyttet til jakt; jfr. tabellene 6.1 og 6.2 side 50 og 51.

En bør arbeide for å få utnyttet alle storviltareala her i fylket til jakt. Berganutvalget er av den oppfatning at "rådyrjakten er den jaktform som ved siden av småviltjakten sannsynligvis egner seg best som allemannsjakt" (DVF, 1982). Det bør tas med i betraktningene der en skal ta i bruk nye areal og/eller nye jegere for å øke utnyttinga av rådyrjakt.

Rangering av kommunene etter hvor mange som ønsker bedre tilgang på jakt i prosent av hvor mange som jakter der bør være retningsgivende for prioritering av innsatsen mellom kommunene (fig. 5.10 side 30).

7.3 Økning av tilbudet på småviltjakt

Etterspørselen ser ut til å være større enn tilbudet for de fleste former småviltjakt. Det gjør at enhver jaktlig ressurs bør utnyttes biologisk forsvarlig.

I 1978 var det 10,8 % av utmarksarealene der det ikke foregikk småviltjakt (DVF, 1982). Den delen av utmarksarealene der det ikke foregår småviltjakt bør reduseres mest mulig. Der areal skal unntas for småviltjakt, bør det skje etter avveining mot andre interesser, i forvaltningsmessig sammenheng el.l. og ikke som private fredninger.

Jegerne har liten tro på at danning av flere grunneierlag gir bedre adgang til småviltjakt. Det skyldes sannsynligvis at mange grunneierlag / utmarkslag har hatt sterke begrensninger i jaktkortsalget. Motivasjonen bak oppstarting av endel lag har faktisk vært fredning av småviltet (Atle Franzen pers. medd.).

Grunneierorganisasjonene må arbeide for å få til en biologisk fundert jaktpolitikk som jegerne forstår meningen med. "Økt samarbeid mellom jegere og grunneiere" kan stå som det ideelle målet for forvaltning av småviltjaktarealene.

De som har ansvaret for å selge jaktkort for et område der etterspørselen er større enn tilbudet, bør være oppmerksomme på endel forhold. For å gi muligheter til flest jegere, er det en fordel å fordele noe av jaktpresset ved salg av døgn- helg- og ukekort. Utstrakt salg av sesongkort gir færre jegere adgang til jakt i terrenget. Grunneiere kan innføre kvotebegrensning på småviltjakt som et alternativ til helge- eller ukekort. I terrenget der det er vesentlige jaktmuligheter etter flere typer småvilt, kan en oppsplitting av terrenget i soner, eller salg av jaktkort for forskjellige arter være hensiktsmessig. På den måten kan en styre jakttrykket til de arter og områder som tåler det.

Hvor mange jegere det maksimalt bør være i et område samtidig, er det ikke eksakt kunnskap om. Mye bestemmes av områdenes topografi og av viltbestandene det skal jaktes på. Hvor mange jaktkort som skal selges bør avgjøres foran hver jakt sesong. Det er naturlig om jaktkortsalget varierer etter hvor gode småviltbestandene er. Totalfredning av småviltet har gjentatte ganger vist seg å være av liten betydning for variasjonene i bestandene av hønsefugl og hare, samtidig som det skaper stor irritasjon blant endel av jegerne. Ved å holde et rimelig jakttrykk i et område, anses jakta å ha liten betydning som bestandsregulerende faktor.

Rangering av kommunene etter hvor mange som ønsker bedre tilgang på jakt i prosent av hvor mange som jakter og organiseringsgraden i de forskjellige kommunene bør være retningsgivende for prioritering av innsatsen mellom kommunene (fig.5.11 side 31 og tab.6.4 side 53).

7.4 Økt annonsering og informasjon om jakttilbud

Jegerne mener at økt annonsering er et tiltak som vil øke tilgangen på småviltjaktterreng. Det bør i hovedsak være rettighetshavernes ansvar, men det er også aktuelt at fylkesmannen søker samarbeid med fylkesutmarkskontoret for å utarbeide informasjonsmateriell.

7.5 Økt bruk av hund på jakt

For å få til en mer human jakt, bør en arbeide for å øke bruken av jakthunder, slik at såra og dødt både stor- og småvilt kan ettersøkes på en bedre måte enn i dag. Nye forskrifter pålegger jegeren fra 1.1.1994 å ha tilgang til prøvet ettersøkshund til ettersøk av påskutt vilt.

Resultatene av denne undersøkelsen viser at det er lite tradisjon i å bruke hund på jakt her i fylket. Det er også små muligheter til å få jakte med hund her. Få av jegerne ønsker å begynne å bruke hund selv om mulighetene blir bedre. I synet på dette stiller grunneiere og ikke grunneiere seg likt.

For å få til økt bruk av hund på jakt bør en satse på følgende:

- Generell informasjon om bruk av hund på jakt
- Faktiske opplysninger om småviltjakt med og uten hund
- Informasjon om hvordan mer human jakt kan oppnås
- Støtte til sau - hund kurs
- Støtte av hundeklubber som driver sporhundtrening m. m.

LITTERATUR

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. 1982. Befolkningens adgang til jakt i Norge.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Reguleringsundersøkelsene 1982. Brukerundersøkelse blant jegere i de midlertidig verna vassdrag. Del I.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Miljøvernavdelingen. udat. Jegerundersøkelse i Trondheim.

Møre og Romsdal Bondelag. Møre og Romsdal Skogeigarlag. Utmarkskontoret. 1989. Spørjeundersøking blant utmarkslaga i Møre og Romsdal.

Statistisk Sentralbyrå. Oslo 1987. Jaktstatistikk 1986.

Statistisk Sentralbyrå. Oslo 1986. Statistisk Årbok 1985.

vedlegg

- VEDLEGG 1 : SPØRRESKJEMA TIL JEGERE I MØRE OG ROMSDAL
- VEDLEGG 2 : FORDELING AV SVAR PÅ KOMMUNENIVÅ -
FORDELING AV REGISTRERTE JEGERE PÅ KOMMUNENIVÅ
- VEDLEGG 3 : ALDERSGRUPPER I SVARMATERIALET -
ALDERSGRUPPER I JEGERREGISTRET FOR
MØRE OG ROMSDAL
- VEDLEGG 4 : DISPONERING AV TOTALT AREAL I MØRE OG ROMSDAL
- VEDLEGG 5 : DISPONERING AV UTMARKSAREAL I MØRE OG ROMSDAL
- VEDLEGG 6 : INNDELING AV SVARMATERIALET I REGIONER

FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL

TELEFON NR (072) 58 000
ADRESSE FYLKESHUSA, 6400 MOLDETil jegere i
Møre og Romsdal

22. mai 1986

SPØRREUNDERSØKELSE BLANT JEGERE I MØRE OG ROMSDAL

Over 12 500 personer her i fylket betaler jegeravgift hvert år. Det utgjør ca. 7 % av befolkningen over 16 år.

Vi vet imidlertid lite om hva jegerene mener om ulike forhold omkring jakt, adgang til jakt og priser på jaktrett / jaktkort. Det kan DU rette på ved å fylle ut det vedlagte spørreskjemaet, legge det i den frankerte svarkonvolutten og putte det i ei postkasse innen 14 dager.

Det er viktig at DU svarer, slik at en får vite meningene DINE, og om DU kanskje har en sko som trykker.

Hensikten med undersøkelsen er i første rekke å få bedre kunnskap om hva som bør gjøres av informasjons- og organiseringstiltak rundt om i fylket for å bedre vilkårene for jakt ut fra de ønsker som jegerene måtte ha.

Vi vet at det er en del av dere som får tilsendt dette spørreskjemaet som enda ikke har startet å jakte. Det er og viktig at deg dette gjelder fyller ut skjemaet og sender det inn.

Til deg som lurer på hvor vi har fått tak i navnet ditt, vil vi opplyse at vi har fått det fra Jegerregisteret hos Direktoratet for Naturforvaltning. Der har vi fått utplukket 2 040 tilfeldige navn og adresser til jegere i Møre og Romsdal.

Svarene skal ikke kunne spores tilbake til svareren. Skriv derfor ikke navn og adresse på svararkene.

På forhånd takk for hjelpen!

Etter fullmakt

Asbjørn Børset
Viltkonsulent

Ulf Lucasen

SPØRRESKJEMA TIL JEGERE I MØRE OG ROMSDAL

PERSONALIA [SKRIV IKKE NAVN OG ADRESSE PÅ SVARARKENE]

1. Alder på svareren:.....år
2. Bostedskommune:.....

JAKT / ADGANG TIL JAKT

3. Hvor mange sesonger har du drevet jakt?
(Jaktsesongen regnes fra og med 1/4 til og med 31/3.)
(Skriv 0 dersom du ikke har jakta.)
(Ca.tall er nøyaktig nok.)

Storvilt	
Småvilt	

4. Hvor mange dager jaktet du siste sesong?dager
(Alle påbegynte dager regnes som en hel dag.)
(Ca.tall er nøyaktig nok.)
5. Hvor stor del av jakten sist sesong foregikk i Møre og Romsdal?
(Kryss av.)

Stor- vilt	Små- vilt	
		Ikke noe
		Svært lite
		Halvparten
		Mesteparten
		All jakten

6. Hvor stor del av jakten sist sesong foregikk i bostedskommunen?
(Kryss av.)

Stor- vilt	Små- vilt	
		Ikke noe
		Svært lite
		Halvparten
		Mesteparten
		All jakten

7. I hvilke kommuner driver du jakt?
(Oppgi navnet på de kommunene du jakter mest i.)

	Navn på de kommunene du driver jakt i
Storvilt	
Småvilt	

8. I hvilke kommuner skulle du ønske å få bedre jakttilbud på dags- eller helgetur?
(Gjelder eventuelt også kommuner nevnt under spørsmål 7.)
(Oppgi navnet på de mest aktuelle kommunene.)

	Navn på kommuner du ønsker bedre jakttilbud i
Storvilt	
Småvilt	

9. Dersom du jakter storvilt, hva slags terreng jakter du på?
(Kryss av. Flere mulige.)

☐	Egen grunn
☐	Sameie / grunneierlag / vald der <u>egen grunn er med</u>
☐	Hos naboer/kjentfolk
☐	Privat leid terreng
☐	I område disponert av Jeger- og Fiskerforening
☐	I kommuneskog / statsskog / statsalmenning
☐	I andre typer terreng

10. Dersom du jakter småvilt, hva slags terreng jakter du på?
(Kryss av. Flere mulige.)

☐	Egen grunn
☐	Sameie / grunneierlag der <u>egen grunn er med</u>
☐	Grunneierlag der <u>egen grunn ikke er med</u> (Kortsalg)
☐	Hos naboer/kjentfolk
☐	Uorganisert område der jakt er akseptert
☐	Privat leid terreng
☐	I område disponert av Jeger- og Fiskerforening
☐	I kommuneskog / statsskog / statsalmenning
☐	Sjøfugl og seljakt fra båt / grunner og skjær
☐	I andre typer terreng

11. Hvorfor benytter du dette/disse jaktterrenga?
(Kryss av. Flere mulige.)

Stor- vilt	Små- vilt	
☐	☐	Fordi jeg eier grunnen
☐	☐	Spesiell tilknytning til området
☐	☐	Stor viltbestand
☐	☐	Billigste jaktterreng
☐	☐	Kort avstand til hjemstedet
☐	☐	Terrenget har lett adkomst
☐	☐	Fint terreng å ferdes i
☐	☐	Lovlig å bruke hund
☐	☐	Forbudt å bruke hund
☐	☐	Få andre som jakter i terrenget
☐	☐	Andre årsaker

12. Er det vanskelig å skaffe jaktrett som tilfredsstiller dine behov her i fylket?
(Kryss av.)

	Ja	Nei
Elg	☐	☐
Hjort	☐	☐
Villrein	☐	☐
Rådyr	☐	☐
SMAVILT	☐	☐

13. Hvor vanskelig er det å skaffe jakt- eller fangstrett på arter som tradisjonelt er lite utnyttet i ditt distrikt?
(Eks.: Fellefangst av røyskatt, mink, mår, rev . Jakt på kråkefugl, måkefugl, trost. Jakt på ringdue, grågås og ender i eller nær kulturlandskap.)
(Kryss av.)

☐	Svært lett
☐	Variierende
☐	Vanskelig
☐	Umulig
☐	Vet ikke

14. Dersom du er interessert i bedre tilbud på slik jakt / fangst, hvilke typer slik jakt / fangst er du interessert i? (Kryss av. Flere mulige.)

☐	Jakt og fangst på pelsvilt
☐	Jakt på arter i lavland / kulturlandskap
☐	Jakt på måkefugl
☐	Jakt på trost
☐	Jakt og fangst på kråkefugl
☐	Jakt på grågås
☐	Jakt på ender og vadefugl

15. Dersom du ikke jakter storvilt, hvorfor gjør du ikke det? (Kryss av. Flere mulige.)

☐	Er ikke interessert i storviltjakt
☐	For høye priser
☐	Vet ikke hvordan jeg skal gå fram for å få storviltjakt
☐	Vanskelig å få innpass i eksisterende jaktlag
☐	Vanskelig å planlegge jakten p.g.a. sein tildeling
☐	Andre årsaker

Merknader:.....
.....

16. Hva kan gjøres for å bedre adgangen til småviltjaktterreng i ditt distrikt? (Kryss av. Flere mulige.)

☐	Danne flere grunneierlag
☐	Grunneierlag bør annonsere jakttilbud bedre
☐	Oppløse grunneierlag
☐	Slå sammen små grunneierlag til større enheter
☐	Øke samarbeidet mellom grunneiere og jegere
☐	Benytte tvang for å få åpna nye områder for allmenheten
☐	Endre jaktreglene i grunneierlagene
☐	Øke kortsalget i de ulike grunneierlagene
☐	Jakt på storvilt bør ikke stenge småviltjegere ute

Merknader:.....
.....

BRUK AV HUND PÅ JAKT

17. I tilfelle du bruker hund på jakt, hvilken hundetype er det?
(Kryss av. Flere mulige.)

☐	Sporhund til storviltjakt
☐	Drivende hund (Til jakt på hare og rev)
☐	Hihund
☐	Stående fuglehund
☐	Appporterende fuglehund
☐	Annen hundetype

18. Dersom du ikke bruker hund på jakt, hvorfor gjør du ikke det?
(Kryss av. Flere mulige.)

☐	Har ikke tilgang på jakthund
☐	Har bare sporadisk tilgang på jakthund
☐	For mye bry å ha hund
☐	Problem å skaffe lovlig jakt med hund
☐	Ikke vanlig å jakte med hund i mitt distrikt
☐	Fører til for høy beskatning av viltbestandene
☐	Forbud mot å bruke hund først i jakta
☐	Kommunale båndtvangsvedtekter skaper problem
☐	Liker ikke å jakte sammen med hund
☐	Fører til konflikt med beiteinteressene
☐	Fører til konflikt med andre jegere / jaktformer
☐	Større utfordring å finne viltet selv

19. Dersom du ikke bruker hund på jakt, ville du skaffe deg hund dersom jakt med hund ble tillatt over større områder enn nå?
(Kryss av.)

Ja	Nei	Vet ikke
☐	☐	☐

BETALING FOR JAKT / JAKTRETT

20. Hvor mye betalte du for fellingstillatelse pr. dyr for storviltjakt i Møre og Romsdal siste sesong?
 (Oppgi beløp i kroner / kryss av dersom del av felt dyr gikk til grunneier som vederlag for jaktrett, og dersom jaktretten ikke kostet noe.)
 (Fellingsavgift til Viltfondet skal ikke tas med i beløpet.)

	Betalte ikke noe	Del av dyr	Betaling for fellingstillatelse			
			Fridyr	Kalv	Hundyr	Handyr
Elg						
Hjort						
Villrein						
Rådyr						

21. Hvor mye betalte du grunneieren for jakttilatelse for småviltjakt i Møre og Romsdal siste sesong?
 (Dersom du jakter i flere områder kan du oppgi høyeste pris.)
 (Kryss av dersom du ikke betalte noe.)

	Betaling for jaktkort		GRATIS
	Uten hund	Med hund	
Døgnkort			
Helgekort			
Ukekort			
Sesongkort			

22. Hvordan vurderer du prisene for jaktrett her i fylket?
 (Fellingstillatelse / Jaktkort)
 (Kryss av.)

Storvilt	Småvilt	
		For høye priser
		Passende priser
		For låge priser
		Vet ikke

FELLINGSSTATISTIKK

23. Hvor mange individer av hver viltgruppe nedenfor felte du ialt i Møre og Romsdal siste jakt sesong? (1/4-85 til 31/3-86)

Skriv antall individer i rubrikkene.

(Gjelder også vilt tatt i snare eller felle.)

Småvilt:

..... Storfugl Gjess
..... Orrfugl Stokkand
..... Ryper Andre ender
..... Jerpe Måker
..... Ringdue Storskarv
..... Ravn Alkefugl
..... Kråke Hare
..... Skjære Ekorn
..... Nøtteskrike Rev
..... Troster Villmink
..... Rugde Mår
..... Bekkasiner Røyskatt
..... Andre vadefugler Grevling

Storvilt:

(Oppgi bare det du felte selv, og ikke dyr som ble skutt av andre i jaktlaget.)

..... Elg Villrein
..... Hjort Rådyr

FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL

TELEFON NR. (072) 58 000
ADRESSE FYLKESHUSA, 6400 MOLDE

Til jegere i
Møre og Romsdal

17. juni 1986

PURRING

SPØRREUNDERSØKELSE BLANDT JEGERE I MØRE OG ROMSDAL

Dersom du alt har returnert spørreskjemaet, er denne purringa ikke ment på deg, og vi takker deg for hjelpa.

Vi har ikke fått inn svar fra alle som har fått tilsendt spørreskjemaet enda. Da svarene ikke kan spores tilbake til svareren, vet vi ikke om DU har sendt inn spørreskjemaet eller ikke.

Dersom du ikke har sendt inn spørreskjemaet, håper vi at du gjør det nå. Det ble satt en svarfrist på 14 dager, men er det vanskelig å holde denne fristen, tar vi gjerne imot svar som kommer seinere.

Det er viktig at DU svarer, slik at en får vite meningene DINE, og om DU kanskje har en sko som trykker.

Meningen med undersøkelsen er i første rekke å få bedre kunnskap om hva som bør gjøres av informasjons- og organiseringstiltak rundt om i fylket for å bedre vilkåra for jakt ut fra de ønskene jegerene måtte ha.

Vi vet at det er en del av dere som får tilsendt dette spørreskjemaet som enda ikke har startet å jakte. Det er viktig at du det gjelder fyller ut skjemaet og sender inn.

Svarene skal ikke kunne spores tilbake til svareren. Skriv derfor ikke navn og adresse på svararkene.

Dersom du ikke har mottatt spørreskjema, eller har lagt det vekk, kan du få nytt ved å henvende deg til Fylkesmannen.

På forhånd takk for hjelpa!

Etter fullmakt

Asbjørn Børset
Viltkonsulent

Ulf Lucasen

VEDLEGG 2

FORDELING AV SVAR PÅ KOMMUNENIVÅ -

FORDELING AV REGISTRERTE JEGERE PÅ KOMMUNENIVÅ

KOMMUNE	ANTALL SVAR	% AV SVAR	% AV REGISTRERTE JEGERE
	2		
MOLDE	105	7,58 %	8,84 %
KRISTIANSUND	44	3,18 %	3,28 %
ÅLESUND	70	5,05 %	5,42 %
VANYLVEN	19	1,37 %	2,01 %
SANDE	10	0,72 %	0,62 %
HERØY	15	1,08 %	1,01 %
ULSTEIN	11	0,79 %	1,22 %
HAREID	15	1,08 %	1,29 %
VOLDA	60	4,33 %	4,36 %
ØRSTA	76	5,49 %	5,45 %
ØRSKOG	12	0,87 %	0,62 %
NORDDAL	33	2,38 %	2,03 %
STRANDA	55	3,97 %	3,43 %
STORDAL	15	1,08 %	0,86 %
SYKKYLVEN	36	2,60 %	3,45 %
SKODJE	18	1,30 %	1,30 %
SULA	31	2,24 %	1,71 %
GISKE	9	0,65 %	0,78 %
HARAM	44	3,18 %	2,68 %
VESTNES	44	3,18 %	2,95 %
RAUMA	98	7,08 %	6,58 %
NESSET	43	3,10 %	2,73 %
MIDSUND	9	0,65 %	0,67 %
SANDØY	2	0,14 %	0,17 %
AUKRA	12	0,87 %	0,42 %
FRÆNA	36	2,60 %	3,27 %
EIDE	16	1,16 %	1,29 %
AVERØY	18	1,29 %	1,28 %
FREI	15	1,08 %	1,12 %
GJEMNES	29	2,09 %	2,04 %
TINGVOLL	34	2,45 %	2,74 %
SUNNDAL	109	7,87 %	7,47 %
SURNADAL	104	7,51 %	6,50 %
RINDAL	41	2,96 %	3,16 %
AURE	41	2,96 %	2,77 %
HALSA	19	1,37 %	1,73 %
TUSTNA	13	0,94 %	0,87 %
SMØLA	24	1,73 %	1,86 %
SUM	1387	99,97 %	99,98 %

VEDLEGG 3

ALDERSGRUPPER I SVARMATERIALET -

ALDERSGRUPPER I JEGERREGISTERET FOR MØRE OG ROMSDAL

ALDERS- GRUPPE	ANTALL	% AV SVAR	% AV TOTALT ANTALL REGISTRERTE JEGERE
??	26		
- 15	2	0,15 %	0,19 %
16 - 17	26	1,91 %	2,05 %
18 - 19	66	4,85 %	4,59 %
20 - 24	181	13,30 %	13,97 %
25 - 29	161	11,83 %	13,06 %
30 - 39	346	25,42 %	24,92 %
40 - 49	271	19,91 %	19,20 %
50 - 59	172	12,64 %	11,91 %
60 - 69	97	7,26 %	7,26 %
70 - 79	39	2,87 %	2,81 %
SUM	1387	100,14 %	99,96 %

VEDLEGG 4

DISPONERING AV TOTALT AREAL I MØRE OG ROMSDAL

Alle areal i km². Bebygd areal er anslått ut fra status i 1978 og planer for videre utbygging (Møre og Romsdal Fylkeskommune, Plan- og utbyggingsavdelinga, 1979). Dyrka mark er fra Landbrukstellinga 1979. Landareal er fra Statistisk Årbok 1985. Areal i grunneierlag er fra fylkesutmarkslagets spørreundersøkelse i 1987.

	Anslått bebygd	Dyrka mark 1979	Totalt land- areal	Utmarks- areal	Grunn- eierlag med små- viltjakt	Grunneierlag med småvilt- jakt i % av utmarksarealet
KOMMUNE	A	B	C	C-A-B	E	100*E/(C-A-B)
Molde	8,5	15,5	355,3	331	9	3 %
Kr. sund	8	0,7	22,2	14	0	0 %
Ålesund	11	5,8	92,9	76	16	21 %
Vanylven	1	21,4	322,1	300	79	26 %
Sande	1	10,3	131,0	120	0	0 %
Herøy	4	9,5	119,5	106	10	9 %
Ulstein	2,5	6,9	94,4	85	0	0 %
Hareid	2	4,8	76,8	70	0	0 %
Volda	2,5	19,9	526,4	504	410	81 %
Ørsta	2	34,8	784,6	748	302	40 %
Ørskog	1	6,0	127,1	120	0	0 %
Norddal	1	11,8	901,1	888	134	15 %
Stranda	1	15,6	846,8	830	300	36 %
Stordal	0,5	4,0	246,2	242	25	36 %
Sykkylven	3	15,9	328,9	310	70	23 %
Skodje	1	6,0	111,0	104	0	0 %
Sula	2,5	3,7	57,5	51	0	0 %
Giske	2	11,2	39,2	26	0	0 %
Haram	4,5	20,1	250,0	225	16	7 %
Vestnes	3,5	17,8	349,4	328	0	0 %
Rauma	4	33,1	1443,0	1406	576	41 %
Neset	1,5	19,6	989,5	968	103	11 %
Midsund	0,5	6,2	93,5	87	0	0 %
Sandøy	0,5	3,3	19,6	16	0	0 %
Aukra	1	7,3	58,4	50	7	14 %
Fræna	4	53,4	359,8	302	93	31 %
Eide	2	15,9	146,1	128	0	0 %
Averøy	2	18,5	172,0	152	0	0 %
Frei	2	3,4	63,9	59	0	0 %
Gjemnes	1	21,7	372,0	349	165	47 %
Tingvoll	1	16,9	322,6	305	176	58 %
Sunnadal	3,5	22,9	1651,6	1625	337	21 %
Surnadal	3	32,5	1315,7	1280	840	66 %
Rindal	1	24,2	621,1	596	200	34 %
Aure	1	14,3	488,1	473	140	30 %
Halsa	0,5	14,7	295,7	281	147	52 %
Tustna	0,5	6,0	136,3	130	0	0 %
Smøla	0,5	13,1	265,4	252	0	0 %
TOTALT :	92,00	568,7	14596,7	13936	4155	30%

VEDLEGG 5

DISPONERING AV UTMARKSAREAL I MØRE OG ROMSDAL

Alle areal i km².

		UTMARKS- AREAL	GRUNNEIERLAG MED SMÅVILTJAKT	
Region 1	Molde Kr.sund Ålesund Sula Frei	531	25	5 %
Region 2	Sande Herøy Ulstein Hareid Giske	407	10	2 %
Region 3	Midsund Sandøy Aukra Averøy Tustna Smøla	687	7	1 %
Region 4	Ørskog Skodje Haram Vestnes	777	16	2 %
Region 5	Fræna Eide	430	93	22 %
Region 6	Vanylven Volda Ørsta Sykkylven	1862	861	46 %
Region 7	Gjemnes Tingvoll Aure Halsa	1408	628	45 %
Region 8	Norddal Stranda Stordal	1960	459	23 %
Region 9	Rauma Nesset Sunndal	3999	1016	25 %
Region 10	Surnadal Rindal	1876	1040	55 %

VEDLEGG 6

INNDELING AV SVARMATERIALET I REGIONER

Tabellen viser hvor mange av de jegerne som har svart fra hver region som er storviltjegere, både stor- og småviltjegere og småviltjegere. Grupperinga er gjort ut fra hva jegerne har svart på spørsmål 5, 6 og 7; jfr. vedlegg 1. Det er og vist hvor mange som ikke har svart tilfredsstillende på disse spørsmåla og hvor mange som har svart totalt fra de forskjellige regionene.

	Storvilt- jegere	Både stor- og småvilt- jegere	Småvilt- jegere	Ikke svart på spørsmål 5, 6 eller 7	Jegere totalt
Region 1	113	76	224	4	265
Region 2	37	27	49	1	60
Region 3	43	24	57	2	78
Region 4	83	55	86	4	118
Region 5	32	25	45	0	52
Region 6	129	95	157	0	191
Region 7	94	68	96	1	123
Region 8	80	54	77	0	103
Region 9	199	158	205	4	250
Region 10	98	65	110	2	145
SUM	910	628	1108	18	1385

PUBLIKASJONAR FRÅ FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL, MILJØVERNAVDELINGA

1990:

1. Prøvefiske i Inste og Søre Glupvatn i Rauma kommune 1988 (ISBN 82-7430-025-4)
2. Overvaking av vassdrag og fjordar i Møre og Romsdal 1986-1988 (ISBN 82-7430-026-2)
3. Årsmelding for miljøvernavdelinga 1988 og 1989 (ISBN 82-7430-021-1)
4. SPISSBUKKJAKT. En forsøksordning med jakt på spissbukke av hjort, 1987 og 1988 (ISBN 82-7430-027-0)
5. Avfallshåndtering i Møre og Romsdal. HOVEDRAPPORT (ISBN 82-7430-028-9)
6. Avfallshåndtering i Møre og Romsdal. SAMMENDRAGSRAPPORT (ISBN 82-7430-029-7)
7. Store rovdyr og rovviltskade (ISBN 82-7430-030-0)
8. Spørreundersøkelse blandt jegere i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-031-9)

1989:

1. Kraftlinja Håheim-Djupvik. Fugleliv og friluftssinteresser (ISBN 82-7430-018-1)
2. Prøvefiske i Sunndal statsallmenning - Rapport nr 4. (ISBN 82-7430-020-3)
4. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1986 og 1987 - del Romsdal (ISBN 82-7430-023-8)
5. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1986 og 1987 - del Nordmøre (ISBN 82-7430-024-6)

1988:

1. Prøvefiske i Kilstivatnet, Norddal kommune 1984 (ISBN 82-7430-006-8)
2. Prøvefiske i Andestadvatnet, Sykkylven kommune 1986 (ISBN 82-7430-007-6)
3. Varmekjær lauvskog i Storfjorden og Hjørundfjorden (ISBN 82-7430-008-4)
4. Prøvefiske i Gravdalsvatnet, Nesset kommune 1987 (ISBN 82-7430-009-2)
5. Prøvefiske i Kjerringnesvatnet, Ulstein kommune 1987 (ISBN 82-7430-010-6)
6. Handlingsplan for tiltak i Gyrodactylus salaris-infiserte vassdrag i Indre Romsdal (ISBN 82-7430-011-4)
7. 108 VALLDØLA - Naturvern- og friluftslivsinteresser i nedbørsfeltet (ISBN 82-7430-012-2)
8. Prøvefiske Sunndal Statsallmenning - rapport nr. 3 (ISBN 82-7430-014-9)
9. Årsmelding for miljøvernavdelinga 1987 (ISBN 82-7430-016-5)
11. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1986 og 1987 - del Sunnmøre (ISBN 82-7430-015-7)

1987:

1. Langtidsplan for miljøvernavdelinga for perioden 1987 - 1990 (ISBN 82-7430-001-7)
2. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1983, 1984 og 1985 (ISBN 82-7430-003-3)
3. Årsmelding for miljøvernavdelinga 1986 (ISBN 82-7430-002-5)
4. Vassnebbvatnet og Lauvåvatnet, Surnadal kommune. Prøvefiske 1983. (ISBN 82-7430-004-1)

1986:

1. Myrområde med regional og lokal verneverdi
2. Prøvefiske med kavelflytende makrellgarn og laksegarn i Møre og Romsdal 1985
3. Årsmelding for Miljøvernavdelinga 1985
4. Laks- og sjørrretfisket med faststående redskap og dorg i Møre og Romsdal. En fangstdagbokundersøkelse i 1984 og 1985
5. Nåsvatnet i Eide kommune. Prøvefiske 1983
6. Særlige reguleringer av laksefisket i Møre og Romsdal i 1984 og 1985. Sluttrapport.
7. Overvaking av fjordar og vassdrag i Møre og Romsdal 1983-1985 (ISBN 82-7430-000-9)

1985:

1. Program for overvaking av fjordar og vassdrag i Møre og Romsdal 1984-88
2. Rapport om forundersøkingar av konsekvensar ved oljeboring på Møre I. Natur- og miljøvern.
3. Prøvefiske med kavelflytende garn, makrellgarn og laksegarn, med maskestørrelser henholdsvis 37-45 mm og 58 mm, i Møre og Romsdal 1984
4. Årsmelding for Miljøvernavdelinga 1984
5. Silokontrollen 1984
6. Overvintrande sjøfugl i risikoområdet for oljeboring på Møre I. Supplement til rapport om forundersøkingar av konsekvensar ved oljeboring på Møre I. Natur- og miljøvern
7. Særlige reguleringer av laksefisket i Møre og Romsdal i 1984 og 1985. Erfaringer av reguleringene i 1984
8. Mellombels utkast til verneplan for myrar. Møre og Romsdal
9. Sjøfuglundersøkingar i Møre og Romsdal sommaren 1985